

TEORETSKI I PRAKTIČNI VODIČ ZA RAZVOJ NEZAVISNIH ŽIVOTNIH VEŠTINA KOD MLADIH I PROMOCIJU PRAVA MANJINA

European Union

Projekat finansira Evropska unija, a realizuje Evropska agencija za rekonstrukciju
An EU-funded project managed by the European Agency for Reconstruction

Duga

Association of citizens
www.nvoduga.org.yu
nvoduga@yahoo.com

Government
of the Republic
of Serbia
Ministry of Finance

Government
of the Republic
of Romania

Projekat "Come on Over" je finansiran od strane Evropske unije, realizuje ga Evropska agencija za rekonstrukciju, a sprovodi se u okviru Susjednog programa Rumunija - Srbija 2004-2006.

Ovaj Vodič je realizovan uz finansijsku podršku Evropske unije. Za sadržaj ovog vodiča je odgovorno Udruženje građana "Duga" i ne može se smatrati stavovima Evropske unije.

Autori: Udruženje građana "Duga"
Odbor za smanjenje siromaštva SO Ada
Fundatia Serviciilor Sociale Bethany
Asociația "Clementina"
DGASPC Timiș

Datum izdavanja: jul 2008

Kontakt:

Udruženje građana "Duga"

Vuka Karadžića 20

24430 Ada

Tel/fax: 024/851-138

E-mail: nvoduga@yahoo.com

Web: www.nvoduga.org.yu

Izdavač:

Udruženje građana "Duga"

Vuka Karadžića 20

24430 Ada

Tel/fax: 024/851-138

E-mail: nvoduga@yahoo.com

Web: www.nvoduga.org.yu

Tiraž: 300

European Union

Projekat finansira Evropska unija, a realizuje Evropska agencija za rekonstrukciju
An EU-funded project managed by the European Agency for Reconstruction

„sadržaj ovog materijala ne predstavlja nužno zvanične stavove Evropske unije“

Udruženje građana Duga je 2006. godine prvi put aplicirala predlogom projekta u okviru prekogranične saradnje. Na našu sreću i veliko zadovoljstvo priliku da budemo deo evroatlantskih integracija kroz proces implementacije projekata koje finansira EU, Evropska agencija za rekonstrukciju, dobili smo u julu 2007. godine. Prilika da se stečena znanja i iskustva sedmogodišnjeg rada našeg udruženja u okviru socijalne politike podeli sa organizacijama koje nemaju delatnost na teritorije naše republike konačno je bilo ostvarivo. Ne smemo zaboraviti ni na mogućnosti iskustvenog učenja od organizacija iz našeg okruženja koje su od neprocenjivog značaja.

Zahvalnost za podršku u izradi i publikovanju Vodiča izražavamo našim partnerima na projektu Odboru za smanjenje siromaštva SO Ada, Bethany Social Services iz Temišvara kao i našim donatorima Evropskoj uniji i Evropskoj agenciji za rekonstrukciju.

Kamen temeljac prekogranične saradnje je princip „obostrane koristi“.

Tim UG Duga

For the first time in year 2006 the Association of Citizens „Duga“ had an opportunity to enter for the International Cooperation Programme. The „Come on Over“ project has been started in July 2007. The project has been financed by the European Agency for Reconstruction and European Union. The Association of Citizens „Duga“ has recognized a great chance to share its 7 years-old knowledge and experience with other organization in the Republic of Serbia. Implemented feedback is priceless.

The Association of Citizens „Duga“ regards its gratitude to partners The Poverty Reduction Committee of Ada Municipality, Bethany Social Services Timisoara and to donors the European Agency for Reconstruction and European Union on their help through creating and publishing the Guide.

Mutual interests have been set up as the leading principle of the international cooperation.

the Association of Citizens „Duga“

=====

Proiectul „Come on over“ a fost o experienta inedita pentru Fundatia Serviciilor Sociale Bethany in perioada august 2007-august 2008 in cadrul Programului de Vecinatate Romania Serbia finantat de Uniunea Europeana. Datorita similitudinii activitatilor desfasurate de toti partenerii implicati, respectiv DGASPC Timis, Asociatia Clementina si Asociatia Cetatenilor „Duga“ din Ada, Serbia, in cadrul proiectului s-a realizat un real schimb de experienta intre reprezentantii institutiilor din ambele tari in vederea crearii unei retele cu scopul de a fundamenta viitoare colaborari in abordarea problemelor sociale.

Fundatia Serviciilor Sociale Bethany multumeste partenerilor, Asociatiei „Duga „, din Ada, Serbia, Asociatiei Clementina si DGASPC Timis pentru sprijinul acordat in realizarea acestui ghid publicat cu sprijinul Uniunii Europene.

Codruta Stoian, Director Zonal
Fundatia Serviciilor Sociale Bethany

“Come on over” project was an ineditate experience for Bethany Social Services Foundation in the period of August 2007- August 2008 in the Cross Border Romania Serbia Program, financed by European Union. Due to similarities activities provided by all partners involved, Directia Generala de Asistenta Sociala si Protectia Copilului Timis, Asociatia Clementina, Duga Association from Ada, Serbia, a real experience exchange has been performed among the representatives of the institutions from both countries in order to create a network to set the base of the future collaboration regarding social issues.

Bethany Social Services Foundation express deepest gratitude to all the partners involved, “Duga” Association from Ada, Serbia, Directia Generala de Asistenta Sociala si Protectia Copilului Timis, Asociatia Clementina for the support granted to edit this guide published with the help of European Union.

Codruta Stoian, Site Manager
Fundatia Serviciilor Sociale Bethany

**TEORETSKI I PRAKTIČNI
VODIČ ZA RAZVOJ VEŠTINA
SAMOSTALNOG ŽIVOTA MLADIH
I PROMOVISANJE
PRAVA MANJINA**

1. Pog. Uvod

Priručnik se u *prihvatljivom stilu* obraća potencijalnim korisnicima, osobama sa različitim spremom i različitim ulogom u odnosu sa klijentima ali sa mogućnostima da svima pomogne u formiranju i razvoju veština samostalnog življenja: referentima za formiranje, menadžerima slučaja, uslužnim radnicima u dnevnim i rezidencijalnim centrima, profesionalnim maternjim asistentima, roditeljima, itd. Polazeći od zahteva koji su formulisani u obaveznim minimalnim važećim standardima , autori daju predloge mogućih rešenja za zahteve razvoja veština samostalnog života različitih kategorija klijenata.

Veštine samostalnog življenja

Za ljudsko biće je specifično da je broj naučenih ponašanja mnogo veći od onih urođenih. Veštine takođe predstavljaju naučena ponašanja za koje jedan poznati psiholog navodi da neprekidno prate čoveka, mogu predstavljati veliku pomoć ali i veliki hendikep: neke ga mogu gurnuti napred, I mogu osigurati uspeh njegovih akcija, neke ga mogu vratiti unazad do potpunog promašaja. Iz druge perspektive, neke veštine predstavljaju spretnost za rad sa objektima, druge predstavljau spretnost u odnosima sa drugim ljudima; neke imaju konkretan karakter (stvarne veštine), druge su apstraktne, manje opipljive (neopipljive veštine), ali isto toliko značajne.

Veštine za samostalno življenje su one *tehničke i psihosocijalne spretnosti, naučene do automatizma, koje osobi pomažu da ima normalnu egzistenciju, a da ne zavisi od asistencije od strane društva koristeći mogućnosti koje mu društvo nudi.*

Sintagma „nezavisan život” ne treba da stvori utisak da je reč o životu usamljene jedinke koja odvija svoj život izvan društva, bez pravila koja se moraju poštovati. Naprotiv, samostalan život predstavlja svakodnevni život, u modernom društvu, zajedno sa ostalim članovima.

Nezavistan život se može ostvariti na različitim stepenima u zavisnosti od biološkog i psihološkog potencijala dece i mladih. Za mlade sa hendikepom će naravno biti reč o ograničenoj nezavisnosti.

Kategorije veština

Veštine samostalnog življenja koje dete može naučiti do svoje zrelosti mogu biti bezbrojne. Kada govorimo o veštinama samostalnog življenja odnosimo se na neophodan minimum navika koje će osobi pomoći da odvija normalan socijalni život, bez potreba asistencije ili pomoći od strane socijalnih usluga.

Raspoznavamo više *domena* veština koje se formiraju u toku socijalizacije deteta i mlade osobe, koje se instaliraju postepeno i utiču na stvaranje ličnosti adaptirane sa socijalne i kulturne tačke gledišta:

Domen svakodnevnih veština : ishrana, planiranje obroka, kupovina namirnica, spremanje hrane, pravilno ponašanje za stolom, higijena kuhinje i skladištenja namirnica, menadžment i sigurnost kuće.

Domen veština vezanih za upravljanje domaćinstva i korišćenje gradskih resursa: odnosi se na one oblasti veština koje su potrebne da bi mlada osoba napravila pozitivnu tranziciju ka zajednici. Domen se odnosi na upravljanje domaćinstva, transport i gradski resursi.

Veštine koje se odnose na menadžment novca: odnose se na oblasti veština koje će pomoći mladima da donesu pravilne finansijske odluke; osnovne pojmove o novcu, štednji i porezima, bankarskim operacijama, dobijanju kredita, planu prihoda i troškova (lični budžet), navika potrošača.

Veštine koje se odnose na ličnu negu: promovišu harmoničan fizički i emocionalni razvoj mlade osobe kroz ličnu higijenu, zdrav stil života, pravilnu seksualnost.

Veštine vezane za socijalni razvoj: odnose se na način na koji mlada osoba interakcioniše sa ostalima kroz lični razvoj, kulturnu svest, komunikaciju, socijalne odnose.

Veštine vezane za profesionalnu integraciju: odnose se na oblasti veština koje mladima pomažu da završe svoje programe obrazovanja i da nastave karijeru u skladu sa njihovim interesima. Domen uključuje veštine vezane za planiranje karijere, zapošljavanje, donošenje odluka i obrazovanje kroz školovanje.

¹ STANDARDE MINIME OBLIGATORII PRIVIND SERVICIUL PENTRU DEZVOLTAREA DEPRINDERILOR DE VIATA INDEPENDENTA , Monitorul Oficial nr. din 2004

² Sean Covey , *7 veština efikasne mlade osobe* , Simon & Schuster, 1998

Zašto formiramo i razvijamo veštine za samostalan život?

Predmet formiranje i razvoj veština za samostalan život je veoma prikladan za one adolescente koji su bili lišeni normalnih mogućnosti za učenje takvih veština u toku detinjstva, veština adekvatnih za život, a koji su bili u nemogućnosti da oponašaju zrele osobe (zbog odsustva porodičnog modela) ili zbog metoda „pokušaja i promašaja” (primili su sve stvari na gotovo ili su bili primorani da prihvate predodređena rešenja, ili su u drugim slučajevima bili premalo motivisani da sami traže rešenja).

Ovakve situacije nisu svojstvene jedino deci koja su odrastala u institucijama. I deca iz prirodnih porodica ili ona koja odrastaju kod asistenata mogu imati nedostataka što se tiče veština „samostalnog života”. I oni mogu imati potrebe da razviju određene veštine, mogu se suočiti sa nedostacima u socijalizaciji, u adaptaciji na socijalni i kulturni život sredine u kojoj žive.

2. Pog. Kako se formiraju veštine za samostalan život

Usvajanje veština potrebnih za samostalan život predstavlja proces koji traje čitavog života.

Onako kako se navodi u standardu (3.2.4), priprema za samostalan život predstavlja specifičnu formu non-formalnog, participacijskog, stimulativnog vaspitanja i ličnog razvoja.

Formiranje i razvoj veština se može uraditi na dva načina:

- kao organizovana aktivnost sa ciljem formiranja ili razvoja veština za samostalan život;
- kao deo raznih vaspitnih aktivnosti na kojima učestvuju adolescenti u okviru rezidencijalnih institucija ili u okviru AMP nege.

Formatori veština polaze od ideje da veštine koje deca / adolescenti-mladi nemaju, mogu se savladati vežbom, voljom (na osnovu odgovarajuće motivacije), uz pomoć osoba koje će im pružiti podršku. Nakon učenja i nekoliko ponavljanja, veštine se automatizuju. U njihovim godinama, ova deca/adolescenti-mladi još uvek mogu da povećaju efikasnost svojih akcija, da steknu poverenje u sopstvene snage, da poboljšaju odnose sa onima iz svog okruženja, da zadobiju bolju kontrolu nad sopstvenim životom.

Pristup koji se zasniva na razvoju priznaje činjenicu da se učenje odvija u vremenu a deca napreduju kroz etape ili nivoe za vreme odvijanja procesa.

Ciklus formiranja veština obuhvata sledeće glavne etape:

Definisanje veštine:

- stvaranje primera,
- ohrabrivanje verbalnog ponavljanja i akcije,
- popravljavanje pojmova koji su bili pogrešno shvaćeni;

Promovisanje značajnih veština kroz:

- obezbeđivanje uslova za praktikovanje uz nadgledanje i obezbeđivanje odgovarajućeg feed
- back –a;
- procenu uspeha;
- davanje preporuka za popravljavanje;

Obezbeđivanje trajnog zadržavanja veštine posredstvom:

- mogućnosti za lično praktikovanje;
- stimulisanja samoprocene i popravljavanja vladanja.

Nivoi učenja koji se koriste u modelu razvoja predstavljeni su u donjoj figuri:

Nivo ucenja	Definicija	Primedbe vezane za metodu
Objašnjavanje (osveščivanje)	Polaznik će primiti informacije. Na ovom nivou on bi morao biti sposoban da identifikuje, da opiše i li da ponudi informacije o odgovarajućem subjektu.	Instruktor će predstaviti informacije. Na kraju kursa očekuje se da mlada osoba opiše ili da objasni šta je naučila o predstavljenom subjektu.
Apstraktno upoznavanje i shvatanje	Polaznik počinje da primenjuje znanje koje je na kursu dobio. Trebalo bi da pokaže određenu sposobnost za praktičnu realizaciju ali u formi didaktičke vežbe ili simulacije u sredini za učenje.	Treba se stvoriti prilika za stavljanje u praksu ponašanja o kom su bile ponudene informacije. Po pravilu simuliraju se situacije iz realnog života. Najčešće su to ponašanja koja će mladoj osobi biti potrebna.
Praktično upoznavanje (zna kako)	Polaznik počinje da koristi znanja koja je zadobio izvan sredine za učenje. Sposoban je da dokaže regularno prisustvo veštine, svestan je svojih progresa.	Nudi se prilika da se vežba u realnom svetu, <i>cesnici ce demonstrirati ono što znaju i na taj način ce steci poverenje u sebe i svoje snage.</i>
Sposobnost da se uradi		

Izvor :

Usluge za razvoj veština za samostalan život.

Glavni cilj usluga za veštine samostalnog života je da ponudi adolescentima potrebna znanja koja će im pomoći da vode zdrav život odrasle osobe, koristan i nezavisan.

Usluge koje imaju za cilj formiranje veština za samostalan život moraju biti u skladu sa potrebama mladih koje se stalno menjaju paralelno sa razvojem njihovih sposobnosti i poboljšanjem njihovih dostignuća.

Aktivnosti za razvoj d.v.i. se mogu odvijati u okviru stručnog uslužnog centra ili drugih centara za zaštitu deteta : usluge rezidencijalnog tipa, dnevni centri, profesionalni maternji asistenti, itd.

Usluge za samostalan život obraćaju se adolescentima koji imaju potrebu da savladaju veštine neophodne za zdrav, koristan i odgovoran život kao samostalne odrasle osobe. U ovu kategoriju adolescenata pripadaju oni koji: su

- napustili/sledi da napuste sistem zaštite deteta;
- imaju razvojnih au dizabilitați dezvoltaționale;
- nemaju prebivalište;
- žive u nekom obliku privremenog prebivališta;
- imaju porodice bez dovoljno resursa za pružanje podrške za ostvarivanje samostalnog života.

3. Pog. Principi rada za SDVI

U aktivnostima usluga za razvoj veština za samostalan život (SDVI) moraju se poštovati principi koji će osigurati saglasnost ovih usluga sa priznatim vrednostima koje se odnose na vaspitanje i socijalnu asistenciju i sa aktivnostima ostalih službi i aktivnosti iz sistema socijalne zaštite.

U svim akcijama koje se realizuju u okviru službe za formiranje životnih veština najvažniji je viši interes deteta. .... (Princip višeg interesa deteta).

Služba za formiranje veština samostalnog života obraća se deci bez obzira na rasu, religiju, jezik, pol ili bilo koju etničku, socijalnu ili kulturnu pripadnost. .... (Princip nediskriminacije i jednakosti šansi)

Odnos profesionalaca sa detetom i porodicom u toku formiranja i razvoja veština za život ima u vidu:

- Slobodno izražavanje osećanja, misli i strepnji deteta i porodice u odnosu sa profesionalcima;
- Receptivitet profesionalca za probleme deteta i porodice, uz sposobnost formulisanja pravog odgovora;
- Prihvatanje i neosuđujući stav profesionalaca prema slabostima i greškama deteta i porodice;
- Samoodlučivanje osobe, priznavanje prava i potreba deteta i porodice u izboru određenog rešenja, u zavisnosti od njihove sposobnosti da donose pozitivne odluke;
- Obezbeđivanje tajnosti informacija ličnog karaktera, koje su bile otkrivene u toku profesionalnog odnosa sa detetom i njegovom porodicom.

Služba za formiranje životnih veština zasniva se na impliciranju lokalne zajednice i na saradnji institucija i organizacija sa lokalnog i županijskog nivoa za rešavanje situacije dece. Posvećuje se specijalni značaj preuzimanju odgovornosti zajednice u pitanju rešavanja problema dece (*Princip decentralizacije i odgovornosti zajednice*).

Aktivnosti u okviru službe za formiranje životnih veština se odvijaju u duhu dostojanstva, slobode i poštovanja prema drugima, prvenstveno se pažnja poklanja jačanju socijalne kohezije u pristupu problematici vezanoj za dete, sa posebnim osvrtom na najugroženije grupe – deca sa teškoćama. ... (*Princip solidarnosti*).

Svaki slučaj će se posebno tretirati uz individualni plan za intervenciju... Individualizacija radnih metoda, prilagođenih na potrebe deteta, u zavisnosti od ličnih različitosti: bio-psihičkih, vaspitnih, kulturnih, itd. (*Princip lične intervencije*).

Koordinacija službi i resursa vrši se na lokalnom nivou, što bliže klijentima, deci, adolescentima i porodicama kojima je potrebna podrška i asistencija..... (*Princip proksimiteta/subsidijaritet*).

Aktivnosti životnih veština će biti vođene od strane osobe odgovorne za slučaj i imaju za cilj dostizanje situacije trajnosti i sigurnosti za dete. (*Princip trajnosti i kontinuiteta*).

Sve aktivnosti u okviru službe se vrše na osnovu ugovora o saradnji i partnerijata među institucijama, ministarstvima, lokalnim vlastima, nevladinim organizacijama, itd..... (*Princip svestranog ugovora*).

Poštovanje minimalnih elemenata pravilnog izvršenja i važećih standarda (*Princip standardizovane intervencije*).

Klijenti usluga za formiranje veština samostanog života (SDVI)

Najznačajnija i najbrojnija kategorija klijenata za *sdvi* su mladi koji su dugotrajno bili u institucijama, bez normalnih mogućnosti da savladaju životne veštine.

Nedostaci vezani za veštine adolescenata i mladih koji se nalaze u prebivališnoj (rezidentskoj) nezi.

Stručna istraživanja navode za ove adolescente sledeće specifične osobine:

- Kašnjenje u fizičkom i motoričkom razvoju;
- Zaostali intelekt i jezik;
- Teškoće u socijalnom ponašanju, kao posledica nedostatka spretnosti za stvaranje i očuvanje odnosa sa ostalom decom i odraslima, nesposobnosti da se poštuju pravila, nedostatka osećanja krivice;
- Dubok emocionalni poremećaj koji je osnova svih ostalih poremećaja.

Jasno je da *životna sredina ostavlja pečat na ponašanje i mentalnu strukturu dece i mladih koji odrastaju u institucijama*. Jedna od karakteristika okvira za život u centrima za plasiranje je svoja neadekvatnost i promovisanje određenih disjunktivnih osobina sa socijalnom sredinom. Deca često trpe situacije kognitivnog nesklada i konfuzije. Pošto nisu dovoljno informisani ili dobijaju iskrivljene, netačne informacije, teško im je da kreditiraju određene podatke, da ukažu važnost i da donesu odluke na temelju određenih uverenja i sigurnosti.

Postavlja se pitanje : *imaju li ova deca drugu mentalnu strukturu? Drugo razmišljanje?* Pre će biti da je reč o specijalnoj kulturi (institucionalizovanoj) u kojoj su oni sazreli i u kojoj žive do poništenja zaštitne mere. Njihova su ponašanja usvojena *patternuri* preko institucionalizovane socijalizacije, ali koja postaju neadaptivne mogućnosti u životnim uslovima otvorene sredine.

Njihovo se ponašanje može objasniti nedostatkom određenih veoma ranih iskustava. I na taj način njihove životne veštine postaju različite od veština ostalih ljudi. Ne može se reći da *“nemaju veština”*, jedino imaju veštine koje ne zadovoljavaju zahteve samostalnog života. Njihove veštine su za drugačiji život od onog koji ih u normalnim budućim uslovima očekuje, u zajednici. Nema smisla videti da li su ove veštine dobre ili loše. Važno je da ove veštine u samostalnom životu mogu biti nekorisne ili čak štetne.

Veštine su specifične određenim starosnim kategorijama i potrebama mladih

➤ **Starosna grupa 8 – 14 godina** pokazuje potrebu za dodatnom stimulacijom razvoja njihove ličnosti. Kontakt sa otvorenom sredinom je ograničen i oni nisu navikli da donose prilagođene strategije. Učešće na raznim aktivnostima se stimuliše davanjem manjih poklona. Deca često osećaju da su u kompeticiji jedni prema drugima. Uspešno suočavanje je veoma važno a njihova želja da budu tretirani sa više pažnje od ostalih kolega je veoma izražena.

➤ **Starosna grupa 15-18 godina** predstavlja posebnu problematiku. Oni su blizu trenutka preuzimanja individualnih odgovornosti. Zbog toga se mogu pojaviti razne zahtevne reakcije, stanja nezadovoljstva, čak i sumnje. Oni uglavnom žive u stanju neizvesnosti koja je vezana za njihovu budućnost. Ova situacija se može prevazići ako se praktikuje otvorena, iskrena komunikacija sa odraslima vezana za njihove potrebe. Formiranje veština za samostalan život mora biti u skladu potrebama mladih koje se stalno menjaju.

Kako preraditi i prilagoditi materijale za D.V.I. koji se nude učesnicima treninga

Ponudeni materijali moraju ispuniti sledeće **uslove**:

- Da bude **kratak** – mnogo dece iz institucija pate od manjka pažnje ili od hiperkinetičkog sindroma i ne mogu stajati duže na istom mestu;
- Da se koristi **jednostavan jezik**- njihov nivo znanja je u većini slučajeva niži a jezik je slabo razvijen;
- Da se koriste mnoga **vizuelna sredstva i praktični primeri**: slike, karte, predmeti vezani za subjekat, brošure, filmovi, plakati, časopisi, priče;
- **Igra uloga** je veoma važna- ako želimo da decu naučimo apstraktne pojmove kao: prihvatanje, diskriminacija, ljubav, konflikt, imajte u vidu da oni imaju slabu imaginaciju i mentalno godište manje od hronološkog. Stavljajući ih u situaciju da eksperimentišu ili da praktično vide u igri/pozorištu taj pojam, shvatiće ga bolje, razvije empatične sposobnosti;
- Da sadrži **primere prilagođene** njihovom životu i životnim segmentima koje oni već poznaju;
- Korisnici neka budu **ohrabreni** da postavljaju pitanja, da daju odgovore, da nalaze rešenja za razne situacije. Odgovori mogu biti različiti, važno je ono šta oni misle;
- Predavanje neka bude **dinamično**, ne u školskom stilu. U zavisnosti od tipa aktivnosti, oni mogu sedeti na stolicama u krugu a ne za stolovima, a tamo gde je to moguće, na tepihu ili slobodnom prostoru;
- **Proveravati** često ako su korisnici razumeli- mnogi će reći da oni već znaju ono što im govorite, da je to veoma jednostavno za njih. Zaprepašteno ćete konstatovati koliko malo stvari znaju. Stavljajte im otvorena pitanja na koja neće moći odgovoriti sa „da” ili „ne” ;
- Nemojte ignorisati **igre**- uskladite informaciju i metode njihovom mentalnom godištu. Igra će im pomoći da da bolje nauče a može privući i odrasle. Možete koristiti: Monopoly, žetone ili karte za igru, loptice, pokretne lutke, oblačenje u kostime raznih likova zabavne igre, itd.;
- Koristite **različite metode procenjivanja**- neki od mladih mogu lako odgovoriti na pitanja iz upitnika, neki iz specijalnih škola koji će imati problema sa odgovorima, sa razumevanjem termina, pitanja. Ovima će biti potreban neko ko će im postavljati pomoćna pitanja i ko će im objasniti ono što ne razumeju;
- Informacija **se ponavlja**. Potrebno je mnogo ponavljanja, prakse i pomoći;
- **Kombinovanje teorije sa praksom**

Metode i tehnike koje se koriste u monitorizaciji progressa koji su ostvarili učesnici jednog DVI programa

Za različite starosne grupe koristiće se različite metode formiranja, usklađene specifičnim psihosocijalnim karakteristikama. Razvijanje veština mora biti i u skladu sa etničkom pripadnošću, religijom, seksualnom orijentacijom, vrednostima, okvirnim ponašanjem.

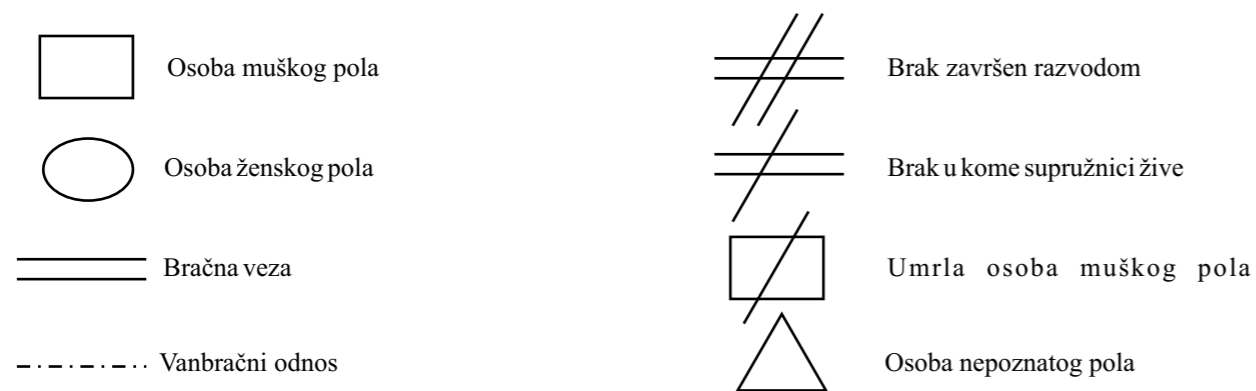
U toku programa razvoja mora se obratiti pažnja na način prenosa znanja i veština, moraju se imati u vidu što adekvatnije metode/tehnike formiranja.

³ M.Dumitrana, *Copilul instituționalizat*, EDP Bucuresti, 1998

Prvobitna procena (vidi model Aneks 1) slučaja odnosi se na investigaciju uz pomoć specifičnih metoda situacije u kojoj se klijent nalazi u trenutku preuzimanja slučaja. Analiziraće se resursi klijenta i resursi njegove socijalne sredine, potrebe klijenta, oblasti hitne i dugoročne intervencije. Kompletna procena nivoa u kom mlada osoba akcioniše ustanovljava trenutne veštine i nove veštine koje bi osoba trebala da nauči da bi postala nezavisna.

Genogram

Genogram je tehnika koja se koristi u psiho-socijalnom domenu i pretpostavlja skupljanje informacija za stvaranje grafičkog predstavljanja porodične strukture, slična sa "geneološkim stablom". Za realizaciju genograma koriste se specifični simboli

Genogram se naročito koristi u etapi procene, ima ulogu socijalne dijagnoze. Genogram se pravi radi efikasnog strukturisanja informacija o klijentu i njegovoj porodici (daje jasnu sliku porodične strukture koja se može brzo analizirati) kao i za stimulisanje komunikacije sa klijentom (*postavljaju mu se jednostavna pitanja na koja odgovara sa lakoćom, stvara se atmosfera komfora, povoljna za dalje dublje razgovore*).

Genogram se može ponovo uraditi u toku instrumentizacije slučaja, u etapama intervencije i monitorizacije, u situacijama u kojima se javljaju značajne promene u strukturi porodice (*posebni događaji: smrt, razvod, novi članovi porodice, vanbračan odnos, venčanje*).

Takođe, preporučuje se korišćenje genograma da bi se pojasnile kompleksne porodične mreže, koje se teško mogu sagledati pri prvom susretu.

Genogram se može napraviti sa minimumom informacija u slučajevima kada nema dovoljno vremena za kompleksnu dokumentaciju i može predstavljati osnovne elemente u predstavljanju slučaja (*struktura porodice, broj dece, s kim živi klijent, itd.*).

Genogram se obično pravi zajedno sa klijentom a u posebnim slučajevima (*klijent je dete, bolestan je, ne može da komunicira*) sa drugim osobama koje su uključene u rešavanju slučaja.

Ekokarta – vidi model Aneks 1

Ekokarta se može koristiti da bi se prikupile informacije o porodici, prirodni odnosa, resursima. Uključuje, na dinamičan način, osnovne sisteme sa kojima klijent interakcioniše. Može se koristiti da bi se predstavili prošli, sadašnji i budući odnosi. Ekokarta se vrši pri kraju etape procene, kada već imamo dovoljno informacija da bismo procenili tipove i kvalitet odnosa klijenta sa drugim osobama ili institucijama. Može se dodatno popraviti u toku etape za intervenciju i monitorizaciju ako se u sistemu klijenta pojave promene zbog nekih nepredviđenih događaja.

Za konstrukciju ekokarte potrebna je implikacija i komunikacija sa klijentom, podaci koje klijent daje mogu se proveriti i dopuniti sa informacijama primljenim i od drugih osoba (*jedan tip odnosa se ne može proceniti jedino iz perspektive klijenta, pretpostavlja i istraživanje mišljenja ostalih impliciranih osoba*).

Periodične ponovne procene (vidi model Aneksa 4,5,6) pomoći će mladoj osobi da primeti progrese koje je postigao i da identifikuje veštine koje će još zadobiti.

Program specifične intervencije (P.I.S) – vidi model Aneksa 3

- predstavlja ličan plan intervencije koji konkretizuje intervencije višedisciplinske ekipe;
- plan se sastavlja zajedno sa korisnikom, vodi se računa o odgovornosti i učešću korisnika;
- predviđa periodične evaluacije, prati identifikovane probleme;
- pozitivan je i stavlja akcent na rešenja.

Finalna procena (vidi model Aneksa 3,7) odnosi se na ispunjavanje objekta utvrđenih u PIS kao i na čitav proces intervencije.

Organizacija ciljne grupe / korisnici i rad sa njima

Životne veštine predstavljaju realne sposobnosti i ponašanja. Didaktički tip učenja nije efikasan za formiranje veština. Za formiranje će se koristiti metode koje se zasnivaju na učenju kroz iskustvo/učenje aktivnog učešća.

Formiranje grupe

Male grupe – dvoje, troje, četvoro – su najmanje nezgodne. Prelazi se na veće grupe kada se korisniku poveća samopouzdanje.

Grupe se stvaraju po različitim metodama, nekad slučajno, nekad po datim kriterijumima. Korisno je da grupe budu što raznovrsnije.

Potrebno je da se grupama dodeli odgovornost, da se ohrabri odgovornost svakom člana: da se proizvedu određeni materijali, da se poštuje vreme, da se predstavi krajnji rezultat aktivnosti. Mogu se ponuditi nagrade za ohrabrivanje saradnje. Korisno je da grupe interakcionišu u različitim situacijama i obavezama. Interesuje nas ne samo izvršavanje obaveza nego i način na koji su se ove ostvarile.

Za pospešivanje učenja mogu se koristiti:

- Grupni razgovori
- Raspravljanja
  1. brainstorming
  2. igre uloga
  3. analiza slučaja
  4. igre
  5. praktikovanje veština

Razgovori stimulišu slobodnu razmenu mišljenja i pomažu mlade da pojasne određene ideje, osećanja, stavove. Razgovori teku povoljno ako se vode nakon kratke priče.

U grupi za razgovor svaki učesnik ima mogućnost da se izrazi.

Uloga moderatora:

- daje učesnicima teme za razgovor
- stvara, zajedno sa učesnicima, pravila razgovora
- pospešuje razgovor, postavlja pitanja, provocira odgovore
- pravi sinteze razgovora
- obezbeđuje atmosferu sigurnosti (bez kritike, ironija)

Umešnost komunikacije predstavlja dokaz međusobnog poštovanja. Da bi komunikacija bila efikasna svaka osoba treba da da i dobija nešto iz konverzacije.

a. Brainstorming (oluja ideja)

Tehnika kojom se prihvata bilo koji izražen odgovor na neku zadatu temu.

Odgovori se ne procenjuju, već se zapisuju na tablicu ili na papir. Sledi zatim sređivanje liste, dužnost koju prihvata cela grupa.

Ova tehnika se može koristiti tamo gde :

- se pojavljuju osetljivi problemi koji određuju ispitivanje situacije
- se određuje ohrabrivanje učešća u razgovoru stidljivijih, kolebljivijih učesnika
- je potrebno dobiti što više sugestija, ideja od kojih mogu započeti drugi razgovori

b. Igra uloga

Pretpostavlja predstavljanje malog pozorišnog komada, koji se spontano realizuje i kojim se opisuje moguće životne situacije. Ponekad je lakše imitirati druge nego izraziti sopstvene ideje ili osećanja.

c. Analiza slučaja

Analiza slučaja ili situacije predstavlja imaginarnu priču koja dozvoljava učesnicima kursa da donesu odluku vezanu za način na koji bi jedna osoba trebala da akcioniše ili da odgovori i koje bi mogle biti posledice ovih akcija. Izbegava se pozivanje učesnika na sopstvena iskustva.

d. Igre

Igra je definisana kao ...razonoda, rekreacija koja se zasniva na različitim kombinacijama računanja ili hazarda...Igra dozvoljava aktivnosti da se manifestuje.

Igra pomaže u procesu socijalizacije, ima pozitivne efekte nad kreativnošću, poboljšava fleksibilnost i navikavanje na novo. Igra je model realnosti koja dozvoljava učesnicima da eksperimentišu nove stvari.

Igra poverenja – stvaranje osećanja poverenja i recipročne podrške među učesnicima, fizički kontakt.

Zamolite učesnike da stanu u krug, jedan od njih neka stane u centar. Osoba iz centra će stati stabilno na stopalima, neće ih pomerati u toku igre, ostaće u stanju telesnog rigiditeta, neće se opustiti. U toku igre će oči držati zatvorene. Ostali iz kruga će se približiti osobi iz centra. Igra počinje kroz impuls koji se daje onim iz centra koji će dopustiti da bude pomeran u svim pravcima. Postepeno oni iz kruga se udaljavaju. Redom će svi iz kruga stići u unutrašnjost kruga.

Važno je da se igra odvija blago, polako, prema osobi iz centra se neće naglo postupati.

Zahvalite svima za učešće.

Vozim automobil – stvaranje osećanja poverenja prema partneru iz igre, odgovornost.

Zamolite učesnike da se grupišu po dvoje. Redom će jedan biti automobil a drugi vozač. Onaj koji će biti vozač će biti vezan maramom oko očiju. Vozač će voziti kola znakovima, blag udarac po leđima će biti znak za vožnju napred, udarac po levoj ruci znači skretanje levo, udarac po desnoj ruci znači skretanje na desno. Blag udarac po vrhu glave znak je zaustavljanja. Menjaju se uloge.

Zahvalite se svima za učešće.

Aktivnosti se moraju odvijati u skladu sa potrebama grupe ali i sa individualnim objektima svakog korisnika.

- Da biste izbegli probleme, osigurajte se da je mlada osoba razumela kakvo ponašanje očekujete od nje za vreme igre
- Imajte u vidu zahteve i afinitete mladih da se ne bi stvorili konflikti u grupi
- Potrebno je imati u vidu posebnosti grupe - neki mladi uče teže, drugi nemaju previše strpljenja, pažnje, pamćenja. Aktivnosti ovoga tipa sa mladima se moraju raditi po malim grupama, 2-3 mlade osobe, pomaže im se više, češće se ponavljaju.
- Aktivnosti moraju biti raznovrsne, u protivnom mladima će one dosaditi
- Mladi mogu biti uključeni u sve faze jedne aktivnosti: planifikaciju, organizaciju, odvijanje.

Interesovanje im je veće kada učestvuju od samog početka

- Imajte u vidu njihova mišljenja
- Potrebno nam je dosta vremena za pripremanje aktivnosti. Ako ćemo se mi predstaviti bezvoljno, nedovoljno pripremljeni, i mladi će izgubiti entuzijazam.

Nagradite i hvalite ono što su uradili: istaći slike, pohvale, pohvale pred grupom, davanje diploma, malih premija, naknada – ne zaboravite da su u običnim uslovima oni navikli da im neko drugi sve odradi, poštuju i ohrabruju njihov trud.

4. Pog. Veštine samostalnog života

Predavanje mladima o organizovanju sopstvenog budžeta/veštine vezane za menadžment novca

Može se očekivati da mladi neće formirati odgovarajuće veštine vezane za rukovođenje novca ako ne dobijaju džeparac. Kada imaju novca, oni će ga brzo potrošiti. Deca navikavaju da koriste bilo koji poklon ili predmet koji su dobili kao jedinicu novčane razmene.

Mladi moraju naučiti kako da koriste novac i da prave planove troškova za ciljeve koje žele da dostignu.

Ove veštine uključuju

- realizaciju budžeta
- upoređivanje cena sa kvalitetom, rokom trajanja
- poznavanje razlike između luksuznih predmeta i potrebnih stvari
- štednje i pozajmice
- pripreme za finansijsku autonomiju

Plate mladih se razlikuju u zavisnosti od radnog mesta svakoga, porezi i zadržavanja su različita, svako ima svoj lični budžet.

Jedna od poteškoća adolescenata koji imaju sopstvena primanja je ta da oni ne planiraju na odgovarajući način troškove i rizikuju da ostanu bez novca do sledeće plate. Često žele i kupuju preskupe stvari koje nisu neophodne.

Sve više mladih imaju troškove veće od finansijskih mogućnosti, koriste kreditne kartice, pozajmice i nadmašuju bankarske račune.

Ako imaš dugova potraži savet i pomoć pre nego situacija izmakne kontrolu.

Za više informacija poseti:

- <http://www.responsabilitatesociala.ro/studii-de-caz>

Predavanja mladima o prestanku ili kontroli nezdravih životnih navika/prihvatanja zdravog načina života.

Zdravlje predstavlja resurs za svakodnevni život, pozitivan koncept koji istice lične i socijalne resurse svakoga. Za dostizanje fizičkog, psihičkog i socijalnog blagostanja, osoba treba da dostigne svoja stremljenja, da zadovolji svoje potrebe i da promeni životnu sredinu ili da uspe da joj se uspešno prilagodi.

Svetska Organizacija Zdravlja (OMS) definiše **zdravlje** na sledeći način : anatomski i funkcionalni integritet, sposobnost suočavanja sa fizičkim, psihičkim i socijalnim stresom, sposobnost zaštite protiv prerane bolesti i smrti, fizički, psihički, socijalni i duhovni konfor.

Zdravlje predstavlja dimenziju života koja se neprestano menja.

Iz raznih razloga, mladi često započinju i praktikuju akcije koje imaju direktan ili indirektan uticaj na njihovo zdravlje: pušenje, konzumiranje alkohola i droga, neodgovarajuća seksualna aktivnost, nezdrava ishrana i agresivno ponašanje.

4.1. Najčešći nezdrave navike

Stres, korišćenje alkohola, šećera ili masti i nedostatak kretanja se nalaze na vrhu nezdravih običaja, koji ubrzavaju ritam starenja. Ovo je zaključak istraživanja stručnjaka u gerijatriji koje je objavljeno na sajtu **health.ivillage.com**.

Na prvom mestu nezdravih običaja se nalazi **stres**, koji smanjuje imunitet i povećava rizik pojave bolesti srca. Stručnjaci sa California Univerziteta dokazali su da previše stresa dovodi do preranog starenja imunološkog sistema

Na drugom mestu se nalazi **korišćenje alkohola**. Previše alkohola šteti, ali jedna ili dve čaše dnevno mogu smanjiti rizik smrti prouzrokovane od srčanih bolesti. Korišćenje velikih količina povećava rizik srčanih bolesti ili raka jetre, grla i grudi.

Nedostatak kretanja se nalazi na trećem mestu. Sport i, uglavnom, kretanje, čini čuda – smanjuje rizik gojaznosti, eliminiše stres i može nas zaštititi čak i od bolesti kao Alzheimer.

Zasićene masti, koje se nalaze u mesu, mleku i puteru, prouzrokuju povećanje nivoa holesterola i rizik pojave srčanih bolesti. Ova navika se nalazi na četvrtom mestu najnezdravijih navika.

Na petom mestu se nalazi **pušenje**, koje povećava rizik oboljevanja od raka i uzrokuje pojavu bora.

Na šestom mestu se nalazi **izlaganje zagađenom vazduhu**, koji prouzrokuje pojavu bolesti disajnih organa.

Preterano izlaganje suncu povećava rizik pojave raka kože i bora.

Ova se navika nalazi na sedmom mestu. Svake godine, više od million Amerikanaca dobijaju dijagnozu raka kože a drugih 55 hiljada saznaju da imaju smrtni oblik, melanom.

Nezdrava navika, na osmom mestu, predstavlja običaj gubljenja noći. **Nedostatak sna** povezan je sa gojaznošću, šećernom bolešću i povećanim krvnim pritiskom.

Sledi zatim **prekomeran unos šećera**. Nutricionisti savetuju da u dijeti sa 2200 kalorija dnevno, ne koristimo više od 12 kašičica šećera.

4.2. Štetne prehrambene navike

Ishrana siromašna ribom, voćem ili povrćem je isto toliko štetna po zdravlje kao i pušenje. Navike koje se dobijaju u detinjstvu i adolescenciji imaju značajne kratkotrajne i dugotrajne posledice po zdravstveno stanje.

Moderna ishrana uglavnom sadrži malo hranljivih vrednosti. Namirnice se hemijski prerađuju, a mi često koristimo hranu tipa "fast-food", pomfrit, picu, hamburgere.

Neispravna ishrana odgovorna je za mnoge od bolesti od kojih bolujemo.

Bolesti srca i rak su samo dve od najtežih bolesti prouzrokovanih nezdravom ishranom, kao i gojaznost. Jedna od posledica nezdrave ishrane koja nas najviše pogađa je **gojaznost**. Nezdrave navike spojene sa bezbrojnim satima ispred kompjutera ili televizora, dovode do gomilanja neželjenih kilograma.

Druge posledice nezdrave ishrane su poremećaji u prebrambenom ponašanju: **nervna anoreksija** (nenormalan stav prema namirnicama iz želje da se zadrži mala težina), **nervna bulimija** (poremećena kontrola nad apetitom) i **šećerna bolest**.

Kako možeš dobiti pomoć?

Ako bolujete od prehrambenih poremećaja potražite kućnog lekara, stručnjake za prehrambene poremećaje. Problem se tretira:

- sa fizičke tačke gledišta, promenom načina ishrane, kao i
- sa emocionalne tačke gledišta, razumevanjem osećanja koja dovode do takvog ponašanja.

Da bi saznao više, poseti sajtove:

- <http://www.doctor.info.ro>

- <http://www.topsanatate.ro>

- <http://www.sanatate.org>

- <http://www.romedic.ro>

- <http://terapii-naturiste.com>

Promovisanje i održavanje zdravlja se realizuje uz pomoć **programa za prevenciju** i vaspitanje za zdrav stil života.

Komponente prevencije:

a. Primarna prevencija – smanjuje rizik oboljevanja primenom zaštitnih zdravstvenih navika. Razvija se odnos odbijanja rizičnih ponašanja - pušenja, alkohola, droge...

b. Sekundarna prevencija implicira smanjenje faktora rizika kod grupa sa velikim rizikom oboljevanja. To su grupe koje su već prihvatile rizično ponašanje.

Primer. Kod mladih koji već puše, sekundarna prevencija stvaranjem plana za intervenciju i promenu ovih ponašanja i negativnih stavova prema zdravom načinu života.

c. Tercijarna prevencija – smanjuje trajanje bolesti i povećanje kvaliteta života osoba koje boluju od neke bolesti.

Ponašanja koja štite zdravlje

- fizičke vežbe
- uravnotežena ishrana
- zaštita od preteranog izlaganja suncu
- periodične lekarske kontrole
- pozitivno razmišljanje
- harmonični međuljudski odnosi
- kontrola stresa
- ravnoteža između rada – odmora – rekreacije

Rizične navike se uglavnom ne pojavljuju izolovane, već u kompletu ponašanja.

Prihvatanje rizičnih ponašanja dovodi ponekad do **zavisnosti**. Zavisnost od substanci se odnosi na korišćenje određenih psihoaktivnih substanci koje se ponavljaju, u cilju stvaranja užitka ili izbegavanja fizičke i emocionalne nelagode. Zavisnost od substanci karakteriše se negativnim promenama ponašanja, afektivnim, mentalnim i zdravstvenim promenama.

Tipovi zavisnosti :

- od nikotina
- od alkohola
- od droga
- od lekova
- od interneta
- od igara na sreću
- od nezdravih međuličnih odnosa

Etape korišćenja substanci:

- eksperimentalno korišćenje – iz radoznalosti
- regularno korišćenje – pri raznim susretima
- korišćenje koje je postalo preokupacija – navika da se koristi alkohol, droga u mnogim situacijama
- zavisnost – čitavo ponašanje je kontrolisano od potrebe organizma da puši, koristi alkohol, droge. Substanca kontroliše osobu!

4. 3. Pušenje i zavisnost od nikotina

Pušenje se smatra velikim rizikom u brojnim bolestima, i odgovornim za preranu smrt, invaliditet i nepotrebne medicinske troškove.

Duvanski dim je štetan za sve koji ga udišu, uključujući i nepušače (pasivno pušenje). Sadrži oko 4000 substanci od kojih su 40 kancerigene.

Jedna od substanci koja se udiše sa duvanskim dimom je nikotin, droga koja se nalazi u duvanu i koji ima brojne negativne efekte za organizam, od kojih je najštetniji zavisnost.

Efekti pušenja nad kvalitetom života

- posledice za fizičko zdravlje: rak pluća, usana, bubrega, kardiovaskularne bolesti, plućne bolesti
- posledice za međuljudske odnose : isključivanje iz određenih grupa, promene afektivnih raspoloženja, usporavanje reakcija.

Pogrešna uverenja :

- **Pušenje te čini atraktivnim.**

Zbog pušenja češ imati loš miris, a zubi i ruke će ti požuteti. Odeća će ružno mirisati, isto i dah.

- **Pušenje te čini samostalnim i zrelijim.**

Pušenje te čini zavisnim i više nemaš kontrolu nad sobom.

- **Pušenje ti stvara stanje dobrog.**

U realnosti, oni koji puše se osećaju umorni, teško im je da se bave sportom.

- **Pušenje nije droga, ne može ti škoditi.**

Pušenje ima negativne efekte po zdravlje i predstavlja zavisnost.

Nije lako odvići se od pušenja!

- **Prevencija aktivnog i pasivnog pušenja**

Efikasnija je ako

- se fokusira na trenutnim posledicama,
- podvući relevantne prednosti za mlade (prijatan fizički izgled, više novca)

Kako ti se može pomoći?

Nemoj odlagati odluku da odustaneš od pušenja, može ti se pomoći!

Odustajanje od pušenja je lična odluka, koja iziskuje puno motivacije i jaku ličnu volju, ali i **realnu spoljnu podršku**.

Profesionalci iz zdravstvenog domena takođe vam mogu pomoći da odustanete. Oni će vam ponuditi savete, uputstva i korisne adrese. **Nemojte oklevati, kontaktirajte ih.**

Da biste saznali što više, posetite sajtove:

- <http://www.help-eu.com>

- <http://www.fumat.ro>

- <http://www.nututun.ro>

- <http://www.sanatatea.com>

4.4. Alkohol i zavisnost od alkohola

Alkohol je jedna od najčešće korišćenih droga u društvu.

Nezavisno da li je to u obliku piva, vina ili likera, alkohol negativno utiče na našu mentalnu, emotivnu i fizičku aktivnost.

Navika na konzumiranje alkohola stiže se socijalnim oponašanjem – deca i mladi uče, posmatrajući odrasle, da je konzumiranje alkohola nešto prijatno, ljudi piju, veseli su, smeju se i dobro se osećaju. Radoznalost i želja da oponašaju odrasle navode mnogu decu da i oni pokušaju da piju alkohol.

Mladi nastavljaju da piju alkohol, naročito zbog uticaja grupe prijatelja. Oni su naklonjeni mišljenju da im alkohol olakšava i favorizuje uspostavljanje socijalnih odnosa, zato što pod uticajem alkohola postaju pričljiviji i manje inhibirani.

Efekti preteranog konzumiranja alkohola na kvalitet života:

- efekti na fizičko zdravstveno stanje: u malim količinama/blago opuštanje, blaženo stanje, sporije reagovanje, u velikim količinama/intoksikacija, smrt. Dugoročno gledano, konzumiranje alkohola prouzrokuje cirozu jetre, srčane bolesti, rak, čir na stomaku.
- efekti emotivnog tipa: smanjeno samopoštovanje, povišena agresivnost, depresija.
- efekti na ličnu sigurnost, i na kvalitet socijalnih odnosa: izlaganje u većoj meri saobraćajnim nesrećama, seksualnim nezaštićenim odnosima, dezinhibiranje, nasilje, agresivnost.
- efekti na karijeru: smanjuju se profesionalne performanse, izostajanje sa posla, nesreće u radu i na radnom mestu.

U celom svetu, 5 posto smrtnih slučajeva mladih osoba starih od 15 do 29 godina, rezultat su konzumiranja alkohola. U Evropi svaki četvrti smrtni slučaj osoba muškog pola, starih od 15 do 29 godina, direktno ili indirektno je prouzrokovan konzumiranjem alkohola, dok u nekim zemljama Istočne Evrope svaki treći smrtni slučaj osoba muškog pola, starih od 15 do 29 godina, vezan je za konzumiranje alkohola. Ukupno, u Evropi, 1999. godine, 55.000 mladih preminulo je kao posledica konzumiranja alkohola.

Pogrešna uverenja:

- **Pijem zato što to rade i moji drugovi.**

Osobe zavisne d grupe prijatelja – one koje ne mogu reći NE grupi kojoj pripadaju.

- **Pijem zato što me to čini jačim i zanimljivijim.**

Osobe ovisne od sopstvenog imidža – oni koji se tako ponašaju da bi o sebi stvorili ili održali određeni imidž.

- **Imam puno problema koje ne znam kako da rešim.**

Osobe ovisne od sopstvenih slabosti – oni koji konzumiraju alkohol zato što osećaju da će se jedino na taj način rešiti problema.

Načini prevencije konzumiranja alkohola:

- informacije u vezi kratkoročnih i dugoročnih, socijalnih i zdravstvenih posledica,
- pozitivan odnos prema zdravom načinu života,
- sticanje i razvijanje navike da se kaže NE,
- bavljenje zdravim rekreativnim aktivnostima.

Kako vam se može pomoći?

Onaj/ona koji žele da ostave alkohol moraju znati da, kad se jednom postane zavisnik, jedina realna šansa da "ozdravite" je totalno odustajanje od konzumiranja alkohola.

Osobe zavisne od alkohola koje žele da odustanu od konzumiranja alkohola, moraju biti realno MOTIVISANE da bi uspele u tome. Za odustajanje od konzumiranja alkohola nije dovoljna volja ili ambicija.

Često je otpor na promene, kod alkoholičara, veoma jak, a volja (koliko god da je jaka) nije dovoljna da bi se odustalo od alkohola bez oslonca na MOTIVISANJE.

Poželeti nešto, minimalni je uslov da bi imao/uradio tu stvar.

Tretman zavisnosti od alkohola uključuje:

- Tretman fizičke zavisnosti – ostvaruje se u bolnicama, odvikavanjem od alkohola,
- Tretman psihičke zavisnosti – ostvaruje se savetništvom i terapijom,
- Socijalni odnosi – ostvaruju se paralelno sa tretmanom fizičke i psihičke zavisnosti.

Da bi više doznao poseti sledeće internet stranice:

- <http://www.dependente.ro>

- <http://www.alcooliciianonimi.ro>

- <http://www.nualcool.uv.ro>

4.5. Droge i zavisnost od droga

Droge su rastvori čija upotreba stvara fizičku zavisnost (potrebu) i psihičku zavisnost (želju).

Fizička zavisnost:

- prepoznatljiva je pojavom lošeg stanja nakon prestanka delovanja konzumirane droge, uz organsku potrebu za ponovnom upotrebom, kako bi se izbegle neprijatna osećanja koja se pojavljuju posle prestanka delovanja droge.

Psihička zavisnost:

- prepoznatljiva je pojavom izmena u ponašanju i posebnim stanjem uma, uz unutrašnju psihičku želju za periodičnom ili kontinuiranom upotrebom droge, da bi se postiglo to prijatno stanje, ili da bi se izbegle psihičke neprijatnosti. Ona je najopasnija, i prisutna je kod upotrebe svih tipova droge.

Tolerancija:

– pojavljuje se kad se organizam navikne na prisutnost nekog rastvora, i njemu se prilagodi. I tako, da bi postigli određeno raspoloženje, korisnici droge moraju povećati količine droge, što stvara toleranciju, tako da mogu podneti količine koje za normalnu osobu mogu biti fatalne.

Tipovi droge i uticaji na kvalitet života:

- Stimulativne droge (kanabis, amfetamini, kokain) – ubrzavaju rad centralnog nervnog sistema i stvaraju stanje pripravnosti i razdraživosti,
- Opuštajuće droge (sredstva za smirivanje, barbiturici, sedativi) – usporavaju aktivnost centralnog nervnog sistema, stvaraju stanje opuštenosti, pospanost, nejasno izražavanje, dezorijentisanost,
- Halucinogene droge (ekstazi, meskalin) – ometaju intelektualnu aktivnost, stvaraju pseudo-psihotično stanje sa priviđenjima i halucinacijama.

Pogrešna uverenja:

- **Konzumiranje jedne droge, i samo jednom, nema negativnih posledica.** Svako konzumiranje droge može imati teške posledice, mnoge droge stvaraju zavisnost odmah posle prve upotrebe.
- **Mladi ne mogu postati ovisnici.** Zavisnost nema ograničenja u pogledu starosti, rase, ili socijalnog položaja osobe koja konzumira drogu.
- **Jednostavno je prekinuti, ako to želiš.** Oni koji konzumiraju alkohol ili droge misle da mogu da odustanu od toga bilo kad, ali nisu svesni da je to mukotrpan proces, koji zahteva profesionalnu podršku.

Alternativno ponašanje:

- Vežbe za opuštanje
- Igra, sport
- Učešće u akcijama zajednice
- Volonterske aktivnosti
- Hobi aktivnosti
- Grupni razgovori, stupanje u odnos sa drugim osobama
- Savetništvo

Načini prevencije konzumiranja droge:

- razgovor o načinu na koji droge kontrolišu način na koji razmišljate, osećate i ponašate se,
- razvoj navika menadžmenta konflikta i donošenje odgovornih odluka,
- razgovor i analiza o uticaju grupe u konzumiranju droge.

Kako vam se može pomoći?

Tražite pomoć od specijalista! Postoje centri za evaluaciju i tretman!

Tretman sa lekovima, intervencije u ponašanju, naročito terapija spoznavanja u ponašanju mogu biti efikasni.

Da bi više doznali posetite internet stranice:

- www.teenchallenge.ro/ro/
- www.dependenta.ro

Rizična ponašanja je veoma teško izmeniti.

Proces izmene rizičnog ponašanja je dugoročan proces. Mnoga rizična ponašanja imaju više trenutnih pozitivnih posledica, nego zdrava ponašanja. Mnoge se osobe opredeljuju za ponašanje koje ih trenutno pozitivno nagrađuje, i ne uzimaju u obzir negativne dugoročne posledice.

4.6. Predavanje o seksualnosti za mlade

Veliki broj mladih počinje seksualni život relativno rano, menjaju veliki broj partnera, ne koriste kontraceptivna sredstva, i štaviše, ne koriste kondom. Sve to povećava rizik pojave neželjenih trudnoća i veneričnih bolesti, uključujući HIV/SIDU.

Ulaskom u doba puberteta, mladi sve više obraćaju pažnju na izmene koje se dešavaju u njihovim telima i obraćaju veću pažnju na ono što se priča o seksualnosti.

Seksualnost je bitni deo života svake osobe. Njene psihološke, biološke i socijalne osobine su međusobno povezane, što joj daje kompleksni karakter.

Za razvoj harmonične seksualnosti bitan je način na koji svaka osoba sebe definiše u odnosu na druge osobe, način na koji shvata osećanja ljubavi, bliskosti, prijateljstva, intime, način na koji donosi odluke i preuzima odgovornost za donete odluke.

Seksualno i zdravstveno obrazovanje treba obavljati tokom celog razvoja, imajući u vidu specifične osobine svakog uzrasta i nivo intelektualnog i emotivnog razvoja, I pratiti:

- formiranja uverenja, vrednosti i stavova o sebi i drugima,
- stvaranje adekvatnih uslova da bi mladi mogli da istražuju svoju ličnost, da bi mogli da odvoje ljubav od seksualne privlačnosti,
- razvoj navika međusobnih odnosa.

Postojanje adekvatnog okvira za pozitivnu komunikaciju i stvaranje pozitivnih odnosa sa drugim osobama, za izražavanje osećanja, za odolevanje pritisku grupe, za odupiranje odnosima manipulacije i eksploatacije.

➤ Igra uloga.

Teme po grupama:

Grupa 1. – Kako upoznajemo devojku / momka?

Grupa 2. – Kako se predstavljaju devojke i momci?

Grupa 3. – Kako upućujemo poziv (u bioskop, u grad, i sl.)?

Grupa 4. (sačinjavaju parovi) – Kako se izmirujemo posle savde, kako se izvinjavamo, kako nekome opraštamo?

- razvoj odgovornosti prema sebi i prema drugima.

Izgradnja stavova i načina odgovornog ponašanja prema sopstvenoj seksualnosti, i seksualnosti partnera, podsticanje upotrebe kontraceptivnih metoda, poštovanje odluke drugoga, razvoj sposobnosti izbegavanja odnosa fizičke, emotivne ili seksualne grubosti.

Dimenzije seksualnosti

a. senzualnost – odnosi se na upoznavanje i doživljavanje sopstvenog tela, i tela drugih osoba, naročito tela partnera.

b. seksualna intima – predstavlja sposobnost i potrebu za emotivnim približavanjem drugoj osobi, i reciprociteta tih doživljaja.

c. seksualni identitet – odnosi se na shvatanje onoga šta određena osoba, bio to on ili ona, predstavlja sa seksualne tačke gledišta, uključujući osećaj biti žena ili muškarac.

Aktivnosti – Seksualni identitet

Mladi preuzimaju u ponašanju oblike koji ih predstavljaju sa stanovišta seksualnog identiteta, a na njih snažno utiču kulturni modeli, očekivanja porodice, mišljenje grupe prijatelja, mediji, moda.

Faktori koji utiču na njihovo seksualno oblikovanje nisu uvek u ravnoteži i mogu, ponekad, da dovedu do seksualnog ponašanja koji skreće od normalnog ponašanja, ili preteranim uzdržavanjem, ili preteranim ispoljavanjem seksualnog ponašanja.

Podeli se grupa u dve podgrupe, odnosno na muškarce i devojke. Svaki član grupa mora popuniti kratak upitnik:

Muškarci	Devojke
Devojke su ...	Muškarci su ...
Muškarci su ...	Devojke su ...

Na kraju će se obaviti opšti razgovor u kome će se evidentirati razlike u percepciji i razviće se dijalog, u kome mladi različitih polova mogu da nauče da su seksualne razlike, ne samo biološke, već i psihološke, emotivne, i individualne prirode. Uloga ove vežbe je smanjenje stresa i nemira koji se ponekad pojavljuju u seksualnim odnosima mladih. Oni često, zamenjuju ljubav sa seksom i fizičkom privlačnošću, ignorišući individualni svet, kvalitetne osobine, prijateljstvo koje mogu pronaći kod osobe drugog pola.

Seksualni identitet sadrži sledeće elemente: identitet roda, uloge roda, seksualna orijentacija.

Seksualna orijentacija odnosi se na pol osoba koje se nalaze u centru želja, maštanja i erotskih čula jednog čoveka, pol prema kojem jedna osoba je "orijentisana". Alternativni termini, **seksualna opredeljenost** ili **seksualna naklonjenost** imaju sličan smisao u većini konteksta razgovora.

Uglavnom, jedna se osoba može identifikovati kao heteroseksualna (koju prvenstveno privlače osobe drugog pola), homoseksualna (koju prvenstveno privlače osobe istog pola), biseksualna (koju privlače oba pola) ili aseksualna (seksualno je ne privlači ni jedan pol).

Klasifikacija osoba u jednoj od pomenutih grupa je kontraverzna, jer naučne studije pokazuju da je seksualnost veoma kompleksan pojam i da postoje različiti stepeni privlačnosti, ili identifikacije sa raznim seksualnim orijentacijama.

Heteroseksualnost je seksualna orijentacija koja opisuje osobe, koje privlači drugi pol. Heteroseksualnost je najobičnija seksualna orijentacija u ljudskom društvu, i jedina koja obezbeđuje nastavak čovečanstva.

Homoseksualnost je seksualna orijentacija koju karakteriše estetska, romantična ili seksualna privlačnost prema osobi istog pola. Muškarce naklonjene isključivo homoseksualnosti nazivaju homoseksualcima (ili gej), dok je termin lezbejka specifičan ženama.

Biseksualnost je seksualna orijentacija koju karakteriše estetska i seksualna privlačnost prema oba pola (muškarci i žene).

Aseksualnost je seksualna orijentacija koja opisuje osobe, koje seksualno ne privlače osobe ni jednog pola. Ova je seksualna orijentacija malo istražena, ali sve studije pokazuju da je ona najneobičnija seksualna orijentacija.

a. seksualna i reproduktivna zdravstvenost – odnosi se na reproduktivni kapacitet i na ponašanja i stavove koji obezbeđuju fizičko zdravstveno stanje i emotivno stanje seksualnih odnosa.

b. seksualizacija – predstavlja upotrebu seksualnosti da bi uticali, manipulirali, ili kontrolisali druge. Seksualizacija sadrži ponašanja koja variraju od manipulacije do nasilja i ilegalnih radnji.

Adekvatno informisanje o seksualnosti mora se adaptirati na nivo shvatanja dece, i mladih. Mogu se upotrebiti vizuelna sredstva i praktični primeri adaptirani njihovom životu, treba ih podsticati da postavljaju pitanja, da daju odgovore i da pronađu rešenja za raznovrsne situacije, da proveravaju sami sebe da li su pravilno shvatili situacije.

4.7. Predavanje mladima, o upotrebi mreže za podršku zajednice/stvaranje navika za život u društvu

Životne navike (lična i društvena) koncentrišu se na način na koji mlada osoba stupa u odnose sa ostalima, na lični razvoj, komuniciranje i socijalne odnose.

Mnoge mlade osobe mogu se osećati marginalizovanim od strane školskih drugova ili kolega sa posla, izbegavajući da prihvate sopstveni identitet. Slika o sebi je veoma izopačena. Institucionalizovani život dovodi do jake zavisnosti od grupe, koja istovremeno ima i ulogu zaštite, na način na koji pomaže mladima da prebrode neprijatne situacije, momente nemira i patnje. Uski okvir življenja, može ih navesti da primenu odbrambeno ponašanje prema bilo kakvom elementu koji bi im mogao provocirati nesigurnost, psihičku neuravnoteženost, ili staviti ih u situacije inferiornosti. Ono što najviše nedostaje mladima u institucionalizovanim sredinama je poverenje u spostvene snage i želja da se odupru i prilagode životu izvan centara.

Socijalne navike, nedovoljno razvijene, prate niske performanse, emotivni problemi i problemi u ponašanju, teškoće u socijalnom adaptiranju. Socijalna interakcija predstavlja proces akcije i reakcije, na one koji nas okružuju. Najčešći oblik socijalne interakcije je komuniciranje.

Sposobnosti komuniciranja

- Važne su za uspostavljanje i održavanje odnosa sa ostalima
- Njihovo oblikovanje i usavršavanje je proces koji traži upražnjavanje.

Institucionalizovane mlade osobe ne znaju da se ponašaju u javnoj instituciji, ne znaju da traže uputstva. Oni moraju asimilirati znanja i navike vezane za razvoj sopstvenog unutrašnjeg sveta, ali i kako stupiti u odnose sa okruženim svetom.

Aktivnost - Takav sam ja!

Sposobnost mladih ljudi da spoznaju pozitivne i negativne osobine sopstvene ličnosti, ima značajnu ulogu. Samoupoznavanje ili samoocenjivanje predstavlja spoznavanje sopstvenih kvalitetnih osobina i mana, kapaciteta, sposobnosti i stavova, ličnih osobina, kao i stepena njihovog razvoja. To se ostvaruje upoređivanjem sa ostalim ljudima, i evidentira lične osobine u okviru grupa.

Aktivnost – Ko sam ja?

Svaki od nas u svakodnevnom životu igra nekoliko uloga: čoveka, evropljanina, pravoslavca, sina/ćerke; učenika, prijatelja, kolege, brata/sestre, i sl.

Govorite o vama identifikujući što veći broj uloga koje glumite u svakodnevnom životu.

Aktivnost – Kako da se predstavim?

Učesnici stoje u krugu, na tepihu, zajedno sa moderatorom grupe i nakratko se predstavljaju; ime, godine starosti, fizičko samoopisivanje, sve informacije koje smatraju da su bitne, i da ih predstavljaju.

Treba ih stimulisati da kažu što više detalja o sebi;

Ne dopuštaju se ironije, prekidi, i sl.

Na kraju traži se od učesnika da kratko donesu zaključke koji da odgovore na sledeća pitanja:

Šta je karakteristično svima nama?... Šta nas razdvaja?... Koje su prirode elementi koji nas razdvajaju?

Grupni razgovor završava se igrom „povezanih očiju” u kojoj, grupa, podeljena na dva dela, mora da postigne broj bodova identifikacijom subjekata. Svaki član podgrupe biće povezanih očiju i moraće da identifikuje iz 3 pokušaja jednog subjekta druge podgrupe. Kao pomoć dobiće informacije o zanimanjima subjekta, a ne o fizičkom izgledu.

Pobednička grupa određuje smešne kazne za gubitnike.

Mogu se predložiti nekoliko interaktivnih igara, u cilju stimulisanja učešća i identifikacije pozitivnih ili negativnih reakcija, u realnim ili izmišljenim situacijama.

Koncept *identiteta* je veoma važan:

- identitet je fundamentalan pojam koji treba imati u vidu kada govorimo o ciljevima socijalizacije,
- on proizilazi iz interakcije socijalne i individualne dimenzije ljudskog bića,
- nije dat jednom za svagda, već se gradi i gradi neprestano, imajući više dimenzija.

Ujedno, mladi iz institucija imaju slabu sliku o tome gde se nalaze javne institucije, kako doći do tih institucija, čemu one koriste, i koji je njihov radni program.

U svakodnevnom životu, oni će biti prinuđeni da se obrate određenim institucijama ili društvenim službama, za dobijanje nekih prava, i za namirivanje određenih potreba, kao što su: transport, zdravstvena pomoć, pravna pomoć...Pronalaženje stana, mesta za stanovanje, to je pravi problem.

Biti član zajednice pretpostavlja određene specifične obaveze – plaćanje taksi i poreza, plaćanje troškova i komunalija.

Intervencija za integrisanje mladih u lokalnu zajednicu predpostavlja:

- razvoj njihove odgovornosti i inicijative,
- autonomiju i nezavisnost korisnika,
- poznavanje i upotreba sredstava zajednice,
- poznavanje ciljeva za koje se mogu obratiti institucijama,
- razumevanje načina na koji su organizovane institucije i kako se razlikuju jedne od drugih,
- učenje načina na koji da se obrate na šalterima, koji direktno rade sa klijentima i kako se popunjavaju formulari,
- poznavanje usluga koje nude razne institucije,
- smanjenje marginalizacije, odbijanja, izolacije, koje doživljava ta socijalna kategorija od strane zajednice,
- proširenje mreže socijalne podrške,
- socijalno-profesionalno integrisanje i obrazovanje.

4.8. Predavanje mladima, o zakonima I zakonodavstvu

Institucionalizovana deca predstavljaju kategoriju osoba, koje zahtevaju posebnu brigu, negu i pažnju, zato što nemaju ljubav i podršku prirodne porodične sredine.

Ti mladi ljudi su osetljiva kategorija osoba, koje se izlažu riziku da ih društvo odbije i marginalizuje zato što:

- Nailaze na poteškoće pri zapošljavanju, i izloženi su nezaposlenosti;
- Izloženi su opasnosti da postanu beskućnici i delikventi;
- Nemaju stan, niti mogućnosti da unajme, ili kupe stan;
- Često postaju žrtve kriminaliteta, konzumiranja droge, seksualne eksploatacije;
- Nemaju porodicu niti sopstvena sredstva da prežive

Programi mera za mlade osobe, koje napuštaju institucije za zaštitu dece

U programu vlade za period od 2005. do 2008. predviđene su mere u oblasti politike za omladinu, za borbu protiv marginalizacije i socijalnog odbijanja, za prevenciju i suzbijanje nezaposlenosti u redovima mladih; za socijalno integrisanje mladih osoba u nuždi.

Kad napune 18 godina, mladi prestaju da budu zaštićeni zakonom koji predviđa mere za zaštitu dece u nuždi, i mogu dobiti novčanu i socijalnu pomoć u sistemu socijalne zaštite za odrasle osobe.

➤ U sistemu socijalne zaštite, dok ne dođu do radnog mesta, mogu primiti *minimalni dohodak, hranu u socijalnoj menzi, socijalne stipendije za studente*. Socijalna pomoć u obliku minimalnog dohodka može se primiti u novcu, ali i u naturi. Istovremeno, ona se može dodeliti i indirektno, isplatom troškova za komunalije. *Mladi koji primaju socijalnu pomoć imaju pravo na zdravstvene usluge, a da ne plaćaju doprinos za socijalno i zdravstveno osiguranje, jer te troškove snosi Ministarstvo Rada Socijalne Solidarnosti i Porodice.*

Ako nastave svoje studije i pohađaju srednju školu, zanatskog ili opšteg smera, ili fakultetske studije, u okviru zakonskih predviđanja, mogu dobiti državnu pomoć namenjenu za pomoć dece i nakon ispunjavanja 18 godina starosti;

➤ Sistem socijalnog osiguranja za zaštitu od rizika nezaposlenosti obezbeđuje mladima, koji nisu našli radno mesto 2 meseca posle završavanja studija, *novčanu pomoć (pomoć za nezaposlene) i usluge institucija za zapošljavanje, koje su deo direktnih i indirektnih aktivnih mera za stimulisanje i pomoć u zapošljavanju (informisanje i savetovanje, posredovanje u zapošljavanju, profesionalno obrazovanje, stimulisanje poslodavaca za uključivanje i zapošljavanje ove kategorije osoba);*

➤ Pomaganje tih mladih osoba, da dođu do krova nad glavom, predviđeno je kao prioritet, kako u zakonodavstvu, koje predviđa izgradnju stanova za mlade i njihove porodice, tako i u regulativama koje ekspresno predviđaju borbu protiv njihove marginalizacije i socijalnog odbijanja. Značajnu ulogu u tom smislu imaju županijske i lokalne skupštine i odbori, koji su, u granicama raspoloživih fondova, zaduženi da obezbede, na listi prioriteta, socijalne stanove za ovu nezaštićenu kategoriju osoba;

Predlozi:

1. Da se stvori sistem nadgledanja i procene načina za socijalno i profesionalno integrisanje mladih koji napuštaju sistem zaštite dece.

2. Da se poboljša zakonodavstvo u oblasti socijalne zaštite, u cilju podsticanja i podrške razvoja usluga socijalne zaštite, koje da doprinesu socijalnom i profesionalnom integrisanju mladih u nevolji, razmatrajući specifičnosti svakog slučaja, prilikom njegovog rešavanja;

4. Da se ustanovi sistem finansiranja za razvoj mera za socijalnu pomoć, finansiranjem projekata i programa socijalnih usluga, iz budžeta države i iz lokalnih budžeta, koje da administriraju i ostvare nevladine organizacije;

5. Da se razvije osoblje zaposleno u oblasti socijalne zaštite, povećanjem stepena kvalifikacije i specijalizacije; da se pojača priprema i sprema javnih funkcionera, u županijskim i lokalnim upravama za socijalnu zaštitu i zaštitu dece, u pogledu prakse u oblasti socijalne zaštite;

6. Da se razvije interes javnih administrativnih organa za razvoj realnih partnerstva sa civilnim društvom, u cilju rešavanja socijalnih potreba zajednice;

7. Da se poveća zalaganje javne lokalne administracije za izgradnju stanova, i prijemnih centara za mlade u nevolji, sa mogućnošću njihovog privremenog smeštaja, dok ne dođu do stana u kiriji, iz fonda za stanovanje.

Nevladine organizacije, same, ili u partnerstvu sa javnim lokalnim administracijama, imaju značajnu ulogu za razvoj socijalnih službi za integrisanje u društvo, mladih koji napuštaju institucije za zaštitu dece.

4.9. Predavanje o Evropskoj Integraciji Rumunije

Šta je Evropska Unija?

EU je svojevremeno ekonomsko i političko udruženje evropskih država, sa ciljem obezbeđenja mira u Evropi i promovisanja ekonomskog i socijalnog progressa.

EU je jedinstveni organizam, nadnacionalni, bez pravnog statuta. Ipak, EU može potpisivati dogovore sa drugim državama, preko svojih institucija, kojima su države članice prenele deo kompetencija.

Misija Evropske Unije?

EU je nastala iz potrebe, politički, ekonomski, socijalno i kulturno ujedinjene Evrope, da zadrži, istovremeno, nacionalne vrednosti i identitet država članica.

4.9.1. Objektivni Evropske Unije

1. Da promoviše ekonomski i socijalni progres (jedinstveno tržište ostvareno 1993., jedinstvena evropska moneta).

2. Da promoviše identitet Evropske Unije na međunarodnoj sceni.

3. Da ustanovi evropsko državljanstvo.

4. Razvoj slobodnog, bezbednog i pravičnog prostora u svetu.

5. Da sačuva i pojača zakonodavstvo Evropske Unije.

Koje su države članice Evropske Unije?

Trenutno, EU ima 27 država članica:

- članice osnivači – 1957. – Zapadna Nemačka; Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg i Holandija,

- prvo proširenje – 1973. – Danska, Irska i Velika Britanija,

- drugo proširenje – 1981. – Grčka,

- treće proširenje – 1986. – Španija i Portugal,

- četvrto proširenje – 1995. – Austrija, Finska i Švedska,

- peto proširenje – 2004. – Kipar, Estonija, Letonija, Litvanija, Malta, Poljska, Češka, Slovačka, Slovenija i Mađarska.

- sedmo proširenje – 01. januar 2007., Rumunija i Bugarska

4.9.2. Kada je osnovana Evropska Unija?

Evropska Unija je osnovana dogovorom iz Maastrichta, koji je potpisan 7. februara 1992., i koji je stupio na snagu 1. novembra 1993. Osnivanje EU je posledica procesa započetog 1951., kada je osnovana Evropska Zajednica Uglja i Čelika (EZUČ), dogovorom iz Pariza.

Unija se osniva na tri sastavna dela, nazvana “stubovi”:

- Stub zajedništva, koji predstavlja Evropska Zajednica Uglja i Čelika (EZUČ), Ekonomska Evropska Zajednica (EEZ), i Evropska Zajednica za Atomsku Energiju (Euratom),
- Drugi stub odnosi se na Spoljnu Politiku i Evropsku Bezbednost (SPEB)
- Treći stub se odnosi na pravnu i policijsku saradnju u oblasti kriminaliteta (poznat pod nazivom Pravosuđe i Unutrašnji Poslovi – PUP)

Koji su simboli Evropske Unije?

Tokom vremena, EU je izgradila sopstvene simbole, po kojima je i danas raspoznajemo, kako na nivou Unije, tako i van Unije.

To su:

- Dan Evrope – 9. maj; b.) Evropska zastava, f.) United in diversity- Ujedinjeni u raznovrsnost – Deviza EU; g.) Jedinstvena moneta – EURO.

4.9.3. Koje su institucije Evropske Unije?

Savet Evrope

Glavnu ulogu Saveta Evrope određuje Član 4. zajedničkih predviđanja Dogovora Evropske Unije: "Savet Evrope daje Uniji potrebne impulse za razvoj, i definiše njene opšte političke orijentacije", koordinirajući, sudeći, ili nudeći rešenja za složene probleme.

Savet Evrope sjedinjuje šefove država ili vlada iz 27. zemalja članica Evropske Unije i Predsednika Evropske Komisije.

Radovi Saveta Evrope se odvijaju u državi članici koja drži predsedništvo Saveta, i učestvuje u politički život i razvoj Evropske Unije, na sastancima, koji se održavaju bar dvaput godišnje (obično u junu i decembru).

Savet Evropske Unije ili Ministarski Savet

Na osnovi Dogovora o osnivanju Evropske Zajednice, Savet ima sledeće odgovornosti:

- on je zakonodavni organizam Zajednice; koristi to ovlašćenje u saradnji sa Evropskim Parlamentom, za rešavanje širokog spektra problema zajednice;

- koordinira opštu ekonomsku politiku država članica;

- zaključuje, u ime Zajednice, međunarodne dogovore sa jednom ili više država, ili sa međunarodnim organizacijama;

- zajedno sa Evropskim Parlamentom, stvaraju budžetni autoritet, koji usvaja budžet Zajednice.

Na osnovi Dogovora za osnivanje Evropske Unije, donosi potrebne odluke za definisanje i sprovođenje u praksu, zajedničke spoljne politike i zajedničke politike bezbednosti, na osnovu opštih pravaca koje zacrtava Savet Evrope;

- koordinira aktivnosti država članica i donosi potrebne mere u vezi saradnje na policijskom i pravnom planu u oblasti krivičnog delovanja.

Predsedništvo Saveta obezbeđuje, redom, svaka država članica, a mandat traje 6 meseci.

Evropska Komisija

Komisija ima tri osnovne funkcije:

1. Pravo na inicijativu: ima jedinstvenu ulogu inicijatora politika zajednice.

Zatim, Komisija radi kao izvršni organ Evropske Unije, i nadgleda poštovanje potpisanih Dogovora. Njeno glavno zanimanje je odbrana interesa građana Evrope.

Članovi Komisije se biraju iz država članica EU, međutim svaki član Komisije podnosi zakletvu nezavisnosti.

2. Druga funkcija Komisije je nadgledanje poštovanja Dogovora EU, tako da Države Članice pravilno primenjuju zakonodavstvo EU, a da svi građani i učesnici na Jedinstvenom Tržištu, mogu da uživaju i koriste uslove koje obezbeđuje zajednica.

3. Treća funkcija Komisije je funkcija izvršnog organa Unije, i odgovara za ugrađivanje i koordiniranje politika. Jedno od izvršnih zaduženja Komisije je da raspolaže godišnjim budžetom Unije, i Strukturnim Fondovima, čiji je glavni cilj da izbrišu ekonomske razlike između bogatijih i siromašnijih krajeva Unije.

Evropski Parlament

Evropski Parlament predstavlja, saglasno Dogovoru iz Rima, iz 1957., "narode država ujedinjenih u okviru Evropske Unije".

Prvi direktni izbori za Evropski Parlament su održani juna 1979. Broj mandata se dodeljuje državama, zavisno od njihove veličine.

Od 2007., 492 miliona biraca iz 27. država članica Evropske Unije, biraju 785 predstavnika u Evropski Parlament.

Evropski Parlament svoju legitimnost stice univerzalnim direktnim glasanjem, i dobija mandat na 5 godina. Svoju snagu i uticaj, Evropski Parlament je neprestano povećavao posredstvom serije dogovora. Ti dogovori, pogotovo Dogovor iz Maastrichta, iz 1992. godine, i Dogovor iz Amsterdama, iz 1997. godine, su pretvorili Evropski Parlament, iz isključivo konzultativnog organa, u parlament sa zakonodavnim ovlašćenjima sličnim onima koje imaju nacionalni parlamenti.

Evropski Parlament je jedina institucija zajednice, čije su sednice i javne rasprave. Rasprave, rešenja i rezolucije Parlamenta objavljuju se u Zvanični Vesnik Evropske Unije.

Predsednik predstavlja Parlament na zvaničnim događajima i u međunarodnim odnosima, rukovodi plenarnim sesijama Parlamenta, kao i sastanke Biroa i Konferencije Predsednika.

Sedište Evropskog Parlamenta se nalazi u Strasburu, gde se održavaju sednice, nedelju dana, svakog meseca. Neki sastanci se održavaju u Briselu, a Generalni Sekretarijat se nalazi u Luksemburgu.

Evropski Sud

Kao svaki drugi sistem, i ovaj sistem pretpostavlja postojanje pravnih garancija koje stupaju na snagu kada se radi o primeni zakonodavstva Zajednice.

Evropski Sud, kao pravna institucija Zajednice, predstavlja kicmu ovog sistema garancija. Suci moraju da obezbede jedinstvenost interpretiranja i primene evropskog prava u svakoj državi članici, njegovo održavanje kao evropskog sistema i njegovu identičnu primenu, za sve građane koji mu se povinuju, u svim slučajevima.

Za sprovođenje te uloge, Evropski Sud ima kompetencije da reši sporove u kojima se pojavljuju kao strane države članice, evropske institucije, preduzeća ili fizička lica.

Više od 8600 sporova je podnet Sudu od 1952., od kad je osnovan. 1978., Sud je već rešavao 200 novih sporova godišnje, a 1985., rešavao je više od 400 slučajeva.

Evropski Sud broji 27 suca i 8 generalnih advokata. Suce i generalne advokate imenuju vlade država članica, zajedničkim dogovorom, a njihov mandat traje 6 godina, uz mogućnost produženja ili obnavljanja. Oni se biraju iz redova neosporivo nezavisnih i profesionalno kompetentnih pravnika.

Suci biraju iz svojih redova Predsednika Suda, čiji mandat traje 3 godine, i može biti obnovljen.

Evropski Finansijski Sud

Saglasno Dogovoru o osnivanju Evropskog Suda, Evropski Finansijski Sud ima kao glavnu aktivnost proveru bankovskih računa i izvršenja budžeta Evropske Unije, i ima dvostruku ulogu, da poboljša raspodelu finansijskih sredstava, i da informiše građane Evrope u vezi načina na koji su odgovorne vlasti potrošile evropske fondove.

Evropski Finansijski Sud sastavlja 25 članova, iz 25 Država Članica, koji se imenuju, i čiji mandat traje 6 godina. Članovi Evropskog Finansijskog Suda su nezavisni i imaju iskustvo u oblasti audita javnih finansija. Članovi Suda biraju Predsednika na 3 godine.

Evropski Finansijski Sud proverava da li su primljeni i potrošeni fondovi, legalno i korektno zavedeni. Stavlja se akcenat na pravilnost raspolaganja finansijama, i proverava se da li su, i u kojoj meri, postignuti postavljeni objektivni, kao i, koji su, za to, bili troškovi. Evropski Finansijski Sud garantuje evropskim građanima, da se budžetom EU, raspolaze korektno i pravilno, i na najefikasniji mogući način.

4.9.4. Odnosi Rumunije sa Evropskom Unijom

Za Rumuniju proces pristupanja Evropskoj Uniji je počeo 1993., potpisivanjem evropskog Dogovora, kojim je stvoreno udruženje između Evropskih Zajednica i Država Članica, sa jedne strane, i Rumunije sa druge strane.

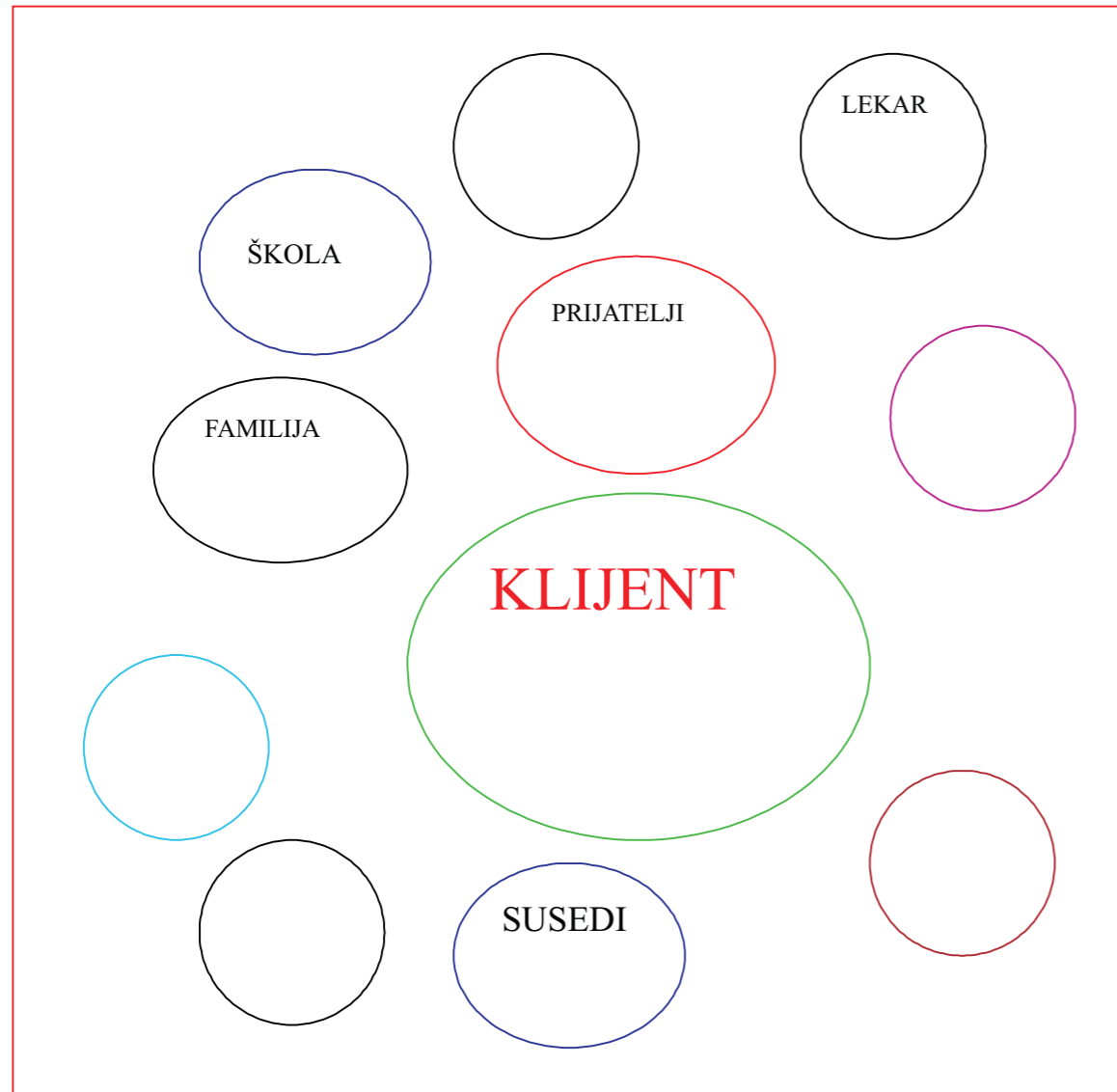
25. aprila 2005. je potpisan Dogovor o Pridruživanju Rumunije i Bugarske, Evropskoj Uniji.

Od 1. januara 2007., Rumunija je postala država članica Evropske Unije. Statut države članice pretpostavlja, ne samo prava, već i obaveze. Sva prava i obaveze proizlaze iz dogovora i zakonodavstva koje je Evropska Unija usvojila, od njenog osnivanja do danas, sve procedure Zajednice, koje Rumunija, kao i sve druge države članice Evropske Unije, mora poštovati.

Pristupanjem, Rumunija je zamenila statut aktivnog posmatrača, statutom punopravnog člana. Rumunija je postala sedma najveća država u Evropskoj Uniji, u pogledu broja stanovnika. Rumunski jezik je postao jedan od zvaničnih jezika Unije.

EKOKARTA

DATUM .....
IME KLIJENTA.....
SOCIJALNIASISTENT.....

Nacrtajte krugove u kojima će se pojaviti klijent i ostali sistemi, kao na primer zdravstvena nega, posao, religija, šira porodica (kompleksna), slobodno vreme, škola, susedstvo, socijalno blagostanje. Opiši prirodu odnosa uz pomoć opisne reči ili nacrtaj razne tipove linija:

- za jači,
- za slabiji,
- +++ za stres.

Nacrtajte strelice duž linija da biste pokazali fluks, energiju i resurse. Identifikujte značajne osobe i dodajte neophodne krugove. Zaustavljene ili prekinute linije naznačite znakom (—//—) i datumom.

LISTIĆ ZA PRVOBITNU PROCENU

Prezime i ime .....
Zdravstveno stanje

.....
.....
.....

Lični i porodični istorijat

Lični podaci o porodici:.....

.....
.....

Podaci o životnoj sredini osobe (stan, škola/posao, odnosi sa kolegama, itd.):

.....

Poteškoće na koje nailazi osoba i koje je usluge do sada tražio

.....
.....
.....

Razlog zbog kojeg osoba zahteva usluge :.....

Očekivanja osobe:

.....

Primerbe i preporuke

.....

Datum :.....

Višedisciplinska ekipa.....

.....
.....
.....

INDIVIDUALNI DOSIJE
I PROGRAM SPECIFIČNE INTERVENCIJE KOJI SE ODNOSI NA
VEŠTINE SAMOSTALNOG ŽIVOTA

A) INDIVIDUALNI DOSIJE

Višedisciplinska procena

Ovo je jedino uzorak metodološkog dosijea koji sadrži indikatore procene, lične podatke koji će doprineti izradi programa specifične intervencije. Svakako da nije sveobuhvatan, a određeni indikatori kao i itemi procena imaju primenu i relevantnost naročito za asistenciju mladih preko 18 godina. Za manju decu ili za decu sa poremećajima mogu se predložiti drugi instrumenti adaptirani toj ciljnoj grupi koji imaju zajedničke imenitelje sa ovim instrumentom, ali i različite podatke i različite zahteve.

U drugom redu ovaj instrument ohrabruje i promovise interdisciplinski rad i jedinstven pristup korisnika, ali svaki profesionalac će moći da sakupi podatke koje smatra da su tajni i na taj način se ovaj plan može poboljšati i raskomadati, ne mora se popuniti kopaktno, u datoj vezanoj formi.

LIČNI PODACI

Referent .....

Prezime.....

Ime.....

Datum i mesto rođenja .....

Pol:muški.....ženski.....

Akt identifikacije: L.K..... Serija ..... Br.....

Datum izdavanja.....

J.M.B.G.:.....

Mere specijalne zaštite.....

U skladu sa Odlukom CPC/Sudske instancije br. .... datum.....

Adresa na kojoj se dete/mlada osoba nalazi.....

.....

Prebivalište.....

Privremeno prebivalište.....

Primedbe.....

.....

Razlog zbog kojeg se nalazi u instituciji.....

.....

Razlozi zbog kojih se nalazi u tranzitnom smeštaju.....

.....

.....

PODACI O PORODICI :

	Majka		Otac
Prezime.....		Prezime.....	
Ime		Ime	
Nepoznat		Nepoznat	
Prebivalište.....		Prebivalište.....	
.....		.....	
Privremeno boravište.....		Privremeno boravište.....	
.....		.....	
Poslednja poznata adresa.....		Poslednja poznata adresa.....	
.....		.....	
Profesija i radno mesto		Profesija i radno mesto.....	
.....		.....	
Zdravstveno stanje		Zdravstveno stanje	
.....		.....	
Stan		Stan	
Socio-ekonomska situacija.....		Socio-ekonomska situacija.....	

Istorijat U kojoj godina je koristio mere specijalne zaštite .....

Datum od kada se nalazi u prebivališnoj službi/materinskoj asistenciji.....

Trajektorija u sistemu zaštite deteta/mlade osobe.....

.....

.....

Podaci o pravnoj situaciji deteta/mlade osobe .....

.....

.....

Pravni status u odnosu na svakog roditelja .....

.....

.....

Odnos sa porodicom .....

Porodica izražava interes prema detetu/mladoj osobi

posete (naznačite)

telefonski pozivi (naznačite)

pisma (naznačite)

Primedbe:

Posećuje porodicu

Nedeljno

Mesečno

Tromesečno

Uopšte

Primedbe:

Mlada osoba piše familiji/telefonira familiji

Nedeljno

Mesečno

Tromesečno

Uopšte

Primedbe

Koje druge osobe osim roditelja manifestuju interes prema detetu/mladoj osobi (Naznačite)

.....

.....

.....

.....

Braća i sestre

Prezime i ime	Datum rođenja	Pol	Profesija	Prebivalište

Odnos deteta/mlade osobe prema porodici.....

.....

.....

Odnos roditelja prema detetu/mladoj osobi

.....

.....

Medicinski podaci

.....

.....

LIČNOST

Podaci o psihološkom razvoju .....

.....

ŠKOLSKA EVOLUCIJA (postignuti rezultati, suočeni problemi, intersni domeni)

Dostignuća:.....

a. Rezultati u učenju :

b. Omiljeni predmeti:

Profesionalna orijentacija

Profesionalna sprema

PASIJE - INTERESI VEZENI ZA PROVOĐENJE SLOBODNOG VREMENA

LIČNI PROBLEMI

Institucija _____

Služba _____

**Obrazac za planifikaciju i monitorizaciju progressa
u usvajanju veština**

B) PROGRAM SPECIFIČNE INTERVENCIJE (PIS) VEZAN ZA VEŠTINE SAMOSTALNOG ŽIVOTA

za (dete/mladu osobu).....
 Dosije br./datum.....
 PIP/aneks odluke br. _____/.....
 Osoba odgovorna za slučaj.....
 Datum realizacije PIS.....
 Datum preispitivanja PIS.....
 Promena odgovornog za PIS (razlozi).....
 POTREBE DETETA/MLADE OSOBE.....

Veštine - klasifikacija po kategorijama (koristi se skala od 1-5; 1 = uspešan;
 5 = neuspešan) .....

USLUGE VEZANE ZA VEŠTINE SAMOSTALNOG ŽIVOTA

Specifični objektivi	Termin	Aktivnosti	Datum započ.	Period odvijanja	Odgovoran za intervenciju / odgovorna osoba	Mogućnosti monitorizac.	Termin de evaluacije reevaluac.

Radne metode .....

Primedbe .....

Menadžer slučaja.....
 Odgovoran za aplikaciju PIS .....

(čitko prezime i ime I potpis)

Članovi ekipe
 .....
 .....
 .....
 (čitko prezime i ime i potpis)

	Datumi procena	Objektiv aktivnosti	Osoba odgovorna za implementaciju aktivnosti	Period	Potreb sredstva	Mesečni progres	Kumulir. progres
Veštine u domaćinstvu							
a. Značaj čistoće stana							
- opiši najmanje 2 odlike jedne čiste kuće							
- Objasni dve prednosti održavanja čiste kuće							
- Opiši pravilno korišćenje proizvoda za čišćenje;identifikuj tri tehnike čišćenja i uređaja							
- Može da održava sobu čistom, zna da menja posteljinu							
b. brine o odeći, garderobi							
- Opiši razne načine pranja odeće							
- Dokazuje umešnost za uredno slaganje odeće							

Aneks 4 :

LISTIĆ ZA SAVETOVANJE

Prezime i ime.....

Definisanje i opis problema

.....

.....

Resursi kljijenta

.....

.....

Plan za intervenciju

Dugoročni objektiv:

.....

Specifični objektivi:

.....

Aktivnosti

.....

Procena intervencije:

.....

Datum i mesto intervencije:
 Psiholog .....

UPITNIK ZA MONITORIZACIJU I PROCENU

Prezime i ime.....

1. Šta si do sada naučio?
2. Šta bi još hteo da naučiš?
3. Šta ti se do sada najviše dopalo?
4. Šta ti se nije dopalo i šta misliš da se može uraditi da bi se situacija promenila?
5. Planovi za budućnost?
6. Šta ti se čini teže u životu? Koje su situacije koje najteže rešavaš?
7. Najvažnija stvar?
8. Opiši se sam.

Primedbe i predlozi .....

Datum :.....

**Listić za posmatranje i procenu
veština za samostalan život**

Prezime i ime -

Prate se aspekti

1. praktične veštine
2. veštine za profesionalnu integraciju
3. veštine vezane za administraciju novca
4. veštine vezane za lični i socijalni život
5. vaspitne veštine
6. veštine vezane za pronalaženje i zadržavanje stana.

Socijalni asistent / psiholog.....

Datum.....

Aneks 7:

LISTIĆ ZA MONITORIZACIJU POST-USLUGA

Prezime i ime

Razlog zbog kojeg se mlada osoba obratila

.....
.....

Cilj susreta profesionalac - klijent

.....
.....

Mogućnosti za rešavanje problema sa kojima se suočava trenutno

.....
.....
.....

Resursi u prevazilaženju psiho – socijalnih poteškoća

.....
.....
.....

Primedbe i predlozi

.....
.....
.....

Socijalni asistent /psiholog:.....

Datum:.....

Opșta literatura

1. Baban A. coord. (2001) **Consiliere educațională** , Cluj –Napoca;
  2. Baban A. (1998) , **Stres și personalitate**, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană;
  3. Carnoy, C., (2001), **ABC-ul sexualității** , București, Teora;
  4. Lemeni G., Miclea M. coord. (2004) , **Consiliere și orientare**, Cluj – Napoca, Ed. ASCR;
  5. Mitulescu S., Pârvu D., Chirilă D., Ionescu O., (2004) , **Ghid metodologic pentru implementarea standardelor de calitate privind dezvoltarea deprinderilor de viață independentă**, World Learning, Programul Childnet;
  6. Muga, M. coord. (2005) , **Studiu privind situația tinerilor care părăsesc sistemul de protecție a copilului** , București, Institutul Național de Cercetare Științifică în domeniul muncii și protecției sociale;
  7. Schofield , P.E., Pattinson, E.P., Hill D., Borland, R., (2001), **The influence of group identification on the adoption of peer group smoking norms**. Psychology and Health, vol. 16;
  8. **Ghid metodologic pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independentă** – World Learning , Programul Childnet, 2004;
- *** **Agenda Europă**, (2007), Comunități europene;
- *** **Apartamentul de tranziție** , Fundația Inima de copil, Galați ;
- *** **Educație prin teatru** (2006) , UNICEF-reprezentantă în România, ARAS, Asociația Româna Anti-SIDA, București;
- *** **Ghid de bună practică pe serviciul deprinderi de viață independentă** (2004), Fundația Serviciilor Sociale Bethany, Iași;

Press clipping

Konferencija povodom početka realizacije projekta

Konferencija povodom otvaranja projekta održana je 21.12.2007. godine u Svečanoj sali SO Ada. Konferenciji je prisustvovalo oko 30 predstavnika lokalne samouprave, nevladinog sektora kao i relevantnih institucija kada je u pitanju socijalna politika. Pored navedenih, konferenciji su prisustvovali i predstavnici lokalnih štampanih i elektronskih medija. Prisutni su upoznati sa ciljevima projekta kao i sa aktivnostima koje su planirane u okvirima projekta. Ovu priliku koordinatorica projekta iskoristila je da pozove prisutne da uzmu aktivno učešće u radionicama razmene iskustava na kojima će gostovati naši partneri iz Rumunije. Opening conference je takođe bila prilika da se predstave partneri na projektu Odbor za smanjenje siromaštva SO Ada i saradnik na projektu NGO „Pomoć deci“ iz Beograda.

Opening conference

Conference on occasion of opening of the project was held on 21st December 2007 at Ada Municipality Assembly Main Auditorium. About 30 representatives of local self government attended the conference as well as representatives from relevant institutions in charge of social policy and NGO's. Local news agencies and e - media representatives attended the conference too. The attendances were informed about the aims of the project and the activities planned by the project. It was an opportunity for the project coordinator to ask the attendees to take an active part in workshops of experience exchange with our guests and partners from Rumania. Opening conference was also an opportunity to present partners engaged in the project Board for poverty reduction of Ada Municipality Assembly and the coordinator on the project of NGO „Pomoc deci” from Belgrade.

Okrugli stolovi

02.11.2007. godine i 14.11.2007. godine održani su okrugli stolovi u opštini Ada. Organizator ovih događaja je bilo UG Duga zajedno sa svojim partnerom Odborom za smanjenje siromaštva i saradnikom na projektu Pomoć deci iz Beograda. Okrugli stolovi održani su u prostorijama opštine Ada. Cilj okruglih stolova bio je upoznavanje lokalne zajednice o projektnim aktivnostima i radionicama koje će se održavati u opštini Ada. Prisutni su upoznati sa temama radionica i njihovoj nameni. Zaključak sa oba okrugla stola je da su ovakve vrste saradnje sa organizacijama iz susednih zemalja veoma potrebne i korisne za razvoj lokalne zajednice kada je u pitanju tematika socijalno ugroženih. Okruglim stolovima prisustvovalo je preko 50 učesnika, pre svih predstavnici lokalne samouprave i nevladinih organizacija, ali i predstavnici različitih institucija i organizacija.

Roundtables

Round tables were held in Township of Ada on 02nd November 2007 and 14th November 2007. Organizer was NGO Duga together with its partner Committee for poverty reduction and the associate on the project Pomoc deci from Belgrade. Round tables were held at Township of Ada Assembly premises. The goal of roundtables was informing local communities on project activities and workshops which were to be held in Ada township. The attendants were informed on workshop topics and their application. Conclusion of both roundtables was that cooperation of this kind with organizations from neighbouring countries is necessary and useful for development of local community when the subject matter of socially endangered is in question. Over 50 attendants were present at these roundtables, first of all, representatives of local self-government but also representatives of different institutions and organizations.

Sastanci sa partnerima iz Rumunije

U toku realizacije projekta tim UG Duge sastajao se sa svojim prekograničnim partnerima u više navrata. Na sastancima se razgovaralo o tekućim temama kada je realizacija projekta u pitanju, problemima i mogućim rešenjima, ali i o mogućnostima kada je buduća saradnja u pitanju.

Initial meeting of the two teams

During the project implementation, The Association of Citizens „Duga“ had met with Romanian partners more than once. The topics were project implementation, potential problems and their solutions and agreements about cooperation in incoming projects.

Radionice razmene iskustava 1

Radionice razmene iskustava realizovane su u periodu od 10. do 14. marta 2008. godine u opštini Ada. U dva dana koliko su trajale radionice razmene iskustava naše kolege iz Rumunije prikazale su nam 5 Power Point prezentacija. Radionicama razmene iskustva prisustvovalo je u oba radna dana 53 predstavnika institucija i organizacija koje se bave pitanjima socijalne zaštite sa teritorije opštine Ada. Partneri iz Temišvara pored programa koji sprovode u saradnji nevladinog i vladinog sektora predstavili su nam i primere uspešno realizovanih projekata. Prvog dana g-đa Danijela Simon, g-đa Anka Mangu i g-đica Loreni Baciú prezentovali su nam programe prevencije za decu bez roditeljskog starateljstva, praktične primere prikupljanja sredstava (kampanja “Kind Heart”) i načine finansiranja za nevladine organizacije koji se bave pitanjima zaštite dece. Drugog radnog dana g-đa Clementina Carmen Dolog i Ioan Kovacs prezentovali su nam rad asocijacije “Clementina” i Teoretski i praktični osvrt na stečene životne veštine mladih u domovima za nezbrinutu decu.

Training on developing independent life skills in children and youngsters from the placement centers

This activity was realised in the period from 10th March to 14th March 2008 in Ada Township. During the two days of workshop on exchange of experience our colleagues from Rumania showed us 5 Power Point presentations. 53 representatives of institutions and organizations engaged in social protection from the territory of Ada Township attended the workshops on experience exchange during these two days. Partners from Temisoara presented us successful examples of realised projects together with the program they are caring on in cooperation with non government and government sector. On the first day Mrs. Daniela Simon, Mrs. Anka Mangu and Mrs. Loreni Baciú presented us the programs of prevention for children without parents' care, practical examples of assets collection (campaign “Kind Heart”) and the way of financing of non government organization engaged in problem of children protection. On the second day Mrs. Clementina Carmen Dolog and Mrs. Ioan Kovacs presented us the work of “Clementina” both theoretical and practical retrospects of acquired life skills of the young in hostels for unsettled children.

Radionice razmene iskustava 2

Radionice razmene iskustava u okviru ove aktivnosti odvijale su se u devetom mesecu trajanja projekta od 12.05.2008-16.05.2008. godine u opštini Ada. Prilikom radionica razmene iskustava naši partneri iz Temišvara prezentovali su nam ukupno 8 prezentacija. Priliku da prezentuje programe koje sprovodi Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja iskoristila je g-đa Sanja Gavranović, predstavnik Ministarstva koja je bila gost našeg udruženja. Priliku da uče iz iskustava naših partnera imalo je 40 predstavnika iz sva tri sektora (javni, privatni i nevladin). Kao gost drugog dana predavanja pridružio nam se i direktor Centra za socijalni rad Novi Sad g-din Jovan Kočiš.

Trainig on vocational counseling in youth who are about to leave the placement centers

Workshops on experience exchange within this activity were held in the ninth month of the project from 12th May 2008 till 16th May 2008 in Ada Township. In the course of workshops on exchange of experience our partners from Temisoara presented 8 presentations. Mrs. Sanja Gavrilovic, representative from Ministry, who was our guest presented the programs which Ministry of economy and regional development is realising. 40 representatives from the three sectors (public, private and non government) had the chance to learn from the experience of our partners. Mr. Jovan Kocis, director of the Centre for social welfare Novi Sad, as the guest at the second day of leactures, joined us too.

Gosti iz Bethany Social Services u poseti relevantnim institucijama

Prilikom boravka u našoj zemlji gosti iz Rumunije imali su priliku da obiđu nekoliko institucija u pokrajini koje se bave socijalnim pitanjima. Poseta Centra za socijalni rad Novi Sad i Dečijeg sela u Sremskoj Kamenici bila je izuzetna prilika da se sazna, od ljudi koji vode ove institucije ali i njihovih štićenika, na koji način funkcionišu i kako izlaze na kraj sa tekućim problemima. Ujedno, kombinujući posao i zadovoljstvo, gosti su obišli prestonicu AP Vojvodine Novi Sad i upoznali se sa istorijom grada.

Guests from Bethany Social Services Timisoara visiting relevant Social Institutions

Several Social Institutions in Vojvodina were visited by guests from Romania during their staying in the Republic of Serbia. The visit to The Social Work Center and so called „Decje selo“ (the settlement for abandoned children) in Sremska Kamenica was the extraordinary learning opportunity. Menagement and beneficiaries showed how they were dealing with their problems. Guests, also, visited Novi Sad, the capital city of Vojvodina.

Joint Community Groups Presentation

01.08.2008. godine organizovana je slikarska kolonija i izložba ručnih radova. Teme radova bili su dobrosusedski odnosi dve republike (Srbije i Rumunije), kultura ova dva područja, jezik i karakteristike etničke pozadine, istorija kao i različitosti naroda koje žive na ovim prostorima. Izložbe je bila organizovana u saradnji Udruženja građana Duga i Kulturnog centra iz Ade.

Development of Joint Community Groups Presentation

A handwork and picture exhibition was held in Ada on 1st August 2008. There was presented culture, language, characteristics, history and differences between people who lived in the region of the Republic of Serbia and Romania. The Association of Citizens „Duga“ and The Culture Center from Ada were hosts of the very same exhibition.

Evaluacija projekta “Pređi preko”

Poslednji susret dva preko granična partnera Udruženja građana Duga i Bethany Social Services održan je u opštini Ada. Prilikom ovog susreta sumirani su svi detalji vezani za implementaciju projekta i donet je zajednički zaključak o uspešnosti realizacije projekta.

Evaluation of the “Come on over” project

The last meetings between two partners – The Association of Citizens „Duga“ and Bethany Social Services – was held in Ada Municipality. The aim of the meeting was summing up impressions and results of their established cooperation and expressing the success level of the implemented project.

Lansarea proiectului și primul training din România, susținut de către echipa din Serbia

Press articles and pictures about the project's external launching and the first training held in Romania, by the Serbian team

Vizitele echipei din Serbia la partenerii locali: Asociația Clementina și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Timiș

O delegație de sârbi, la Asociația Clementina

O delegație din Serbia a participat, la sfârșitul săptămânii trecute, la sediul Asociației „Clementina” din Lugoj, la un schimb de experiență transfrontalieră în domeniul asistenței sociale, în cadrul proiectului Phare „Come on over”, finanțat de Uniunea Europeană. Proiectul este implementat de către Fundația Serviciilor Sociale „Beihary”, împreună cu Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Timiș, Asociația „Clementina” din Lugoj și organizațiile „Duga” din Ada (Vojvodina) și „Pomoc Deci” din Belgrad. Proiectul include și publicarea unui Ghid teoretic și practic de dezvoltare a deprinderilor de viață independentă și promovarea drepturilor minorităților.

Press articles and photos about the visits paid by the Serbian team to the local partners: Clementina Association and Timis County Child Protection Department

Materiale de presă și fotografii din timpul celui de-al doilea training susținut în România de către echipa din Serbia

Evenimente locale: Masa rotundă pe tematica protecției copilului

The second training held by the Serbian team in Romania

Local events: Round table on child protection themes

Expoziția organizată în Lugoj

Joint Community Group's Presentation held in Lugoj

**Ghidul teoretic pe dezvoltarea deprinderilor
de viață independentă a tinerilor și
promovarea drepturilor minorităților**

Cap 1. Introducere

Ghidul se adresează într-un *stil accesibil* față de potențialii utilizatori, persoane cu pregătire diversă și cu roluri diferite în raport cu clienții dar toți având posibilitate să ajute la formarea și dezvoltarea deprinderilor de viață independentă: referenți de formare, manageri de caz, lucrători în servicii de tip rezidențial și centre de zi, asistenți maternali profesioniști, părinți, etc. Pornind de la cerințele formulate în standardele minime obligatorii în vigoare, autorii au căutat să propună soluții posibile la cerințele dezvoltării deprinderilor de viață independentă ale diferitelor categorii de clienți.

Deprinderile de viață independentă

Specific ființei umane este ponderea deosebit de mare a comportamentelor învățate în raport cu cele înnăscute. Deprinderile reprezintă asemenea comportamente învățate despre care, un cunoscut psiholog spunea că îl însoțesc continuu pe om, putând reprezenta un mare ajutor dar și mai mare handicap: unele îl pot propulsa înainte, asigurând succesul acțiunilor sale, altele îl pot trage în jos până la ratarea completă. Din altă perspectivă, unele deprinderi sunt abilități de a face ceva legat de obiecte, altele sunt priceperi în relațiile cu alți oameni; unele au un caracter concret (deprinderi tangibile), altele sunt mai abstracte, mai puțin palpabile (deprinderi intangibile), dar tot atât de importante.

Deprinderile pentru viața independentă sunt acele *abilități tehnice și psihosociale, însușite până la automatism, care îi permit individului să ducă o existență normală, fără a depinde de asistența din partea societății și folosind oportunitățile pe care societatea i le oferă.*

Sintagma „viață independentă” nu trebuie să ne creeze impresia că ar fi vorba despre o viața unui individ singuratic care duce o existență în afara societății, fără reguli care trebuie respectate. Dimpotrivă, viața independentă reprezintă viața de zi cu zi, în societatea modernă, împreună cu semenii noștri.

Viața independentă poate fi dobândită în mai multe grade în funcție de potențialul biologic și psihologic al copiilor și tinerilor. Pentru tinerii cu handicap va fi vorba desigur despre o independență limitată.

Categorii de deprinderi

Deprinderile pentru viața independentă nu epuizează lista posibilelor deprinderi ce pot fi însușite de un copil până la vârsta maturității. Când vorbim despre deprinderi de viață independentă ne referim la acel bagaj minim de abilități care îi permit deținătorului să desfășoare o viață socială normală, ne(mai)având nevoie de asistență sau acompaniere din partea serviciilor sociale.

Putem distinge mai multe **domenii** de deprinderi care se formează pe parcursul socializării copilului și adolescentului, instalându-se treptat și contribuind la formarea unei personalități adaptate din punct de vedere social și cultural:

Domeniul deprinderilor de viață zilnică: nutriție, planificarea meniului, cumpărarea alimentelor, prepararea mâncării, comportamentul corect la masă, curățenia bucătăriei și depozitarea mâncării, managementul și siguranța casei.

Domeniul deprinderilor privind gestiunea locuinței și folosirea resurselor comunitare: se referă la acele arii de deprinderi necesare pentru ca un tânăr să facă o tranziție pozitivă către comunitate. Sunt incluse gestiunea locuirii, transportul și resursele comunitare.

Deprinderi privind managementul banilor: se concentrează pe arii de deprinderi care îi ajută pe tineri să ia decizii financiare înțelepte; noțiuni despre bani, economii, venituri și impozite, operațiuni bancare, obținerea de credite, plan de venituri și cheltuieli (buget personal), abilități de consumator.

Deprinderi privitoare la îngrijirea personală: promovează dezvoltarea fizică și emoțională armonioasă a tânărului prin igienă personală, stil de viață sănătos, sexualitate corectă.

Deprinderi vizând dezvoltarea socială: se concentrează asupra modului în care tânărul se relaționează cu ceilalți prin dezvoltare personală, conștiință culturală, comunicare, relații sociale.

Deprinderi pentru integrare profesională: se referă la ariile de deprinderi care îi ajută pe tineri să își finalizeze programele educaționale și să urmeze o carieră conform interesului lor. Acest domeniu include deprinderi privitoare la planificarea carierei, angajare, luarea deciziilor și pregătire prin studiu.

¹ STANDARDE MINIME OBLIGATORII PRIVIND SERVICIUL PENTRU DEZVOLTAREA DEPRINDERILOR DE VIAȚĂ INDEPENDENTĂ, Monitorul Oficial nr. din 2004

² Sean Covey, *Cele 7 deprinderi ale adolescenților eficienți*, ed. Simon & Schuster, 1998

De ce formăm și dezvoltăm deprinderi pentru viața independentă ?

Obiectivul formării și dezvoltării deprinderilor pentru viața independentă este foarte potrivit mai ales pentru acei adolescenți care au fost lipsiți de posibilitățile normale de a-și însuși pe durata copilăriei, deprinderile adecvate de viață, neputând folosi imitația maturilor (în absența modelului familial) sau metoda „încercării și erorii” (primind prea multe lucruri de-a gata sau fiind constrânși să adopte soluțiile prestabilite, iar în alte cazuri nefiind suficient de motivați să caute singuri rezolvarea).

Situații de acest fel nu sunt specifice doar copiilor crescuți în instituții. Și copiii din familii naturale sau încredințați unor asistenți maternali pot acuza deficiențe în privința deprinderilor de „viață independentă”. Si ei pot avea nevoie să dezvolte anumite deprinderi, se pot confrunta cu deficiențe de socializare, de adaptare la viața socială și la cultura comunității din care fac parte.

Cap. 2. Cum se formează deprinderile pentru viață independentă

Înșușirea deprinderilor necesare pentru a trăi pe cont propriu reprezintă un proces care durează întreaga viață.

Așa cum se menționează în standard (3.2.4), pregătirea pentru viața independentă este o formă particulară de educație non-formală, participativă, de stimulare și dezvoltare personală.

Formarea și dezvoltarea de deprinderi se poate face în două modalități:

- ca o activitate organizată cu scopul formării sau dezvoltării unor deprinderi de viață independentă;
- ca o latură a diferitelor activități educative la care iau parte adolescenții în instituțiile rezidențiale sau în cadrul îngrijirii AMP.

Formatorii de deprinderi pornesc de la ideea că acele deprinderi pe care copiii / adolescentii- tinerii nu le au, se pot dobândi prin exercițiu, voință (în baza unor motivații corespunzătoare) și cu ajutorul unor persoane de sprijin. După învățare și câteva repetări, deprinderile se automatizează. La vârsta lor, acești copii/adolescenți- tinerii pot încă să își mărească eficiența acțiunilor, să devină mai încrezători în propriile forțe, să își îmbunătățească raporturile cu cei din jurul lor, sa dobandeasca un control mai bun asupra propriei lor vieți.

O abordare bazată pe dezvoltare recunoaște faptul că învățarea se produce în timp și copiii progresaază printr-o serie de etape sau niveluri pe măsură ce procesul se desfășoară.

Ciclul formării deprinderii cuprinde următoarele etape principale:

Definirea deprinderii :

- generarea de exemple,
- încurajarea repetării verbale și a acțiunii,
- corectarea înțelegerilor greșite;

Promovarea unei deprinderi performante prin :

- asigurarea condițiilor pentru a practica sub supraveghere și cu asigurarea unui feed-back adecvat;
- evaluarea performanței;
- emiterea unor recomandări de corectare;

Asigurarea menținerii durabile a deprinderii prin :

- oportunități pentru practica personală;
- stimularea autoevaluării și a ajustărilor de comportament.

Nivelurile de învățare utilizate în modelul de dezvoltare sunt menționate în figura de mai jos :

Nivel de învățare	Definiție	Observații privind metoda
Conștientizare	Cursantul achiziționează informații. La acest nivel el ar trebui să fie capabil să identifice, să descrie sau să ofere informații despre subiectul respectiv.	Instructorul urmează să prezinte informații. La finalul sesiunii se va aștepta ca tânărul să descrie sau să explice ce a învățat despre subiectul abordat.
Cunoaștere abstractă și înțelegere	Cursantul începe să aplice cunoștințele dobândite prin instruire. Ar trebui să prezinte o anumită îndemânare în realizarea practică dar mai mult sub formă de exercițiu didactic sau simulare în mediul de învățare.	Trebuie creată ocazia de a pune în practică acel comportament despre care s-au oferit informații. De regulă se simulează situații de viață reală. Adesea sunt acelea de care tânărul poate avea nevoie .
Cunoaștere practică (știe cum)	Cursantul ajunge să utilizeze cunoștințele dobândite în afara mediului de studiu. El este capabil să demonstreze deținerea deprinderii în mod regulat, fiind conștient de progresele sale.	Se oferă ocazia de a exersa în lumea reală, <i>punându-i pe cursanți în situații a de a demonstra ce sunt în stare să facă și în acest fel să capete încredere în propriile lor forțe.</i>
Capacitate de a face		

Sursa :

Serviciile pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independentă.

Scopul principal al serviciilor pentru deprinderi de viață independentă este de a le oferi adolescenților acele competențe necesare pentru a trăi o viață adultă sănătoasă, utilă și independentă.

Serviciile care au ca scop formarea de deprinderi pentru o viață independentă trebuie să fie în concordanță cu nevoile în continuă schimbare ale tinerilor, pe măsură ce aceștia își dezvoltă competențele și își îmbunătățesc performanțele.

Activitățile pentru dezvoltarea d.v.i. se pot desfășura în cadrul unui serviciu specializat sau în cadrul altor servicii pentru protecția copilului: servicii de tip rezidențial, centre de zi, asistenți maternali profesioniști, etc.

Serviciile pentru o viață independentă se adresează adolescenților care au nevoie să obțină acele deprinderi necesare unei vieți sănătoase, utile și responsabile ca adulți independenți. Asemenea adolescenți pot fi cei care:

- au părăsit/urmează să părăsească sistemul de protecție a copilului;
- au dizabilități dezvoltationale;
- nu au locuință;
- trăiesc într-o formă de rezidență temporară;
- au familii fără suficiente resurse pentru a-i sprijini în obținerea unei vieți independente.

Cap. 3. Principii de lucru pentru SDVI

În activitatea serviciilor pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independentă (SDVI) trebuie respectate o serie de principii care asigură concordanța acestor servicii cu valorile recunoscute privind educația și asistența socială și cu activitatea celorlalte servicii și activități din sistemul de protecție socială.

În toate acțiunile care se realizează în cadrul serviciului pentru formarea deprinderilor de viață primează interesul superior al copilului. .... (*Principiul interesului superior al copilului*).

Serviciul pentru formarea deprinderilor de viață independentă se adresează copiilor indiferent de rasa, religie, limba, sex sau orice alta apartenență etnica, sociala sau cultura..... (*Principiul nondiscriminării și egalității șanselor*)

Relația profesioniștilor cu copilul și cu familia sa pe durata formării și dezvoltării de deprinderi de viață trebuie să țină seama de :

- *Exprimarea liberă a sentimentelor, gândurilor și temerilor copilului și ale familiei în relația cu profesioniștii;*
- *Receptivitatea profesionistului față de problemele copilului și familiei, dublată de capacitatea sa de a formula un răspuns adecvat;*
- *Acceptarea și atitudinea non-acuzatoare a profesioniștilor față de slăbiciunile și greșelile familiei și ale copilului;*
- *Autodeterminarea persoanei, recunoașterea dreptului și nevoilor copilului și familiei de a alege o anumită soluție, în funcție de capacitatea lor de a lua decizii pozitive;*
- *Asigurarea confidențialității informațiilor cu caracter personal, dezvăluite în timpul relației profesionale cu copilul și familia acestuia.*

Serviciul pentru formarea deprinderilor de viață se bazează pe implicarea comunităților locale și pe colaborarea instituțiilor și organizațiilor de la nivel local și județean pentru rezolvarea situației copiilor. Se acordă o importanță specială responsabilizării comunității în ceea ce privește rezolvarea problemelor copiilor (*Principiul descentralizării și responsabilității comunității*).

Activitățile din cadrul serviciului pentru formarea deprinderilor de viață se desfășoară în spiritul demnității, libertății și respectului față de semenii, acordându-se o atenție prioritară întăririi coeziunii sociale în abordarea problematicii referitoare la copil, cu referire specială la grupurile cele mai vulnerabile - copiii în dificultate. ... (*Principiul solidarității*).

Fiecare caz este tratat individual urmărindu-se un plan individual de intervenție....

Individualizarea metodelor de lucru, adaptate la nevoile copilului, în funcție de diferențele personale: bio-psiho, educaționale, culturale etc. (*Principiul intervenției personalizate*).

Coordonarea serviciilor și resurselor se realizează la nivel local, cât mai aproape de clienții, copiii, adolescenții și familia care are nevoie de sprijin și asistență.... (*Principiul proximității/subsidiaritate*).

Activitățile de deprinderi de viață sunt coordonate de către un responsabil de caz și au drept scop atingerea situației de permanență și siguranța pentru copil. (*Principiul permanenței și continuității*).

Toate activitățile din cadrul serviciului se realizează pe baza de contracte de colaborare și parteneriat între instituții, ministere, autorități locale, organizații neguvernamentale, etc.... (*Principiul contractului multipartit*).

Respectarea elementelor minime de bună practică și a standardelor în vigoare (*Principiul intervenției standardizate*).

Clienții serviciilor de formare de deprinderi de viață independentă (SDVI)

Cea mai importantă și numeroasă categorie de clienți pentru *sdvi* o reprezintă tinerii care au suferit un regim îndelungat de instituționalizare, fiind privați de posibilitățile normale de însușire a deprinderilor .

Deficiențe privind deprinderile la adolescenții și tinerii aflați în îngrijire rezidențială.

Studiile de specialitate relevă o serie de trăsături specifice acestor adolescenți:

- întârzieri în dezvoltarea fizică și motorie;
- retard intelectual și de limbaj;
- dificultăți în comportamentul social, ca urmare a inabilității de a forma și păstra relații cu ceilalți copii și adulți, a incapacității de a respecta reguli, a lipsei sentimentului de vinovăție;
- o tulburare emoțională profundă care stă, în fapt la baza tuturor celorlalte distorsiuni.

Este evident că *mediul de viață își pune amprenta pe comportamentul și structura mentală a copiilor și tinerilor crescuți în instituții*. O caracteristică a cadrului de viață din centrele de plasament este neadecvarea sa și promovarea unor trăsături disjunctive cu mediul social. Copiii suportă adesea situații de disonanță cognitivă, de confuzie. Nefiind suficient informați sau primind informații distorsionate, neveridice, le este foarte greu să crediteze anumite date, să acorde relevanța și să ia decizii în virtutea unor convingeri și certitudini.

Se pune întrebarea : *au acești copii altă structură mentală? Altă gândire?* Mai degrabă este vorba de cultura specială (instituțională) în care ei s-au maturizat și în care trăiesc până la revocarea măsurii de protecție. Comportamentele lor sunt *patternuri* însușite prin socializarea instituțională, dar care devin modalități dezadaptative în condiții de viață în mediu deschis.

Comportamentul lor se explică prin aceea că le lipsesc anumite experiențe foarte timpurii. Și astfel, deprinderile lor de viață ajung să fie diferite de ale celorlalți oameni. Nu se poate spune că “*nu au deprinderi*”, ci numai că au deprinderi ce nu satisfac cerințele vieții independente. Deprinderile lor sunt pentru o altfel de viață decât cea care îi așteaptă în mod normal, în viitor, în societate. Nici nu este cazul să comentăm dacă sunt deprinderi bune sau rele. Important este, că cele mai multe sunt deprinderi care în viața independentă nu folosesc sau pot fi dăunătoare.

Deprinderile sunt specifice anumitor grupe de vârstă și nevoilor tinerilor

➤ **Grupa de vârstă 8 – 14 ani** evidențiază nevoia de stimulare suplimentară a dezvoltării personalității lor. Contactul cu mediul deschis este limitat și nu sunt obișnuiți să dezvolte strategii adaptative. Stimularea participării la diferite activități se face adesea prin oferirea unor mici cadouri . Copiii se simt adesea în competiție unii cu alții . Confruntarea reușită este foarte importantă iar dorința de a fi tratați cu mai multă atenție decât restul colegilor este foarte pronunțată.

➤ **Grupa de vârstă 15-18 ani** prezintă o problemă aparte. Ei se apropie de momentul asumării de responsabilități individuale. De aici pot pleca reacții revendicative, stări de nemulțumire și chiar suspiciune. Cei mai mulți trăiesc o stare de incertitudine în legătură cu viitorul lor. Acest impas poate fi depășit dacă este practicată o comunicare deschisă, sinceră în raport cu adulții și pe tema nevoilor lor.

Formarea de deprinderi pentru o viață independentă trebuie să fie în concordanță cu nevoile în continuă schimbare ale tinerilor.

Cum să refaci și să adaptezi materialele pentru D.V.I. oferite participanților la training

Materialele oferite trebuie să îndeplinească următoarele **condiții**:

- Să fie **scurt** – mulți dintre copiii instituționalizați suferă de deficit de atenție sau sindrom hiperkinetic așa că nu pot sta prea mult într-un loc;
- Să se folosească un **limbaj simplu**- nivelul lor de cunoștințe este în multe cazuri redus și limbajul puțin dezvoltat;
- Să se utilizeze multe **mijloace vizuale și exemple practice**: poze, hărți, obiecte legate de subiect, broșuri, filme, afișe, reviste, povestiri;
- **Jocul de rol** este foarte important- dacă vrem ca să-i învățăm pe copii noțiuni abstracte ca: acceptare, discriminare, dragoste, conflict, țineteți cont că au o imaginație săracă și o vârstă mentală mai mică decât cea cronologică. Punându-i în situația de a experimenta sau a vedea practic într-un joc/teatru noțiunea respectivă, o vor înțelege mult mai bine, își vor dezvolta capacitatea empatică;
- Să conțină **exemple adaptate** la viața lor și la segmentele de viață pe care ei deja le cunosc;
- Beneficiarii **să fie încurajați** să pună întrebări, să dea răspunsuri, să găsească soluții pentru diferite situații. Răspunsurile pot fi diferite, ceea ce gândesc ei este important;
- Ținerea cursului într-o manieră **dinamică**, nu în stil școlaresc. În funcție de tipul activității, ei pot sta pe scaune în cerc și nu la mese, iar unde este posibil pe covor sau în aer liber;
- **Să se verifice** mereu dacă beneficiarii au înțeles- mulți dintre ei spun că știu deja ceea ce le spuneți, că e ceva prea simplu pentru ei. O să constatați cu stupoare cât de puține lucruri știu. Puneți întrebări deschise la care să nu se poată răspunda cu „da” sau „nu”;
- Să nu se ignore **jocurile**- adaptați informația și metodele la vârsta lor mentală. Jocul îi va face să învețe mai ușor și îi poate captiva și pe adulți. Puteți folosi: Monopoly, jetoane sau cărți de joc, bile, păpuși de mânuit, costumarea în diverse personaje, jocuri amuzante etc;
- Să se folosească **metode de evaluare diversificate**- sunt tineri care pot răspunde bine la un chestionar, sunt tineri la școli speciale care vor avea probleme să răspundă și să înțeleagă termenii, întrebările. Aceștia din urmă vor avea nevoie de cineva care să le pună întrebări ajutătoare și să le explice ceea ce nu înțeleg;
- **Să se repete** informația. E nevoie de multă repetiție, practică și ajutor;
- **Îmbinarea teoriei cu practica**

³ M.Dumitrana, *Copilul instituționalizat*, EDP București, 1998

Metode și tehnici utilizate în monitorizarea progresului înregistrat de participanții la un program DVI

Pentru diferite grupe de vârstă vor fi utilizate și metode de formare diferite, adaptate caracteristicilor psihosociale specifice. Dezvoltarea deprinderilor trebuie să țină seama și de diferențele privind etnia, religia, orientarea sexuală, valorile, tiparele comportamentale.

Pe parcursul programului de dezvoltare va trebui să dăm importanță modului de transmitere a cunoștințelor și deprinderilor, vor trebui avute în vedere metode/tehnici de formare cât mai adecvate.

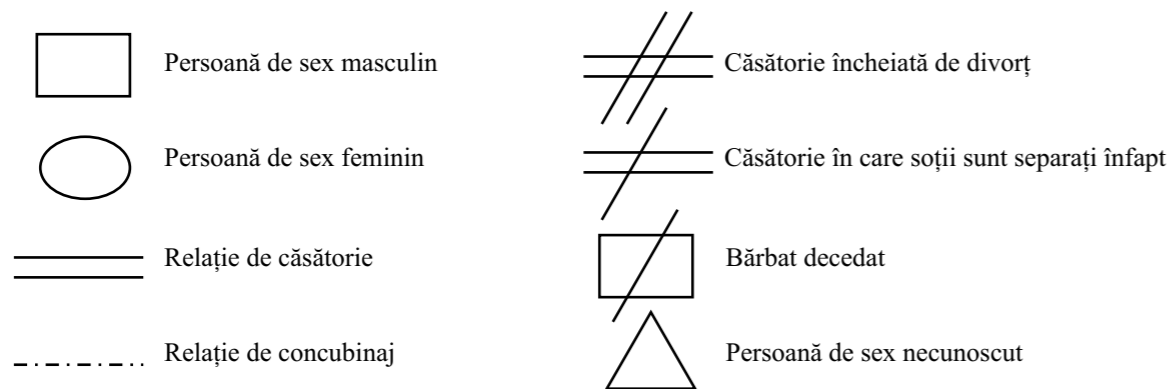
Evaluarea inițială (vezi model Anexa 1) a cazului se referă la investigarea prin metode specifice a situației în care se află clientul în momentul preluării cazului. Se vor analiza resursele clientului și cele ale mediului său social, nevoile clientului, ariile de intervenție imediată și pe termen lung.

Evaluarea completă a gradului în care tânărul acționează determină deprinderile curente și deprinderile noi pe care trebuie să și le însușească pentru a deveni independent.

Genograma

Genograma este o tehnică utilizată în domeniul psiho-social care presupune culegerea de informații pentru crearea unei reprezentări grafice a structurii familiei, asemănătoare unui “arbore genealogic”.

Pentru realizarea genogramei se utilizează o serie de simboluri specifice

Genograma se aplică în mod deosebit în etapa de evaluare, având rol de diagnostic social.

Genograma se realizează atât pentru structurarea eficientă a informațiilor despre client și familia acestuia (oferă o imagine clară a structurii familiale care poate fi analizată în timp scurt) cât și pentru a stimula comunicarea cu clientul (*i se pun întrebări simple la care răspunde cu ușurință, se crează o atmosferă confortabilă și propice unor discuții ulterioare mai aprofundate*).

Genograma poate fi refăcută și pe parcursul instrumentării cazului, în etapele de intervenție și monitorizare, în situația în care apar modificări importante în structura familiei (*evenimente deosebite: deces, divorț, membri noi în familie, o relație de concubinaj, căsătorie*).

De asemenea, utilizarea genogramei este recomandată pentru clarificarea unei rețele familiale complexe, dificil de conturat la o primă întrevvedere.

Genograma poate fi realizată cu minim de informații atunci când nu este suficient timp pentru o documentare complexă și poate prezenta elemente de bază în prezentarea cazului (*structura familiei, numărul de copii, cu cine locuiește clientul, etc.*).

Orice genogramă trebuie să fie însoțită obligatoriu de o legendă pentru a putea fi citită/interpretată de oricare alt profesionist.

Genograma se realizează, de obicei, împreună cu clientul și în cazuri excepționale (*clientul este un copil, este bolnav, nu poate comunica*) cu alte persoane implicate în rezolvarea cazului.

Ecocharta – vezi model Anexa 1

Ecocharta poate fi utilizată să adune informații despre familie, natura relațiilor, resurse. În mod dinamic, include sistemele de bază cu care clientul interacționează. Poate fi folosită să reprezinte relațiile trecute, prezente și viitoare. Ecocharta se realizează spre sfârșitul etapei de evaluare, când deținem deja, suficiente informații pentru a putea aprecia tipul și calitatea relațiilor clientului cu alte persoane sau instituții. Ea poate fi refăcută și pe parcursul etapelor de intervenție și monitorizare dacă în sistemul clientului apar modificări la nivelul relațiilor datorită unor evenimente neprevăzute.

Construirea ecohărții necesită implicarea și comunicarea cu clientul, datele oferite de client pot să fie verificate și completate cu informații primite și de la alte persoane (*un tip de relație nu poate fi apreciat doar din perspectiva clientului, presupune și investigarea punctelor de vedere ale celorlalte persoane implicate*).

Reevaluările periodice (vezi model Anexa 4,5,6) îl vor ajuta pe tânăr să observe progresul făcut și să identifice deprinderile pe care le mai are de dobândit.

Programul de intervenție specifică (P.I.S) – vezi model Anexa 3

- este un plan personalizat de intervenție care concretizează intervenția echipei multidisciplinare;
- se întocmește împreună cu beneficiarul, urmărește responsabilizarea și coparticiparea lui;
- prevede evaluări periodice, ține cont de problemele identificate;
- este pozitiv și pune accent pe soluții.

Evaluarea finală (vezi model Anexa 3,7) se referă la îndeplinirea obiectivelor stabilite în PIS cât și la întregul proces al intervenției.

Organizarea grupului țintă / beneficiari și lucrul cu el

Deprinderile de viață reprezintă competențe și comportamente reale. Învățarea de tip didactic este puțin eficientă pentru scopul formării de deprinderi. Formarea va folosi mai ales metode bazate pe învățarea experiențială / învățarea prin participare activă.

Formarea grupului

Grupurile mici – doi, trei, patru sunt cele mai puțin stânjenitoare. Pe parcurs ce gradul de încredere este în creștere se va putea trece la grupuri mai mari.

Grupurile se pot forma prin diferite metode, uneori la întâmplare alteori după criterii date. Este bine ca grupurile să fie cât mai diversificate.

Va trebui să se confere responsabilitate grupurilor, să fie încurajată responsabilitatea fiecărui membru în parte: de a produce anumite materiale, de a respecta timpul, de a prezenta rezultatul final al activității. Se pot oferi recompense pentru încurajarea comportamentelor de colaborare. Este util ca aceste grupuri să interacționeze în situații și sarcini diverse. Ne interesează nu doar realizarea sarcinilor ci și modul în care se realizează acestea.

Pentru a facilita învățarea se pot folosi:

- Discuțiile de grup
- Dezbaterile
  1. brainstormingul
  2. jocul de rol
  3. analiză de caz
  4. jocurile
  5. practicarea deprinderilor

Discuțiile stimulează schimbul liber de opinii și îi ajută pe tineri să-și clarifice anumite idei, sentimente, atitudini. Discuțiile merg foarte bine dacă sunt provocate de o scurtă povestire.

În grupul de discuție fiecare participant are oportunitatea de a se exprima.

Rolul moderatorului:

- împărtășește participanților tema de discuție
- realizează, împreună cu participanții, regulile de discuție
- facilitează discuția, pune întrebări, provoacă răspunsuri
- face sinteze ale discuțiilor
- asigură atmosfera de siguranță (fără critici, ironii)

Abilitățile de comunicare sunt o dovadă a respectului reciproc. Pentru a avea o comunicare eficientă fiecare persoană trebuie să dea și să primească ceva din conversație.

a. Brainstormingul (furtuna de idei)

Tehnica prin care se acceptă orice fel de răspuns exprimat la o anumită temă propusă.

Nu se evaluează în nici un fel răspunsurile, ci doar se consemnează pe o tablă sau pe o coală de hârtie. Urmează ordonarea listei, sarcina care revine întreg grupului.

- Această tehnică se poate folosi acolo unde:
- apar probleme sensibile care impun o explorare a situației
- se impune încurajarea participării la discuție a unor cursanți mai timizi, mai ezitanți
- se dorește obținerea a cât mai multor sugestii, idei de la care se pot porni alte discuții

b. Jocul de rol

Presupune prezentarea unei scurte scenete, realizată spontan prin care se descriu situații posibile de viață. Uneori e mai ușor să imităm pe alții decât să ne exprimăm propriile noastre idei sau sentimente.

c. Analiza de caz

Analiza de caz sau de situație este o povestire imaginară care permite cursanților să ia o decizie privind modul în care o persoană ar trebui să acționeze sau să răspundă și ce consecințe ar putea să aibă aceste acțiuni. Se evită referirea cursanților la propriile lor experiențe.

d. Jocurile

Jocul este definit ca ...divertisment, recreație bazată pe diferite combinații de calcul sau hazard...Jocul dă voie activității să se manifeste.

Jocul ajută în procesul de socializare, are efecte pozitive asupra creativității, îmbunătățirii flexibilității și adaptării la nou. Este un model de realitate care permite participanților să experimenteze lucruri noi.

Joc de încredere – crearea sentimentului de încredere și suport reciproc între participanți, contact fizic.

Rugăți participanții să se așeze în cerc, unul dintre ei plasându-se în centru. Persoana din centru va avea grijă să fie așezată stabil pe tălpi, fără a le muta pe parcursul exercițiului, să se mențină într-o stare de rigiditate corporală, să nu se lase moale. Pe parcursul jocului, va ține ochii închiși. Cei din cerc trebuie să fie așezați aproape de cel din centru. Jocul începe printr-un impuls dat celui din centru care se lasă împins în toate direcțiile. Treptat cei din cerc se îndepărtează. Toți cei din cerc vor ajunge pe rând în interiorul cercului.

Este important ca jocul să se desfășoare bland, lent, fără a-l brusca pe cel din centru.

Mulțumiți tuturor pentru participare.

Conduc mașina – crearea sentimentului de încredere în partenerul de joc, responsabilitate.

Rugați participanții să se grupeze câte doi. Pe rând unul va fi mașina și altul va fi șoferul. Cel care va fi mașina va fi legat cu o eșarfă la ochi. Șoferul va conduce mașina prin semnale, o lovitură ușoară pe spate va fi semnal de mers înainte, o lovitură pe brațul stâng va fi semnal de viraj la stânga, o lovitură pe brațul drept viraj la dreapta. O lovitură ușoară pe creștetul capului, semnal de oprire. Se schimbă rolurile.

Mulțumiți tuturor pentru participare.

Activitățile trebuie să se desfășoare urmărindu-se nevoile grupului dar și obiectivele individuale ale fiecărui beneficiar.

- pentru a evita problemele, asigurați-vă că tânărul a înțeles ce comportament așteptați de la el pe perioada acțiunii
- țineți cont de prietenii și afinitățile tinerilor altfel se pot produce conflicte în grup
- este necesar să se țină seama de particularitățile grupului- unii tineri învață mai greu, alții nu au prea multă răbdare, atenție, memorie. Activitățile cu tinerii de acest tip trebuie să se facă cu grupuri foarte mici, 2-3 tineri, sunt ajutați mai mult, se repetă mai mult.
- activitățile trebuie să fie diversificate, altfel tinerii se plictisesc
- activitățile să ofere tânărului o experiență din care are de învățat.
- tinerii pot fi implicați în toate fazele unei activități: planificare, organizare, desfășurare.

Sunt chiar mai interesați atunci când au participat ei încă de la început

- țineți cont de părerile lor
- trebuie să ne lăsăm timp destul ca să pregătim activitatea. Dacă noi ne prezentăm fără chef, insuficient pregătiți, atunci și tinerii își pierd din entuziasm
- recompensați-i și laudați ceea ce au făcut: afișare poze, laudă, evidențierea în fața grupului, acordarea de diplome, mici premii, stimulente- nu uitați că în mod uzual ei sunt învățați să le facă totul altcineva așa că apreciați și încurajați efortul lor.

Cap. 4. Deprinderi de viață independentă

Predarea tinerilor despre organizarea propriului buget/deprinderi privind managementul banilor

Dacă tinerii nu primesc bani de buzunar este de așteptat ca ei să nu-și formeze deprinderi corespunzătoare privind gestiunea acestor bani. Când îi au, îi cheltuiesc repede. Copiii se obișnuiesc să utilizeze ca monedă de schimb orice cadou sau obiect pe care îl primesc.

Tinerii trebuie să învețe cum să-și folosească banii și să-și planifice cheltuielile pentru scopurile pe care vor să le atingă.

Aceste deprinderi includ

- realizarea bugetului
- compararea prețurilor corelată cu calitatea, termenul de garanție
- cunoașterea diferenței dintre lucruri de lux și lucruri necesare
- economiile și împrumuturile
- pregătirea pentru autonomia financiară

Salariile tinerilor diferă în funcție de locul de muncă al fiecăruia, astfel încât impozitele și reținerile salariale nu sunt aceleași pentru toți, fiecare având un buget personal.

Una din dificultățile adolescenților care au venituri proprii este aceea că nu își planifică cheltuielile corespunzător și riscă să rămână fără bani până la următorul salariu. Deseori își doresc și cumpără lucruri prea scumpe și nu de strictă necesitate.

Tot mai mulți tineri fac cheltuieli peste posibilitățile lor financiare, folosind chiar cărți de credit, împrumuturi și excedente de cont.

Dacă ajungi să ai datorii cere sfaturi și ajutor înainte ca situația să scape de sub control.

Pentru mai multe informații vizitează:

- <http://www.responsabilitatesociala.ro/studii-de-caz>

Predarea tinerilor despre încetarea sau controlul obiceiurilor de viață nesănătoase/adoptarea unui comportament de viață sănătos.

Sănătatea este o resursă pentru viață de zi cu zi, un concept pozitiv ce evidențiază resursele personale și sociale ale fiecăruia. Pentru a atinge o stare de bunăstare fizică, psihică și socială un individ trebuie să își realizeze aspirațiile, să își satisfacă nevoile și să modifice mediul înconjurător sau să facă față acestuia.

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) definește **sănătatea** ca integritate anatomică și funcțională, capacitate de confruntare cu stresul fizic, psihic și social, capacitate de protecție împotriva îmbolnăvirilor și morții premature, confort fizic, psihic, social și spiritual.

Sănătatea este o dimensiune în permanentă schimbare a vieții noastre.

Din diferite motive, tinerii se angajează deseori în acțiuni și practici care au efect direct sau indirect asupra sănătății lor: fumat, consum de alcool și droguri, activitate sexuală necorespunzătoare, adoptarea unei alimentații nesănătoase și a unui comportament violent .

4.1. Topul obiceiurilor nesănătoase

- *Stressul, consumul de alcool, de zahar sau grăsimi și lipsa de mișcare* se află în topul obiceiurilor nesănătoase, care accelerează ritmul îmbătrânirii. Aceasta este concluzia unui studiu făcut de experții în geriatrie și publicat de site-ul **health.ivillage.com**.

Pe primul loc în topul celor mai nesănătoase obiceiuri se afla **stresul**, care scade imunitatea și crește riscul apariției bolilor de inimă. Specialiștii de la Universitatea California au demonstrat că prea mult stress duce la o îmbătrânire prematură a sistemului imunitar.

Pe locul doi se afla **consumul de băuturi alcoolice**. Prea mult alcool strică, însă unul sau două pahare de băutură pe zi pot scădea riscul de a muri de boli de inimă. Consumul în cantități exagerate crește riscul îmbolnăvirii de inimă sau de cancer la ficat, gât și sân.

Lipsa de mișcare se afla pe locul trei. Sportul și, în general, mișcarea, fac minuni- reduc risul de a deveni obezi, îndepărtează stresul și ne pot păzi chiar de boli precum Alzheimer.

Grăsimile saturate, care se găsesc în carne, lapte și unt, determina creșterea nivelului colesterolului și riscul apariției bolilor de inimă. Acest obicei se află pe locul patru în topul obiceiurile nesănătoase.

- Pe locul cinci se află **fumatul**, care crește riscul îmbolnăvirii de cancer și determina apariția ridurilor.

- Pe locul șase se afla **expunerea în aer poluat**, care determina apariția bolilor aparatului respirator.

- **Expunerea exagerată la soare** crește riscul apariției cancerului de piele și a ridurilor. Acest obicei se află pe locul șapte. În fiecare an, mai mult de un milion de americani sunt diagnosticați cu cancer de piele și alți 55 de mii află ca au forma mortală, melanom.

- Obiceiul nesănătos, care se află pe locul opt este petrecerea de nopți nedormite. **Lipsa somnului** este corelată cu obezitatea, diabetul și creșterea tensiunii arteriale.

- Urmează apoi **consumul exagerat de zahăr**. Nutriționiștii ne sfătuiesc ca la o dietă de 2200 de calorii pe zi, să nu consumăm mai mult de 12 lingurițe de zahăr.

4.2. Obiceiuri alimentare dăunătoare

O alimentație săracă în pește, fructe sau legume este la fel de nocivă pentru sănătate ca și fumatul. Obiceiurile alimentare dobândite în copilărie și adolescență au repercursiuni importante asupra stării de sănătate, atât pe termen scurt cât și pe termen lung.

Alimentația modernă are în general, o valoare nutritivă redusă. Alimentele sunt din ce în ce mai procesate chimic, iar noi recurgem, adesea, la mancarea de tip “fast-food”, cartofi prajiti, pizza, hamburgeri.

Alimentația defectuoasă este răspunzătoare de multe dintre bolile de care suferim.

Bolile de inimă și cancerul sunt doar două dintre cele mai grave boli provocate de o alimentație nesănătoasă, ca să nu mai vorbim de obezitate. Una dintre consecințele alimentației nesănătoase care ne afectează cel mai tare este **obezitatea**. Obiceiurile nesănătoase la care se adaugă orele nesfârșite petrecute în fața computerului sau a televizorului, duc la acumularea kilogramelor nedorite.

Alte consecințe ale unei alimentații nesănătoase ar fi dezordinile de comportament alimentar: **anorexie nervoasă** (atitudini anormale față de alimente din dorința de a menține o greutate mică), **bulimie nervoasă** (control deficitar asupra poftei de mâncare) și **diabetul zaharat**.

Cum poți fi ajutat?

Dacă suferiți de tulburări alimentare vorbește cu medicul de familie, specialiștii în tulburări alimentare. Problema trebuie tratată atât:

- din punct de vedere fizic, prin schimbarea tipului de alimentație, cât și
- din punct de vedere emoțional, prin înțelegerea sentimentelor care determină acest comportament.

Pentru a afla mai multe, vizitează:

- <http://www.doctor.info.ro>

- <http://www.topsanatate.ro>

- <http://www.sanatate.org>

- <http://www.romedic.ro>

- <http://terapii-naturiste.com>

Promovarea și menținerea sănătății se realizează prin **programe de prevenție** și de educație pentru un stil de viață sănătos.

Componente ale prevenției :

a. Prevenția primară – reducerea riscului de îmbolnăvire prin adoptarea comportamentelor protectoare a sănătății. Se dezvoltă atitudini de respingere a comportamentelor de risc - fumat, alcool, droguri....

b. Prevenția secundară implică reducerea factorilor de risc la grupurile cu risc crescut pentru îmbolnăvire. Aceste grupuri sunt cele care au adoptat deja comportamentul de risc.

Ex. La tinerii care fumează deja, prevenție secundară prin realizarea unui plan de intervenție de modificare a acestor comportamente și atitudini negative față de un stil de viață sănătos.

c. Prevenția terțiarp – reducerea duratei îmbolnăvirii și creșterea calității vieții persoanelor care suferă de o boală.

Comportamente protectoare ale sănătății

- exercițiul fizic
- alimentație echilibrată
- protecție față de expunerea prelungită la soare
- verificări medicale periodice
- gândire pozitivă
- relaționare interpersonală armonioasă
- controlul stresului
- echilibru între muncă – odihnă – recreere

În general, comportamentele de risc nu apar izolate, ci într-un set comportamental.

Adoptarea unor comportamente de risc poate duce uneori la **dependență**. Dependența de substanțe se referă la o utilizare repetitivă a unor substanțe psihoactive, în scopul producerii plăcerii sau evitării disconfortului fizic și emoțional. Dependența de substanțe se caracterizează prin modificări negative comportamentale, afective, mentale și de sănătate.

Tipuri de dependență :

- de nicotină
- de alcool
- de droguri
- de medicamente
- de internet
- de jocuri de noroc
- de relații interpersonale nesănătoase

Etapele consumului de substanțe:

a. consumul experimental - din curiozitate

b. consum regulat- la diverse întâlniri

c. consum devenit preocupare - obișnuința de a consuma alcool, droguri în multe situații

d. dependența – întregul comportament este controlat de nevoia organismului de a fuma sau consuma alcool, droguri. Persoana este controlată de substanță!

4.3. Fumatul și dependența de nicotină

Fumatul este recunoscut ca factor de risc major în numeroase boli, fiind responsabil de moartea prematură, invaliditate și costuri medicale inutile.

Fumul de țigară este dăunător tuturor celor care îl inspiră, inclusiv nefumătorilor (fumatul pasiv). Acesta conține aproximativ 4000 de substanțe dintre care 40 sunt cancerigene.

Una dintre substanțele inhalate o dată cu fumul de țigară este nicotina, un drog care se află în tutun și care are numeroase efecte negative asupra organismului, printre care cel mai nociv este dependența.

Efectele fumatului asupra calității vieții

a. efecte asupra sănătății fizice : cancer al plamanilor, buzelor, rinichilor, boli cardiovasculare, boli pulmonare

b. efecte asupra relațiilor interpersonale : excluderea din anumite grupuri, modificări ale dispoziției afective, încetinirea reacțiilor

Convingeri eronate :

➤ Fumatul te face atractiv.

Fumatul te face rău mirositor și îți îngălbenește dinții și mâinile. Hainele vor mirosi urât, la fel și respirația.

➤ Fumatul te face independent și mai matur.

Fumatul te face dependent și nu mai ai control asupra ta.

➤ Fumatul te face să te simți bine.

În realitate , cei care fumează se simt obosiți, le este dificil să facă sport.

➤ Tutunul nu este un drog, nu-ți face nici un rău.

Fumatul produce efecte negative asupra sănătății și este o dependență.

Nu este ușor să te lași de fumat!

➤ Prevenția fumatului activ și pasiv

Este mai eficientă dacă

➤ se focalizează asupra consecințelor imediate,

➤ evidențiem beneficiile relevante pentru tineri (aspect fizic plăcut, mai mulți bani)

Componente ale prevenției :

- informații privind consecințe sociale și de sănătate, de scurtă durată și de lungă durată ale fumatului

- atitudini pozitive față de un stil de viață sănătos

- dezvoltarea unor comportamente alternative

- dezvoltarea deprinderilor de comunicare, de a face față presiunii grupului

Cum poți fi ajutat?

Nu amâna decizia de a renunța la fumat, poți fi ajutat!

Renunțarea la fumat este o decizie personală, care necesită multă motivație și o puternică voință individuală, dar și **o susținere reală din exterior**.

Profioniștii din domeniul sănătății vă pot de asemenea ajuta să renunțați. Ei vă vor oferi sfaturi, îndrumare și adrese utile. **Nu ezitați să-i contactați.**

Pentru a afla mai multe, vizitează:

- <http://www.help-eu.com>

- <http://www.fumat.ro>

- <http://www.nututun.ro>

- <http://www.sanatatea.com>

4.4. Alcoolul și dependența de alcool

Alcoolul este unul dintre cele mai frecvent utilizate droguri în societate.

Indiferent dacă este sub forma de bere, vin sau lichior, alcoolul ne afectează activitatea mentală, emoțională și fizică.

Inițierea comportamentului de a consuma alcool se realizează prin învățare socială – copii și tinerii învață, privind la cei maturi, că a consuma alcool este ceva plăcut, oamenii care beau sunt veseli, râd și se simt bine. Curiozitatea și dorința de a imita adulții îi determină pe mulți copii să încerce să consume la rândul lor alcool..

Adolescentii continua sa consume alcool mai ales datorita influentei grupului. Ei tind sa considere că relațiile sociale sunt facilitate și favorizate de acest comportament prin faptul că alcoolul îi determină să devină mai volubili și mai lipsiți de inhibiții.

Efectele consumului excesiv de alcool asupra calității vieții :

a. efecte asupra sănătății fizice: în cantități mici/ ușoara relaxare, stare de bine, reacții mai lente în cantități mari/ intoxicație, moarte. Pe termen lung, consumul de alcool poate duce la ciroza, boli cardiace, cancer, ulcer.

b. efecte emoționale: scaderea stimei de sine, creșterea agresivității, depresie

c. efecte asupra siguranței personale și a calității relațiilor sociale: creșterea riscului de accidente, creșterea riscului pentru contacte sexuale neprotejate, dezinhibiție, violență, agresivitate

d. efecte asupra carierei: scaderea performanței profesionale, absenteism, accidente de muncă

În întreaga lume 5% din decesele tinerilor cu vârstă cuprinsă între 15-29 de ani sunt datorate consumului de alcool. În Europa unul din patru decese din rândul persoanelor de sex masculin cu vârstă cuprinsă între 15-29 de ani are ca și cauză directă sau indirectă consumul de alcool, în timp ce în unele țări ale Europei de Est unul din trei decese din rândul persoanelor de sex masculin cu vârstă cuprinsă între 15-29 este legat de consumul de alcool. În total, 55.000 de tineri au murit în Europa în 1999 datorită unor cauze legate de consumul de alcool .

Convingeri eronate:

➤ Beau fiindcă și prietenii mei o fac.

sclavi ai grupului – cei care nu pot spune NU grupului de apartenență

➤ Beau fiindcă voi fi mai puternic și mai interesant.

sclavi ai propriei imagini – persoane care recurg la acest comportament pentru a-și crea sau menține o anumită imagine

➤ Am o groaza de probleme pe care nu știu să le rezolv.

sclavi ai propriilor slăbiciuni – persoane care consuma alcool fiindcă cred că acesta le va rezolva problemele

Componente ale prevenției consumului de alcool

- informații privind consecințele sociale și de sănătate de scurtă și de lungă durată

- atitudini pozitive față de un stil de viață sănătos

- dezvoltarea deprinderii de a spune NU

- desfășurarea de activități de recreere sănătoase

Cum poți fi ajutat?

Pentru cel/cea care vrea să renunțe la alcool trebuie să știe că odată atinsă starea de dependență, singura șansă reală de "a se face bine" este renunțarea totală la consumul de alcool.

Dependentul de alcool ce vrea să renunțe la consum trebuie să aibă o MOTIVAȚIE reala pentru care să renunțe la consum. Renunțarea la consum nu se reduce la o chestiune de voință sau de ambiție.

Adesea rezistența la schimbare în cazul alcoolicii este foarte mare, iar o voință (oricât de mare ar fi) nu este suficientă pentru a renunța la alcool fără a fi susținută de MOTIVAȚIE.

Să dorești un lucru este condiția minima pentru a avea/a face acel lucru.

Tratamentul dependenței de alcool include

➤ tratamentul dependenței fizice - se realizează în spitale, prin dezalcoolizare

➤ tratamentul dependenței psihice - se realizează prin consiliere și terapie

➤ relațiile sociale - se realizează în paralel cu tratamentul dependenței fizice și psihice

Pentru a afla mai multe, vizitează:

- <http://www.dependente.ro>

- <http://www.alcooliciianonimi.ro>

- <http://www.nualcool.uv.ro>

4.5. Drogurile și dependența de droguri

Drogurile sunt substanțe a căror utilizare creează dependență fizică (nevoia) și psihică (dorința).

➤ Dependența fizică:

- se manifestă prin apariția stărilor de rău la încetarea efectelor drogului consumat, însoțite de necesitatea organică de a folosi droguri pentru a evita tulburările ce apar la încetarea utilizării.

➤ Dependența psihică:

- se manifestă prin modificări comportamentale și o stare mentală particulară însoțită de dorința psihică imperioasă de a-și administra droguri periodice sau continue pentru a obține o stare de bine sau pentru a înlătura disconfortul psihic. Aceasta este cea mai gravă, însoțind toate tipurile de droguri.

Toleranța – apare atunci când organismul se obișnuiește cu prezența unei substanțe și se adaptează la aceasta. Astfel, pentru a obține anumite stări, consumatorul de droguri trebuie să mărească dozele, ajungând să suporte cantități de substanțe care pentru persoanele normale ar fi fatale.

Tipuri de droguri și efecte asupra calității vieții:

a. droguri de stimulare (cannabis, amfetamine, cocaină)

accelerează funcționarea sistemului nervos central producând stare de alertă și excitabilitate droguri de relaxare (tranchilizante, barbiturice, sedative)

b. încetinesc activitatea sistemului nervos central, produc stare de relaxare, induc somn, vorbire neclară, dezorientare

c. droguri halucinogene (ecstasy, mescalina) produc tulburări ale funcționării intelectuale, induc o stare pseudo psihotică cu iluzii și halucinații

Convingeri eronate:

➤ Consumul unui drog o singură dată nu are efecte negative.

Orice consum de droguri poate avea consecințe grave, multe dintre droguri dau dependență după primul consum.

➤ Tinerii nu pot deveni dependenți.

Dependența nu are limite de vârstă, rasă sau poziție socială.

➤ Este ușor să te oprești dacă dorești.

Cei care consumă alcool sau alte droguri cred că pot să renunțe oricând, dar este un proces dificil, care necesită un suport profesional.

Comportamente alternative

- exerciții de relaxare
- dans, sport
- implicare în acțiuni comunitare
- activități de voluntariat
- hobby-uri
- discuții de grup, relaționare cu alte persoane
- consiliere

Componente ale prevenției consumului de droguri:

- discutarea modului în care drogurile îți controlează modul în care gândești, simți și te porți
- dezvoltarea deprinderilor de management al conflictelor și luare de decizii responsabile
- discutarea și analizarea influenței grupului în consumul de droguri

Cum poți fi ajutat?

Cautati ajutor de specialitate! Exista centre de evaluare si tratament !

Tratamentul medicamentos, interventiile comportamentale, în special terapia cognitiv-comportamentală pot fi eficiente.

Pentru a afla mai multe, vizitează:

- <http://www.teenchallenge.ro/ro/>

- <http://www.dependenta.ro>

Comportamentele de risc sunt foarte greu de schimbat.

Procesul de modificare a unui comportament de risc este un proces îndelungat. Multe dintre comportamentele de risc au mai multe consecințe pozitive imediate decât comportamentele sănătoase. Multe persoane optează pentru comportamentul care îi oferă recompensă pozitivă imediată, fără a lua în considerare consecințele negative pe termen lung.

4.6. Predarea tinerilor despre sexualitate

Un număr mare de tineri își încep viața sexuală la vârste relativ mici, schimbă un număr mare de parteneri, nu utilizează mijloace contraceptive și, mai ales, nu utilizează prezervativul. Toate acestea cresc riscul sarcinilor nedorite și a bolilor cu transmitere sexuală, inclusiv HIV/SIDA.

Odată cu intrarea în pubertate, tinerii sunt tot mai atenți la modificările pe care le suportă corpul lor și mai receptivi la tot ce aud despre sexualitate.

Sexualitatea este o componentă esențială a vieții oricărei persoane. Aspectele sale psihologice, biologice și sociale sunt într-o relație de interdependentă, conferindu-i un caracter complex.

În dezvoltarea unei sexualități armonioase contează modul în care individul se definește pe sine ca persoană în raport cu ceilalți, modul în care înțelege sentimentele de iubire, afecțiune, prietenie, intimitate, modul în care ia decizii și își asumă responsabilitatea pentru ele.

Educația pentru sănătate sexuală trebuie realizată pe parcursul întregii dezvoltări ținând cont de elemente specifice fiecărei vârste și nivelului de dezvoltare intelectuală și emoțională, urmărind

- formarea de convingeri, valori și atitudini despre sine și ceilalți

Oferirea unui cadru adecvat în care tinerii să aibă posibilitatea de a-și explora propria persoană, de a face distincție între iubire și atracție sexuală.

- dezvoltarea deprinderilor de relaționare interpersonală

Oferirea unui cadru adecvat pentru dezvoltarea deprinderilor de comunicare și relaționare pozitivă cu alte persoane, de exprimare a afectivității, de a face față presiunii grupului, de a se opune relațiilor de manipulare și exploatare.

➤ joc de rol.

Teme pe grupe:

Grupul 1 – Cum facem cunoștință cu o fată / un băiat?

Grupul 2 – Cum facem prezentările între fete și băieți?

Grupul 3 – Cum facem o invitație (la film, în oraș, etc.)?

Grupul 4 (format din perechi) – Cum ne împăcăm după o ceartă, cum cerem scuze, cum iertăm pe cineva ?

- dezvoltarea responsabilității față de sine și față de ceilalți

Formarea de atitudini și comportamente responsabile față de propria sexualitate și a partenerului, încurajarea utilizării metodelor contraceptive, respectarea deciziei celuilalt, dezvoltarea abilităților de evitare a relațiilor de abuz fizic, emoțional sau sexual.

Dimensiunile sexualității

a. senzualitatea – se referă la conștientizarea și trăirile legate de propriul corp și de corpul altor persoane, în special al partenerului.

b. intimitatea sexuală – reprezintă capacitatea și nevoia de apropiere emoțională față de o altă ființă umană și de reciprocitate a acestor trăiri

c. identitatea sexuală – se referă la înțelegerea de către persoană a ceea ce el sau ea este din punct de vedere sexual, incluzând sentimentul de a fi femeie sau bărbat.

Activități - Identitatea sexuală

Adolescenții și tinerii preiau în comportament elementele care îi caracterizează din punct de vedere al identității sexuale, fiind puternic influențați de modelele culturale, așteptările familiale, părerea grupului de prieteni, influența mass media, modă.

Factorii care influențează modelarea lor sexuală nu se află neapărat în echilibru și pot determina uneori un comportament sexual deviant, fie prin cenzurare excesivă, fie printr-o exacerbare a comportamentului sexual.

Se împarte grupul în două subgrupe respectiv de băieți și de fete. I se solicită fiecareia dintre grupe să completeze un minichestionar:

Băieții	Fetele
Fetele sunt ...	Băieții sunt ...
Băieții sunt ...	Fetele sunt ...

La sfârșit are loc o discuție generală în care să se evidențieze diferențele de percepție și să se dezvolte un dialog în care tinerii de sexe diferite să învețe că diferențele sexuale nu sunt doar biologice ci și psihologice, emoționale și individuale. Rolul acestui exercițiu este de a diminua stressul și neliniștea care are uneori loc în relațiile sexuale ale tinerilor. Ei confundă adesea dragostea cu sexul sau atracția fizică, ignorând universul individual, calitățile, prietenia pe care o pot găsi la o persoană de sex opus.

Identitatea sexuală cuprinde următoarele elemente: identitatea de gen, rolurile de gen, orientarea sexuală.

Orientarea sexuală se referă la sexul persoanelor care sunt în centrul dorințelor, fanteziilor și simțurilor erotice sau amoroase ale unui om, sexul față de care o persoană este "orientată". Termenii alternativi **preferință sexuală** sau **înclinație sexuală** au înțelesuri similare în majoritatea contextelor discursive.

În general, o persoană poate fi identificată ca heterosexuală (atracție principală față de persoane de sexul opus), homosexuală (atracție principală față de persoanele de același sex), bisexuală (atracție față de ambele sexe) sau asexuală (nu are atracție sexuală față de nici un sex).

Clasificarea persoanelor într-una din grupurile de mai sus este controversată, fiindcă studiile științifice arată că sexualitatea este foarte complexă și diferite grade de atracție sau identificare cu diverse orientări sexuale.

Heterosexualitatea este o orientare sexuală care descrie persoanele cu atracție sexuală față de sexul opus. Heterosexualitatea este orientarea sexuală cea mai comună în societățile umane, și singura care asigură perpetuarea speciei.

Homosexualitatea este o orientare sexuală caracterizată de atracția estetică, romantică sau sexuală către cineva de același sex. Bărbații cu înclinație exclusiv homosexuală sunt numiți homosexuali (sau gay), în timp ce termenul lesbiană este specific pentru femei.

Bisexualitatea este o orientare sexuală caracterizată prin atracție estetică și sexuală pentru ambele sexe (femei și bărbați).

Asexualitatea este o orientare sexuală care descrie persoanele care nu au atracție sau dorință sexuală față de nici un sex. Puțină cercetare a fost făcută despre această orientare, dar toate studiile au arătat că aceasta este cea mai puțin-comună orientare sexuală.

a. sănătatea sexuală și reproductivă – se referă la capacitatea de reproducere și la comportamentele și atitudinile care asigură sănătatea fizică și emoțională a relațiilor sexuale.

b. sexualizarea – reprezintă utilizarea sexualității pentru a influența, manipula sau controla pe alți. Sexualizarea cuprinde comportamente care variază de la manipulare la violență și acte ilegale. Informarea adecvată despre sexualitate trebuie să fie adaptată la nivelul de înțelegere al copiilor, tinerilor. Se pot folosi mijloace vizuale și exemple practice adaptate la viața lor, să fie încurajați să pună întrebări, să dea răspunsuri și să găsească soluții pentru diferite situații, să se verifice dacă ei au înțeles.

4.7. Predarea tinerilor despre folosirea rețelei de suport a comunității/deprinderi pentru viață în societate

Deprinderile de viață personală și socială se concentrează asupra modului în care tânărul relaționează cu ceilalți prin dezvoltarea personală, comunicare și relații sociale.

Mulți tineri se pot simți marginalizați de colegii din școală și de la servicii, evitând să-și asume propria identitate. Imaginea de sine este puternic afectată. Viața în instituție duce la o pronunțată dependentă de grup, acesta având în același timp și un rol de securizare prin modul în care îi ajută pe tineri să facă față situațiilor de adversitate, momentelor de neliniște, de suferință.

Cadrul restrâns de viață, îi poate determina să adopte un comportament defensiv față de orice element care le-ar putea provoca insecuritate, disconfort psihic sau situații de inferioritate. Ceea ce le lipsește cel mai tare tinerilor din instituții este încrederea în forțele proprii și dorința de a da piept cu viața din afara centrelor.

Deprinderile sociale insuficient dezvoltate sunt asociate cu performanțe scăzute, probleme emoționale și comportamentale, dificultăți de adaptare socială. Interacțiunea socială reprezintă procesul prin care acționăm și reacționăm la cei din jurul nostru. Cea mai uzuală formă interumană de interacțiune socială este comunicarea.

Abilitățile de comunicare

- sunt importante pentru inițierea și menținerea relațiilor cu ceilalți
- formarea și perfecționarea lor este un proces continuu care necesită exersare.

Tinerii instituționalizați nu știu să se comporte într-o instituție publică, nu știu să ceară relații. Ei trebuie să asimileze cunoștințe și deprinderi legate de dezvoltarea propriei lumi interioare dar și privind relațiile cu cei din jur.

Activitate - Așa sunt eu!

Cunoașterea de către adolescenți și tineri a părților pozitive și negative ale personalității lor joacă un rol important. Autocunoașterea sau autoaprecierea reprezintă cunoașterea calităților și defectelor proprii, a capacităților, aptitudinilor și atitudinilor, a trăsăturilor de personalitate precum și a gradului lor de dezvoltare. Ea se realizează prin comparație cu ceilalți oameni și evidențiază particularitățile individuale în cadrul unor grupuri.

Activitate - Cine sunt ?

Fiecare din noi îndeplinește în viața de zi cu zi mai multe roluri: om, european, creștin, fiu/fiică; elev, prieten, coleg, frate / soră, etc.

Vorbiți despre voi identificând cât mai multe roluri pe care le îndepliniți.

Activitate - Cum mă prezint?

Participanții vor sta în cerc pe covor împreună cu moderatorul grupului și vor face o scurtă prezentare a lor; nume, vârstă, autodescriere fizică, orice informație pe care ei o consideră importantă și cred că îi reprezintă.

Vor fi stimulați să spună cât mai multe lucruri despre ei;

Nu se vor permite ironiile, întreruperile etc.

La sfârșit se solicită participanților să sintetizeze câteva concluzii care să răspundă la următoarele întrebări:

Ce anume ne caracterizează pe noi toți?...Ce anume ne diferențiază?...De ce natură sunt elementele care ne diferențiază ?

Discuția de grup se termină cu jocul „Baba oarba” în care, grupul, împărțit în două, trebuie să acumuleze un punctaj din identificarea subiecților. Fiecare membru al subgrupului va fi legat la ochi și va trebui să identifice din 3 încercări un subiect al celuilalt grup. Va fi ajutat cu informații legate de preocupările acestuia și nu din trăsăturile fizice.

Grupul câștigător va hotărî pedepse hazlii pentru învinși.

Se pot propune mai multe jocuri, interactive, cu scopul de a stimula participarea și de a identifica reacții pozitive sau negative, în cazul unor situații reale sau imaginare.

Conceptul de *identitate* este foarte important:

- identitatea este noțiunea fundamentală pe care trebuie să o avem în vedere atunci când vorbim despre scopurile socializării;
- rezultă din interacțiunea dimensiunilor socială și individuală ale ființei umane
- nu este dată odată pentru totdeauna ci se construiește și re-construiește permanent, fiind multidimensională.

De asemenea, tinerii din instituții au vagi idei despre locul unde sunt situate instituțiile publice, cum se ajunge la aceste instituții la ce folosesc ele și ce program de lucru cu publicul au acestea.

În viața de zi cu zi, ei vor fi nevoiți să se adreseze anumitor instituții sau servicii din comunitate pentru obținerea unor drepturi și pentru satisfacerea anumitor nevoi cum ar fi de transport, de asistență medicală, juridică...Găsirea unei locuințe, a unui spațiu de locuit este o adevărată problemă.

A fi membru al comunității presupune și o serie de obligații specifice – plățirea taxelor și a impozitelor salariale, plata cheltuielilor de întreținere.

Intervenția pe direcția integrării în comunitatea locală a tinerilor urmărește:

- dezvoltarea responsabilității și inițiativei
- autonomie și independența a beneficiarilor
- cunoașterea și folosirea resurselor comunitare
- cunoașterea scopurilor pentru care te poți adresa instituțiilor
- înțelegerea modului cum sunt organizate instituțiile și cum se diferențiază unele de altele
- învățarea modului cum să apeleze la ghișeele care lucrează direct cu clienții și completarea unor formulare
- cunoașterea serviciilor oferite de instituții
- reducerea marginalizării, respingerii, izolării acestei categorii sociale de către comunitate
- lărgirea rețelei de suport social
- integrare socio-profesională și educațională

4.8. Predarea tinerilor despre legi și legislație

Copiii instituționalizați reprezintă o categorie de persoane care necesită o atenție și o grijă specială, fiind privați de afecțiunea și sprijinul unui mediu familial natural.

Acești tineri sunt o categorie vulnerabilă de persoane expusă riscului excluderii sociale și marginalizării deoarece:

- întâmpină greutăți la angajare fiind expuși șomajului;
- sunt expuși vagabondajului și delincvenței;
- nu au o locuință și nici posibilități de închiriere sau de cumpărare;
- cad adesea victime ale criminalității, consumului de droguri, exploatării sexuale;
- nu au familie și nici mijloace proprii de subzistență.

Programe de masuri pentru tinerii care parasesc institutiile de ocrotire

În Programul de Guvernare pe perioada 2005-2008 sunt prevăzute măsuri în domeniul politicii de tineret, de combatere a marginalizării și excluderii sociale, de prevenire și combatere a șomajului în rândul tinerilor; de incluziune socială a persoanelor aflate în dificultate.

De la vârsta de 18 ani, tinerii ies de sub legislația care prevede măsurile de protecție a copilului aflat în dificultate și beneficiază de prestațiile în bani și serviciile sociale din sistemul de securitate socială pentru adulți.

➤ Din sistemul de asistență socială, pot beneficia, până la găsirea unui loc de muncă, de un venit minim garantat, masă la cantina de ajutor social, burse sociale pentru studenți. Ajutorul social sub forma venitului minim garantat poate fi acordat în bani, dar și în natură. De asemenea, acesta poate fi acordat și indirect, prin plata cheltuielilor de întreținere. *Tinerii care beneficiază de ajutoare sociale au dreptul la asistență medicală, fără plata contribuției pentru asigurările sociale de sănătate care se suportată de Ministerul Muncii Solidarității Sociale și Familiei.*

Dacă își continuă studiile și urmează cursurile de învățământ liceal, profesional sau superior, organizate în condițiile legii, beneficiază de alocația de stat pentru copii și după vârsta de 18 ani;

➤ Sistemul asigurărilor sociale pentru acoperirea riscului de șomaj asigură tinerilor care nu au găsit un loc de muncă timp de 2 luni de la absolvirea unei instituții de învățământ *prestații în bani (indemnizație de șomaj) și servicii ocupaționale care se încadrează în măsurile active directe și indirecte de stimulare și facilitare a accesului la un loc de muncă (informare și consiliere, mediere a muncii, formare profesională, stimularea angajatorilor pentru includerea în ocupare a acestor categorii de persoane);*

➤ Accesul la o locuință pentru acești tineri este prevăzut ca o prioritate atât în legislația care prevede construcția de locuințe pentru tineri și familiile lor cât și în legislația care conține prevederi exprese pentru combaterea marginalizării și excluderii sociale. Un rol important în acest sens revine consiliilor județene și locale care, în limita fondurilor, trebuie să asigure pe o listă a priorităților locuințe sociale pentru această categorie defavorizată de persoane;

Propuneri:

1. Crearea unui sistem de monitorizare și evaluare a modalităților de integrare socială și profesională a tinerilor care părăsesc sistemul de protecție a copilului.

2. Îmbunătățirea legislației în domeniul asistenței sociale pentru încurajarea și sprijinirea dezvoltării serviciilor sociale comunitare care să contribuie la integrarea socială și profesională a tinerilor aflați în dificultate, ținând seama de specificitatea fiecărui caz spre rezolvare;

4. Stabilirea unui sistem de finanțare pentru dezvoltarea măsurilor de asistență socială prin finanțarea de la bugetul de stat și de la bugetele locale a proiectelor și programelor de servicii sociale, care să fie încredințate spre derulare și administrare organizațiilor neguvernamentale;

5. Dezvoltarea resurselor umane în domeniul asistenței sociale prin creșterea gradului de calificare și specializare; intensificarea pregătirii și instruirii funcționarilor publici din direcțiile județene și locale de asistență socială și protecție a copilului în practica asistenței sociale

6. Dezvoltarea interesului administrațiilor publice locale în dezvoltarea parteneriatelor reale cu societatea civilă pentru rezolvarea nevoilor sociale ale comunității;

7. Intensificarea eforturilor administrațiilor publice locale pentru construcția de locuințe, adăposturi și centre pentru tinerii aflați în dificultate, cu posibilitatea de găzduire temporară a acestora până la dobândirea unei locuințe cu chirie din fondul de locuințe.

Organizațiile neguvernamentale, singure sau în parteneriat cu administrațiile publice locale, au un rol important la dezvoltarea serviciilor sociale pentru integrarea socială și profesională a tinerilor care părăsesc instituțiile de ocrotire a copilului.

4.9. Predarea despre Integrarea Europeană a României

Ce este Uniunea Europeană?

U.E este o asociere voluntară a statelor europene, în domeniul economic și politic, cu scopul de a asigura menținerea păcii în Europa și de a favoriza progresul economic și social.

UE este un organism unic, supranational, fara personalitate juridica. Cu toate acestea, UE poate încheia acorduri cu alte state, prin institutiile sale, carora statele membre le-au transferat o parte din competente.

Misiunea Uniunii Europene?

UE a aparut ca urmare a nevoii unei Europe unite din punct de vedere politic, economic social si cultural, care sa pastreze, în același timp, valorile și identitatea națională a statelor membre.

4.9.1. Obiectivele Uniunii Europene

1. Sa promoveze progresul economic si social (piata Unica instituite în 1993, moneda unica europeana)
2. Sa afirme identitatea Uniunii Europene pe scena internationala
3. Instituirea cetateniei europene
4. Dezvoltarea unei zone de libertate, securitate si justitie
5. Sa pastreze si sa întareasca legislatia Uniunii Europene

Care sunt statele membre ale Uniunii Europene?

În prezent, UE are 27 de membri:

- membrii fondatori - 1957 – Germania de Vest; Belgia, Franța, Italia, Luxemburg și Olanda,
- prima extindere – 1973- Danemarca Irlanda și Marea Britanie,
- a doua extindere – 1981- Grecia,
- a treia extindere – 1986- Spania și Portugalia,
- a patra extindere – 1995- Austria, Finlanda și Suedia,
- a cincea extindere – 2004 - Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia și Ungaria.
- a șasea extindere – 01.ianuarie 2007 România și Bulgaria

4.9.2. Când a fost creată Uniunea Europeană?

Uniunea Europeană a fost creată prin tratatul de la Maastricht, semnat la 7 februarie 1992 și a intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993. Instituirea UE este urmarea procesului început în 1951, odata cu înființarea Comunității Europene a carbonului și Oțelului (CECO), prin tratatul de la Paris.

Uniunea se sprijină pe trei componente, numite "piloni":

- a. pilonul comunitar, reprezentat de Comunitatea Europeană a Carbonului și Oțelului (CECO), Comunitatea Economică Europeană (CEE) și Comunitatea Europeană Energiei Atomice (Euratom),
- b. al doilea pilon privește Politica Externă și Securitatea Europeană PESC
- c. al treilea pilon este cooperarea juridică și politicească în domeniul criminalității (cunoscut sub denumirea Justiției și Afacerii Interne – JAI)

Acestea sunt:

a.) Ziua Europei – 9 mai; b.) Drapelul european, f.) United in diversity- Unită în diversitate- Deviza UE ; g.) Moneda Unică europeană- EURO.

Care sunt simbolurile Uniunii Europene?

De-a lungul timpului, UE și-a construit propriile simboluri care o fac recunoscută astăzi, atât la nivelul Uniunii, cât și în afara ei.

Acestea sunt:

a.) Ziua Europei – 9 mai; b.) Drapelul european, f.) United in diversity- Unită în diversitate- Deviza UE ; g.) Moneda Unică europeană- EURO.

4.9.3. Care sunt instituțiile Uniunii Europene?

Consiliul European

Rolul principal al Consiliului European este definit de Articolul 4 al dispozițiilor comune din Tratatul Uniunii Europene: "Consiliul European dă Uniunii impulsurile necesare dezvoltării sale și îi definește orientările politice generale", coordonând, arbitrând sau oferind soluții în probleme dificile.

Consiliul European reunește șefii de state sau guverne ai celor 27 state membre ale Uniunii Europene și Președintele Comisiei Europene.

Lucrările Consiliului European sunt găzduite de statul membru care asigură președinția Consiliului și participă la viața politică și evoluția Uniunii Europene prin întâlniri organizate cel puțin de două ori pe an (de obicei în lunile iunie și decembrie).

Consiliul Uniunii Europene sau Consiliul de Miniștri

În baza Tratatului de constituire a Comunității Europene, Consiliul are următoarele responsabilități:

- este organismul legislativ al Comunității; în rezolvarea unei game largi de probleme comunitare își exercită această putere legislativă împreună cu Parlamentul European;
- coordonează politica economică generală a Statelor Membre;
- încheie, în numele Comunității, acordurile internaționale dintre aceasta și unul sau mai multe state sau organizații internaționale;
- împreună cu Parlamentul European formează autoritatea bugetară care adoptă bugetul Comunității.

În baza Tratatului privind Uniunea Europeană,

- adoptă deciziile necesare pentru definirea și punerea în practică a politicii externe și de securitate comună, pe baza orientărilor generale trasate de Consiliul European;
- coordonează activitățile statelor membre și adoptă măsurile necesare cu privire la cooperarea polițienească și juridică în materie penală.

Președinția Consiliului este asigurată, prin rotație, de fiecare dintre Statele Membre, pe durata unui mandat de șase luni.

Comisia Europeană

Comisia îndeplinește trei funcții de bază:

1. Dreptul de inițiativă: rolul său de inițiator al politicilor comunitare este unic.

În plus, Comisia funcționează ca organ executiv al Uniunii Europene, veghind la respectarea Tratatelor încheiate. Principală sa preocupare este aceea de a apăra interesele cetățenilor Europei.

Membrii Comisiei sunt aleși din țările UE, însă fiecare dintre ei depune un jurament de independență.

2. O alta funcție a Comisiei este aceea de a veghea la respectarea tratatelor UE, astfel încât legislația UE să fie corect aplicată de către Statele Membre, iar toți cetățenii și participanții la Piața Unică să poată beneficia de condițiile unitare asigurate.

3. Cea de-a treia funcție a Comisiei este aceea de organ executiv al Uniunii, având responsabilitatea implementării și coordonării politicilor. Una dintre atribuțiile sale executive constă în gestionarea bugetului anual al Uniunii și a Fondurilor Structurale, al căror principal scop este de a elimina decalajele economice dintre zonele mai bogate și cele mai sărace ale Uniunii.

Parlamentul European

Parlamentul European reprezintă, în viziunea Tratatului de la Roma, din 1957, "popoarele statelor reunite în cadrul Uniunii Europene".

Primele alegeri directe pentru Parlamentul European au avut loc în iunie 1979. Numărul de mandate este repartizat pe țări, în funcție de mărimea acestora.

Începând cu 2007, 492 milioane de alegători din cele 27 de state membre ale Uniunii Europene își aleg cei 785 de reprezentanți în Parlamentul European.

Legitimată prin vot universal direct și ales pentru un mandat de 5 ani, Parlamentul European și-a sporit continuu influența și puterea prin intermediul unei serii de tratate. Acestea, în mod special Tratatul de la Maastricht din 1992 și Tratatul de la Amsterdam din 1997, au condus la transformarea Parlamentului European dintr-un organism pur consultativ într-un parlament cu puteri legislative similare celor exercitate de parlamentele naționale.

Parlamentul European este singura instituție comunitară ale cărei ședințe și deliberări sunt publice. Dezbaterile, avizele și rezoluțiile acestuia sunt publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.

Președintele reprezintă Parlamentul la evenimentele cu caracter oficial și în relațiile internaționale, prezidează sesiunile plenare ale Parlamentului precum și întâlnirile Biroului și ale Conferinței Președinților.

Sediul Parlamentului European este la Strasbourg, unde se țin ședințele o săptămână în fiecare lună. Unele ședințe se țin la Bruxelles, iar Secretariatul General se află la Luxemburg.

Curtea de Justiție a Comunităților Europene

Ca orice sistem de drept veritabil, și cel al Comunității presupune existența unor garanții jurisdicționale ce trebuie să intre în funcțiune în situația contestării sau punerii în aplicare a legislației Comunitare.

Curtea de Justiție, ca instituție jurisdicțională a Comunității, reprezintă coloana vertebrală a acestui sistem de garanții. Judecătorii trebuie să asigure uniformitatea interpretării și aplicării dreptului comunitar în fiecare Stat Membru, menținerea sa ca sistem comunitar și aplicarea să în mod identic tuturor celor care i se supun în toate împrejurările.

Pentru îndeplinirea acestui rol, Curtea de Justiție are competența de soluționare a litigiilor în care se constituie ca părți state membre, instituții comunitare, întreprinderi sau persoane fizice.

Mai mult de 8600 de cauze au fost aduse curții din anul 1952, de când a fost înființată. În anul 1978 se soluționau deja 200 de cazuri noi pe an, iar în 1985 au fost pe rol peste 400 de cauze.

Curtea de Justiție numără 27 judecători și 8 avocați generali. Judecătorii și avocații generali sunt numiți de guvernele statelor membre de comun acord, pentru un mandat de șase ani, cu posibilitatea de reînnoire. Ei sunt aleși din rândul juriștilor de o încontestabilă independență și competență profesională.

Judecătorii îl aleg din rândul lor pe Președintele Curții pentru un mandat de trei ani ce poate fi reînnoit.

Curtea Europeana de Conturi

Potrivit Tratatului instituind Comunitatea Europeană, Curtea Europeana de Conturi are ca principala atribuție verificarea conturilor și a execuției bugetului Uniunii Europene, cu dublul scop de a îmbunătăți gestionarea resurselor financiare și informarea cetățenilor Europei cu privire la utilizarea fondurilor publice de către autoritățile cu responsabilități de gestiune.

Curtea Europeană de Conturi este formată din 25 membri provenind din cele 25 State Membre și numiți pentru un mandat de 6 ani. Membrii Curții de Conturi sunt independenți și au experiența în domeniul auditării finanțelor publice. Membrii Curții își aleg Președintele pentru un mandat de 3 ani.

Curtea de Conturi verifică dacă încasările și cheltuielile UE s-au efectuat legal și corect. Se pune un accent deosebit pe corectitudinea gestionării financiare, verificându-se dacă - și în ce măsură - au fost atinse obiectivele propuse în materie de gestiune, precum și costurile aferente. Curtea Europeană de Conturi garantează astfel cetățenilor europeni că bugetul UE a fost gestionat și executat corect și în modul cel mai eficient posibil.

4.9.4. Relațiile România- Uniunea Europeană

Pentru România, procesul de aderare la Uniunea Europeană a început în 1993, odată cu semnarea Acordului european instituind o asociere între Comunitățile Europene și Statele Membre ale acestora, pe de o parte, și România, pe de alta parte.

Pe data de 25 aprilie 2005 a fost semnat Tratatul de Aderare la Uniunea Europeană a României și Bulgariei.

De la 1 ianuarie 2007, România a devenit Stat Membru al Uniunii Europene. Calitatea de stat membru implică nu numai drepturi, dar și obligații. Toate aceste drepturi și obligații derivă din tratatele și legislația adoptate de Uniunea Europeană de la înființarea ei și până în prezent, tot acquis comunitar pe care România trebuie să îl respecte ca orice alt stat membru al Uniunii Europene.

Odată cu integrarea, România a trecut de la statutul de observator activ la cel de membru cu drepturi depline. România a devenit a șaptea cea mai mare țară din UE în termeni de populație. Limba română a devenit una dintre limbile oficiale ale Uniunii.

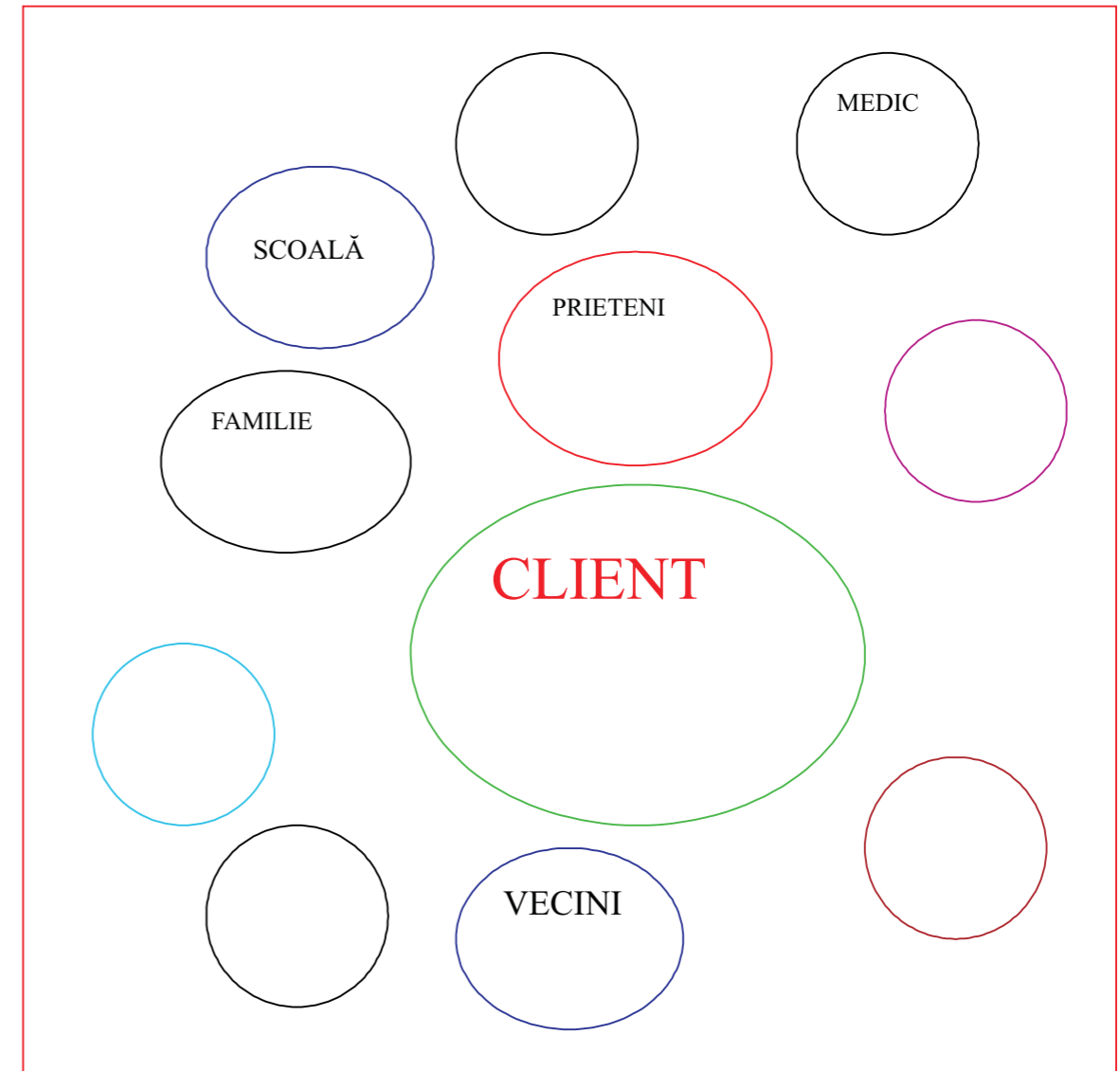
Anexa 1 :

ECOHARTA

DATA .....

NUMELE CLIENTULUI .....

ASISTENT SOCIAL .....

Desenați cercuri pentru a indica clientul și alte sisteme, ca îngrijire medicală, muncă, religie, familia extinsă (complexă), timp liber, școală, vecinătatea, bunăstarea socială. Indică natura relației cu un cuvânt descriptiv sau desenând diferite tipuri de linii:

- pentru mai puternic,
- pentru mai slab,
- +++ pentru stres.

Desenați săgeți de-a lungul liniilor pentru a evidenția fluxul energiei și resursele. Identifică persoanele semnificative și adaugă cercurile care sunt necesare. Se indică liniile frânte sau întrerupte cu slashuri(—//—) și data

Anexa 2:

FIȘĂ DE EVALUARE INIȚIALĂ

Numele și prenumele .....

Stare de sănătate .....

.....

.....

.....

Istoric personal și familial

Date personale privind familia : .....

.....

.....

.....

Date despre mediul de viață al solicitantului (locuința, școala/serviciul, relațiile cu colegii, etc.):

.....

.....

.....

Dificultățile cu care se confruntă solicitantul și serviciile la care a apelat până în prezent

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Motivul solicitării serviciilor : .....

.....

.....

Așteptările solicitantului : .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Anexa 3:

DOSARUL INDIVIDUAL ȘI PROGRAMUL DE INTERVENȚIE SPECIFICĂ PRIVIND DEPRINDERILE DE VIAȚĂ INDEPENDENTĂ

A) DOSARUL INDIVIDUAL

Evaluare interdisciplinară

Aceasta este doar o mostră de dosar metodologic care cuprinde indicatori de evaluare, date personale care să contribuie la elaborarea programului de intervenție specifică. Cu siguranță nu este exhaustiv iar o seamă de indicatori precum și itemi de evaluare au aplicabilitate și relevanță mai ales pentru asistența tinerilor peste 18 ani. Pentru copii mici sau copii cu dizabilități se pot propune alte instrumente adaptate grupului țintă care au numitori comuni cu acest instrument dar și date diferite și exigențe diferite.

În al doilea rând acest instrument încurajează și promovează interdisciplinaritatea și abordarea unitară a beneficiarului însă fiecare profesionist poate avea date pe care le consideră confidențiale astfel încât acest plan poate fi îmbunătățit și fragmentat, nu trebuie completat compact, în forma dată, legată.

DATE PERSONALE

Referent .....

Nume .....

Prenume .....

Data și locul nașterii .....

Sexul: masculin ..... feminin .....

Act de identitate: CI/BI/AI/Nu ..... Seria ..... Nr. ....

Data eliberării .....

C.N.P: .....

Măsura de protecție specială..... din data .....

Conform Hot. CPC/Instanței de judecată nr. .... din data .....

Adresa la care se află copilul/tânărul .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Relația cu familia

Familia manifestă interes față de copil/tânăr
vizită (specificați)
telefon (specificați)
scrisori (specificați)
Observații:

Merge în familie
Săptămănal
Lunar
Trimestrial
Deloc

Observații:
Tânărul scrie/telefonează familiei
Săptămănal
Lunar
Trimestrial
Deloc
Observații

Alte persoane decât părinții care manifestă interes pentru copil/tânăr
(Specificați) .....

Frați și surori

Nume și prenume	Data nașterii	Sex	Ocupație	Rezidență

Atitudinea copilului/tânărului față de familie .....

Atitudinea părinților față de copil/tânăr .....

Date medicale .....

PERSONALITATEA

Date privind dezvoltarea psihologică .....

EVOLUȚIE ȘCOLARĂ (rezultate obținute, probleme întâmpinate, domenii de interes)

Performanțe: .....

a. Rezultate la învățătură:

b. Materii preferate:

Orientare profesională

Pregătirea profesională

PASIUNI - INTERESE PRIVIND PETRECEREA TIMPULUI LIBER

PROBLEME PERSONALE

Instituția _____

Serviciul _____

B) PROGRAMUL DE INTERVENȚIE SPECIFICĂ PRIVIND DEPRINDERILE DE VIAȚĂ INDEPENDENTĂ

privind (copilul/tânărul) .....
Dosar nr./data .....
PIP/anexă a hotărârii nr. _____/_____ .....
Responsabil de caz .....
Data realizării PIS .....
Data revizuirii PIS .....
Schimbarea responsabilului de PIS (motive) .....
NEVOILE COPILULUI/TÂNĂRULUI .....
.....
Deprinderi - clasificări pe categorii (utilizare scală de la 1-5; 1 = performant;
5 = neperformant) .....

SERVICII PRIVIND DEPRINDERILE DE VIAȚĂ INDEPENDENTĂ

Obiective specifice	Termen	Activități	Data începerii	Perioada de desfășurare	Responsabil de intervenție/ persoană responsabilă	Modalități de monitorizare	Termen de evaluare/ reevaluare

Metode de lucru .....

Observații .....

Manager de caz .....

Responsabil pentru aplicarea PIS .....
(numele și prenumele în clar și semnătura)

Membrii echipei

.....
(numele și prenumele în clar și semnătura)

**Formular privind planificarea și monitorizarea progresului
în dobândirea deprinderilor**

	Date ale evaluării	Obiectivul activității	Persoana responsabilă cu implementarea activității	Perioada	Mijloace necesare	Progresul lunar	Progresul cumulat
Deprinderi gospodărești							
a. Importanța curățeniei locuinței							
- descrie cel puțin 2 calități ale unei case curate							
- Explică două beneficii ale menținerii unei case curate							
- Descrie utilizarea corectă a produselor de curățare; identifică trei tehnici de curățare și a echipamentului							
- Poate menține o cameră curată, știe să schimbe lenjeria							
b. își îngrijește hainele, garderoba							
- Descrie diferite moduri de spălare a hainelor							
- Dovedește pricepere în aranjarea ordonată a hainelor							

Anexa 4 :

FISA DE CONSILIERE

Nume și prenume.....

Definirea și descrierea problemei

.....
.....

Resursele clientului

.....
.....

Plan de intervenție

Obiectiv pe termen lung:

.....

Obiective specifice:

.....

Activități

.....

Evaluarea intervenției:

.....

Data și locul intervenției :

Psiholog .....

Anexa 5 :

CHESTIONAR DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE

Nume și prenume.....

1. Ce ai învățat până în prezent?
2. Ce ai vrea să mai înveți?
3. Ce ți-a plăcut cel mai mult până în prezent?
4. Ce nu ți-a plăcut și ce crezi că s-ar putea face pentru a schimba situația?
5. Planuri de viitor?
6. Ce ți se pare mai greu în viață? Ce situații sunt mai greu de rezolvat pentru tine?
7. Cel mai important lucru?
8. Autodescriere.

Observații si propuneri .....

Data :.....

Anexa 6 :

**Fisa de observație și evaluare
deprinderi de viață independentă**

Nume și prenume -

Aspecte urmărite

1. deprinderi practice
2. deprinderi de integrare profesională
3. deprinderi de administrare a banilor
4. deprinderi de viață personală și socială
5. deprinderi educaționale
6. deprinderi de găsim și menținere a unei locuințe.

Data.....

Asistent social / psiholog.....

Anexa 7 :

FIȘA DE MONITORIZARE POST-SERVICIU

Nume și prenume

Motivul pentru care tânărul s-a adresat

.....

Scopul întâlnirii profesionist- client

.....

Modalități de rezolvare a problemelor cu care se confruntă în prezent

.....

Resurse în depășirea dificultăților psiho – sociale

.....

Observații și propuneri

.....

Asistent social/psiholog:.....

Data:.....

Bibliografie generală

1. Baban A. coord. (2001) **Consiliere educațională** , Cluj –Napoca;
  2. Baban A. (1998) , **Stres și personalitate**, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană;
  3. Carnoy, C., (2001), **ABC-ul sexualității** , București, Teora;
  4. Lemeni G., Miclea M. coord. (2004) , **Consiliere și orientare**, Cluj – Napoca, Ed. ASCR;
  5. Mitulescu S., Pârvu D., Chirilă D., Ionescu O., (2004) , **Ghid metodologic pentru implementarea standardelor de calitate privind dezvoltarea deprinderilor de viață independentă**, World Learning, Programul Childnet;
  6. Muga, M. coord. (2005) , **Studiu privind situația tinerilor care părăsesc sistemul de protecție a copilului** , București, Institutul Național de Cercetare Științifică în domeniul muncii și protecției sociale;
  7. Schofield , P.E., Pattinson, E.P., Hill D., Borland, R., (2001), **The influence of group identification on the adoption of peer group smoking norms**. Psychology and Health, vol. 16;
  8. **Ghid metodologic pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independentă** – World Learning , Programul Childnet, 2004;
- *** **Agenda Europă**, (2007), Comunități europene;
- *** **Apartamentul de tranziție** , Fundația Inima de copil, Galați ;
- *** **Educație prin teatru** (2006) , UNICEF-reprezentantă în România, ARAS, Asociația Româna Anti-SIDA, București;
- *** **Ghid de bună practică pe serviciul deprinderi de viață independentă** (2004), Fundația Serviciilor Sociale Bethany, Iași;

Prezentacija 1

BETHANY FONDACIJA ZA PRUŽANJE SOCIJALNIH USLUGA

Nevladina neprofitna organizacija sa pravnim statusom od 1992. god.

- Sedište: Timisoara
- Lokalne kancelarije: Bukurešt i Iasi

MISIJA FONDACIJE:

Neprofitna organizacija, zasnovana na hrišćanskim principima, sa ciljem da poboljša život socijalno ugroženih kategorija stanovništva, pogotovo dece i njihovih porodica; pruža adekvatne socijalne usluge i promoviše profesionalnu praksu u socijalnom radu.

STALNI ZADACI:

- Program za zaštitu porodice, potporni program za decu bez roditelja
- „Lizuca“ program za decu u domovima sa specijalnim potrebama
- Program za usvajanje i posle usvajanja dece
- Program za prikupljanje sredstava „Inimă Bună”

Bethany Fondacija- Istorijat

1991. Bethany započinje edukaciju socijalnog programa u Rumuniji, program zaštite porodice i kampanju prikupljanja novca „Inimă Bună”
1992. Bethany pruža pomoć pri osnivanju Fakulteta za socijalni rad na Univerzitetu Zapad u Temišvaru.
1993. Osnovane su lokalne socijalne usluge u institucijama zdravstva i za zaštitu dece pomoću zapošljavanja socijalnih radnika u okrugu Timis
1996. Nove kancelarije u Bukureštu, Cluj, Iasi, edukacije za socijalne radnike sa strane
1997. Četvorogodišnji projekat Iasi „Dobrobit i dečja pomoć” u Cluj si Constanti. Programi za vaspitne institucije i usvajanje.
1999. „Blagodetne ruke“ program za decu sa specijalnim potrebama u okrugu Timis
2001. Pomoćni program za decu u krizi - program je smišljen zajedno sa Bethany Hrišćanske Usluge od SUE
2002. Sticanje iskustva za mlade od centara za smeštaj i volonterskog centra u Iasi, Pomoć samohranim majkama, Volonteri za decu, Volonteri čistog srca, Partneri za decu i porodice - na lokalnom nivou.
2003. Prva nagrada za projekte „Usvajanje“ i „Blagodetne ruke“
2004. Socialno i profesionalno uklapanje mladih iz smeštajnih centara - domova „adopta.ro“.
2005. Utočište za NVO od Iasi „Pružanje pomoći i savetovanje za trudnice i porodice u moralnoj krizi.“ i „Sloga unutar porodice“
2006. „Utočište za NVO u oblasti zaštite dece, od okruga Arad, Timis i Hunedoara.“
2007. „Sloga unutar porodice“ – finansirana od strane fondacije Vodafone Romania Projekat „Evropa bliže“ za mlade iz smeštajnih centara, za đake Iasija I Timisoara.
2008. „Pređi preko“, „Naročito za našu decu“ „Evropa direktno“

Bethany Social Services Foundation

Non-governmental, non-profit organization, legal status since 1994;
Headquarters :Timisoara; Local offices: Bucuresti and Iasi

MISSION OF FOUNDATION: non-profit organization, based on Christian principles, aiming the improvement of the quality life of disadvantages people, especially of children and their families, providing quality social services and promoting professional practices in social work;

PERMANENT PROGRAMS:

- Family preservation program; sponsorship program for children at risk of being abandoned;
- “Lizuca” program- for special need children placed in foster care;
- Domestic adoption and post adoption program;
- Fundraising campaign “Inima Buna”

Bethany Foundation - History

- 1991 Bethany begins the activity in Romania with a social work course, family preservation program and fund raising campaign “ Inimă Bună”
- 1992 Bethany provides support in order to establish the Social Work Faculty at West University from Timisoara.
- 1993 Local social services are developed in Timiș county through hiring social workers in medical and child protection institutions.
- 1996 New offices in București, Cluj, Iași; course for social workers from rural area.
- 1997 “Welfare and Child Protection” project for 4 years in Iași, Cluj și Constanța. Foster care and Domestic Adoption Programs;.
- 2008 “Healing Hands” Program for special needs children from Timis county.
- 2001 Sponsorship program for children at risk- program designed with Bethany Christian Services from SUA
- 2002 Life skills for youth from placement centers and Volunteering Center in Iasi; Support for single mothers, Volunteers for Children; Volunteers with Kind Heart; Partners for Children and Families-at national level.
- 2003 Best Practice Awards for Domestic Adoptions and ”Healing Hands” programs
- 2004 Social professional integration of the youth from placement centers” “adopta.ro” Project at national level.
- 2005 Resource Center for NGO-s from Iasi; “Support and Counselling services for pregnant women and families at risk of abandonment of their children” and “Keeping the children and families together”, “Resource Center for NGO-s from child protection field from Arad, Timis and Hunedoara counties”
- 2007 “Still keeps children and families together” financed by Vodafone Romania foundation “Europe closer” projects for children from placement centers and for students Iasi and Timisoara sites; “Come on over” , “Especially for our children” Europe direct”

Bethany Szociális Szolgáltatások Alapítvány

- Civil, non-profit szervezet, jogi státusszal 1994 óta rendelkezik;
- Központ: Timisoara;
- Helyi irodák: Bukarest és Iasi

Prezentacija 2

AZ ALAPÍTVÁNY KÜLDETÉSE:

Non-profit szervezet, keresztény elveken alapszik, célja a hátrányos helyzetű emberek életmínőségének javítása, különösen a gyermekeké és a családjáiké, minőségi szociális szolgáltatásokat nyújt és promotálja a professzionális gyakorlatot a szociális munkában;

ÁLLANDÓ PROGRAMOK:

- Csaladvédelemi program; támogatói program az elhagyatott gyermekek részére;
- „Lizuca“ program a speciális szükségletű gyermekek részére a nevelő intézetben;
- Belföldi adoptálás és adoptálás utáni program
- Pénzgyűjtési kampány „Inimă Bună”

Bethany Alapítvány-Múlt

- 1991 Bethany megkezdi a tevékenységeket Romániában a szociális munka kurzussal, a családvédelemi programmal és a pénzgyűjtési kampánnyal „Inimă Bună”.
- 1992 Bethany támogatást nyújt, hogy létrehozzák a Szociális Munka Fakultást a Temesvári Nyugat Egyetemen.
- 1993 Helyi szociális szolgáltatások alakultak Timiş megye egészségügyi és gyermek védelmi intézményeiben a szociális munkások felvétele révén.
- 1996 Új irodák Bukarestben, Cluj, Iași-ban; kurzusok a vidéken élő szociális munkások részére.
- 1997 „Jóléti és gyermekvédelmi” projektum 4 évig Iași, Cluj și Constanța-ban. Nevelő intézet és belföldi adoptálás programok.
- 1999 „Gyógyító kezek” Program a speciális szükségletű gyermekek részére Timiş megyében.
- 2001 Támogatói program a kockázatban élő gyermekek részére -a programot Bethany Keresztény Szolgáltatásokkal együtt jelölték ki a SUA-tól
- 2002 Tapasztalatszerzés a fiatalok részére az elhelyezési központoktól és az Önkéntesek Központtól Iasi-ban; Támogatás az egyedülálló anyáknak, Önkéntesek a Gyermekekért; Önkéntesek Őszinte Szívvel; Partnerek a Gyermekekért és a Családokért - nemzeti szinten.
- 2003 A legjobb gyakorlati díj a Belföldi Adoptálás és a Gyógyító Kezek programoknak
- 2004 Az elhelyezési központok fiataljainak szociális professzionális beilleszkedése „adopta.ro” Projektum nemzeti szinten
- 2005 Menedék Központ a civil szervezeteknek Iasi-tól; “Támogatás és Tanácsadás szociális szolgáltatások az állapotos nők és családok elhagyás kockázatában lévő gyermekek részére” és „A gyermekek és a családok összetartása”
- 2006 „Menedék Központ a civil szervezeteknek a gyermekvédelmi területről, Arad, Timis és Hunedoara megyéktől”
- 2007 “Még mindig összetartja a gyermekeket és a családokat” a Vodafone Romania alapítvány finanszírozza „Európa közelebb” projektum az elhelyezési központok gyermekeinek, az Iasi diákjainak és Timisoara területének
- 2008 „Lépj át”, „Különösen a gyermekeinknek”, “Európa direkt”

PRIJEMNI CENTAR

MONITORING
DEČJIH TELEFONA

OPIS

Centar je organizovan u sastavu Sektora za socijalnu pomoć i zaštitu dece, sa povratnom vezom između DSSCP i zajednice, koji prema važećim propisima, omogućava lakše sprovođenje zahteva prilagođavajući vreme izvršenja stepenu hitnosti.

POVLASTICE

- Registracija, overa i jedinstveno izvršenje bilo kog primljenog zahteva, se sprovodi u zavisnosti od konkretnog slučaja – ako je pogodan za sistem ili ako je pogodan sličnim sistemima (zdravstvo, pravosuđe, zaštita odraslih)
- Početne analize, uspostavljen kredibilitet i evaluacija stepena hitnosti određuju vreme odgovora
- Intervencija u hitnim slučajevima od strane mobilnog tima dečje telefonije Praćenje indikatora Sistema zaštite dece

KORISNICI

Deca ispod 18 godina starosti čija je situacija prijavljena od strane DSSCP i koja su već obuhvaćena sistemom zaštite ili radom sličnih službi.

INTAKE SERVICE

MONITORISING
CHILD TELEPHONE

DESCRIPTION

Service organized in the structure of the Direction of Social Services and Child Protection, with a link role between DSSCP and community, which permits a unitary landing of solicitations through ensure an intervention time adapted to the emergency degree, according to the current law

PREROGATIVES

- to take over, to register, verify and unitary distribute of any solicitation received, distribute the case - if it is of the competence of the system - or referring the case to other similar systems (health, juridical, adult person protection)
- initial analyse, established credibility and evaluating the emergency degree, established the answer time
- intervention through the mobile team of the child telephone in emergency situations
- monitor the indicatory of the child protection sistem

BENEFICIARY

Children under 18 years, whose situation is reported by the DSSCP and who are taken in the protection sistem or are oriented to similar services

FOGADÓ KÖZPONT

GYERMEKEK TELEFONHÍVÁSAINAK MONITORINGJA

LEÍRÁS

A Központ a Szociális és gyermekvédelmi központ szerkezetében alakult meg, a DSSCP és a közösség kölcsönös együttműködésével, amelyek az érvényben levő előírások szerint lehetővé teszik a panaszok sürgősségi szint szerinti megoldását.

KEDVEZMÉNYEK

- Regisztráció, kérelmezés és az egyedi esetek megoldása, ha a rendszerhez kapcsolódik vagy az eset továbbítása más hasonló rendszerekhez (egészségügy, igazságszolgáltatás, felnőttek védelme)
- Az elemzés, a kredibilitás és az evaluáció foka határozza meg a válaszidőt
- Sürgős esetekben a gyermektelefonokat fogadó mobilcsoport beavatkozik
- A gyermekvédelmi rendszer kimutatásainak követése

VÉDELMEZETTEK

18 év alatti gyerekek, akiknek helyzetéről tudomást szerzett a DSSCP, valamint azok, akik már a gyermekvédelmi szolgálat vagy más hasonló szolgálat rendszerébe bekerültek

Prezentacija 3

Kompleks specijalizovane službe za decu sa psiho-socijalnim potrebama

Istorijat

- 1917 – Vojni logor;
- 1957 – Neurološka i psihijatrijska bolnica;
- 1999 – Neurološka i psihijatrijska bolnica za decu i adolescente;
- 2000 – Smeštajni centar br. 10 (podržan od strane DGASPC Timiš sa 230 štićenika);
- sadašnjost – Kompleks specijalizovane službe za decu sa psiho-socijalnim potrebama (77 korisnika od kojih je 52 sa hendikepom);

Organizacija i funkcionisanje

Centar za porodični smeštaj obezbeđuje:

- Usluge obrazovanja;
- Socijalne usluge;
- Psihološka savetovanja;
- Medicinske usluge;
- Finansijske usluge;
- Usluge ljudskih resursa;

CILJNA GRUPA

- Deca/adolescenti sa smetnjama u razvoju u stanju potrebe
- Deca/adolescenti sa poremećajima u ponašanju;

MISIJA

Obezbeđuje :

- Sklonište, negu, obrazovanje, emocionalnu podršku, rehabilitaciju;
- Razvoj životnih veština;
- Neposrednu porodičnu, društvenu i profesionalnu integraciju;

STUDIJA SLUČAJA 1

- **Alina R.**, 23 godine, institucionalizovana je od druge godine života, zvanično napuštena, tokom institucionalizacije je premeštana u mnoge centre;
- Ima najteži nivo hendikepa sa dijagnozom: mentalne smetnje, poremećaji u ponašanju;
- Nakon završetka Profesionalne škole pokušala je da se zaposli. Zapošljavala se u marketima, ali je brzo dobijala otkaz.
- Trenutno radi pod ugovorom i iznajmljuje stan. Sposobna je da funkcioniše na prihvatljivom nivou uz podršku svog stanodavca koji joj pomaže pri kupovini, kuvanju, pranju veša.

STUDIJA SLUČAJA 2

- **Daniel C.**, 22 godine, institucionalizovan od pete godine života, dijagnoza: osrednje mentalne smetnje, poremećaji u ponašanju i najteži stepen hendikepa;
- Diplomirao je u Profesionalnoj školi i stekao zvanje poslastičara. Zaposlio ga je čovek koji je bio voljan da mu pomogne i dodeljivao mu je veoma jednostavne radne zadatke.
- Pokušano je da mu se obezbedi smeštaj u Clementina – dom za mlade, ali su ga vratili zbog nedostatka sposobnosti i veština;
- Tokom svog zaposlenja (jedna godina), šef mu je tolerisao nedolazak na posao ili svađu sa kolegama, i sl.

Slučaj zahteva specijalizovanu pomoć zbog ograničenih životnih veština.

The Complex of Specialized Services for Children with Psycho-social Needs

History

- 1917 – Military compound;
- 1957 – Hospital of Neurology and Psychiatry ;
- 1999 – Hospital of Neurology and Psychiatry for Children and Adolescents;
- 2000 – Placement center no. 10 (taken over by DGASPC Timis with a number of 230 beneficiaries);
- Present – Complex of Specialized Services for Children with Psychosocial Needs (77 beneficiaries of which 52 are diagnosed with a degree of handicap) ;

Organization and functioning

Family Residential Service provides:

- educational services;
- social services;
- psychological services;
- medical services;
- financial services;
- human resources services ;

TARGET GROUP

- Children/young adults with disabilities in disadvantaged situation;
- Children/young adults with behavioral disorder;

SERVICE MISSION

Provides :

- Shelter, care, education, emotional support; rehabilitation activities;
- Life skills development;
- Family, social and professional direct integration;

CASEWORK 1

- **Alina R.**, 23 years, institutionalized since the age of 2, declared abandoned, transferred during her institutionalization to many centers;
- She has a handicap degree (severe) with the diagnose: mental retardation, behavioral disorders;
- After graduating the Professional School attempts were made to get her employed. She participated to the job market but she was repeatedly refused by many employers .
- At present she has been hired with a contract and she has a rented place to live. With the support of her tenant who helps her with her shopping, cooking and doing the laundry, she is capable of functioning within acceptable parameters.

CASEWORK 2

- **Daniel C.**, 22 years, institutionalized since the age of 5, he has the diagnosis of medium mental retardation, behavioral disorders retard and a severe handicap degree;
- Graduate of Professional School- as pastry-chef and he was hired by an employer who was willing to help him and assigned him very simple activities.
- Attempt was made to integrate him at the Youth Home Clementina but he was brought back to the center because he lacks skills and abilities;
- During the time he was employed(1 year) he was tolerated by his employer even though he missed work and he got into fights with his co-workers, etc.
- Because of his restrained area of life skills, support and specialized assistance are required in this case.

A különleges pszicho-szociális helyzetben levő gyermekekkel foglalkozó szolgálat komplexum

Történet

- 1917 – katonai tábor;
- 1957 – Ideggyógyászati és Pszichológiai Intézet;
- 1999 – Ideggyógyászati és Pszichológiai Intézet a gyermekek és az adolezcens korúak számára;
- 2000 – 10-es számú gyermekotthon (DGASPC Timis támogatásával 230 bennlakóval);
- jelen – A különleges pszicho-szociális helyzetben levő gyermekekkel foglalkozó szolgálat komplexum (77 bennlakó, közülük 52 fejlődésben visszamaradott);

Szervezés és működés

A családi elhelyező központ biztosítja :

- Oktatás;
- Szociális ellátás;
- Pszichológiai tanácsadás
- Orvosi ellátás;
- Pénzügyi szolgálat;
- Humán erőforrás;

CÉLCSOPORT

- Gyermekek/ adolezcens korúak, -fejlődésben visszamaradottak, szükséghelyzetben élők
- Gyermekek/ adolezcens korúak- viselkedési problémákkal;

MISSZIÓ

Biztosítani :

- Elhelyezést, ápolást, oktatást, erkölcsi támogatást, rehabilitációt;
- Élettapasztalatok gyarapítása;
- Közvetlen családi, társadalmi és professzionális integráció

ESETTANULMÁNY 1

- **Alina R.**, 23 éves, két éves kora óta intézetben nevelkedett, hivatalosan lemondtak róla szülei, több intézetben élt már;
- Súlyos értelmi fogyatékoságot diagnosztizáltak nála- mentálisan visszamaradott, viselkedési zavarokkal;
- Szakmunkásképző után próbált elhelyezkedni. Kereskedésekben alkalmazták, de hamar elbocsátották.
- Jelenleg szerződéssel dolgozik és lakást bérel. Képes egyedül boldogulni a házigazdája segítségével, aki segítségére van a vásárlásban, főzésben és a mosásban.

ESETTANULMÁNY 2

- **Daniel C.**, 22 éves, intézetben nevelkedett ötéves kora óta, közepes értelmi fogyatékoságot diagnosztizáltak nála, viselkedési rendellenességgel és legsúlyosabb rokkantsági fokozattal
- Szakmunkásképzőben, cukrásznak tanult. Egy segítőkész embernél kapott munkát, aki a legegyszerűbb feladatokat bízta rá.
- Megpróbálták elhelyezni a Clementina ifjúsági otthonban, de elutasították a képességek és ismeretek hiánya miatt.;
- Amíg dolgozott (egy évig) a főnöke elnézte, hogy hiányzott a munkahelyről és veszekedett a munkatársaival stb.

Az eset különleges segítséget igényel a hiányos tapasztalatok miatt.

Projekat “Totul e sa vrei”

Januara 2008. godine, Betani fondacija za socijalne usluge je započela novi projekat „Sve je stvar volje“. Projekat je usmeren na mlade ljude preko 18 godina starosti koji su napustili ili samo što nisu napustili smeštajne centre.

Projekat se sprovodi u saradnji sa DGASPC Timiš and SC Business-Like SRL.

Betani fondacija za socijalne usluge u saradnji sa SC Business-Like SRL omogućava mladim osobama da steknu profesionalne kvalifikacije pohađanjem dva treninga: keramičar-mozaičar i pekar i poslastičar. Kurs će pohađati šest meseci i na kraju će polaznicima biti dodeljeni sertifikati.

Takođe, biće targetirane potencijalne mogućnosti za zaposlenje, mladi će biti pripremani za intervju sa poslodavcima, biće suočavani sa predstavom šta znači imati posao, koje odgovornosti iz toga proističu i sl.

Kroz navedene aktivnosti učesnici će imati nekoliko prilika za socijalizaciju koja treba da doprinese povećanju njihovog samopouzdanja i razvoja ličnosti.

U nameri da se tim mladim ljudima obezbedi veća podrška, biće distribuirani besplatni vodiči koji će im olakšati pristup poslovima. Distribucija vodiča (najmanje 100 komada.) će biti usmerena na štíćenike smeštajnih centara.

Svrha projekta je da poveća nivo samostalnosti kod osoba kod kojih postoji visok rizik od društvenog isključenja, sa akcentom na društvenu integraciju i profesionalni razvoj mladih preko 18 godina, a koji su napustili ili samo što nisu napustili smeštajne centre. Specifični ciljevi projekta su:

- Razvoj aktivnih mera (analiza obrazovanja, kvalifikacija, dokvalifikacija) prema profesionalnoj integraciji 18 mladih iz smeštajnog centra, naročito iz centra Recas.
- Aktivna podrška i pomoć tim mladim ljudima da pronađu ponude i dobiju posao
- Povećanje nivoa socijalne integrisanosti tih 18 ljudi uključujući društvenu zajednicu u njihovu podršku
- Smanjenje diskriminacije i društvenog odbacivanja mladih iz smeštajnih centara kroz informisanje društvene zajednice o pojedinostima i potrebama ovih mladih osoba

Tokom trajanja projekta sprovedene su sledeće aktivnosti prema tački 1.9 Vreme trajanja projekta i akcioni plan:

- Sporazum o saradnji je potpisan od strane DGASPC Timis and Business Like SRL;
- Definisani su opis posla za svakog učesnika projekta
- Definisani su radni instrumenti: dijagrami za evaluaciju, ugovori socijalnih službi, volontera i mentora;
- Uspostavljen je komitet za evaluaciju koga čine članovi tima za implementaciju. Komitet je procenio 33 potencijalna korisnika iz smeštajnih centara Recas i Lugoj i odabrao je 18 osoba.
- Potpisano je 18 ugovora o socijalnim uslugama sa korisnicima
- Na predlog Business Like partnera, koordinator projekta je izradio potrebna dokumenta za kvalifikacioni kurs (trening);
- Projekat je bio razglašen i predstavljen medijima-5 oglašavanja u pisanim medijima, TV predstavljanje i jedan radio intervju
- Izabrano je šest volontera koji će raditi na projektu i sa njima je potpisan ugovor

Takođe, biće organizovano 15 teorijskih i praktičnih sesija o tome kako pristupiti poslu, 70 sesija individualnog i grupnog savetovanja za posao. Svrha sesija je da učesnici nauče kako se piše rezime, pismo o namerama.

Zaposleni u centru će biti poučeni kako da pripreme štíćenike da pronađu posao kroz 5 sesija. Svaki štíćenik će dobiti mentora iz Timiša, koji će mu pružiti podršku, savetovanje, pomoć tokom socijalizacije. Na projektu će raditi i pet volontera. Biće raspodeljeno 100 vodiča štíćenicima centara.

Na kraju projekta, svih 18 mladih će proći kroz profesionalni trening višeg nivoa i četvero od njih će dobiti posao.

In January 2008, Bethany Social Services Foundation will start a new project “It's all about willing”. The project is addressed to young persons over 18 years that have left or are about to leave the placement centers.

The project will be running in collaboration with DGASPC Timis and SC Business-Like SRL.

Bethany Social Services Foundation with SC Business-Like SRL will support the young persons in their professional qualification by attending 2 training courses: faience worker-mosaic worker and baker and pastry worker

The courses will be held for 6 months and at the end the persons that attended will get professional certificates.

There will also be identified concrete job opportunities, the young persons will be prepared to deal with an job interview, what means to have a job, responsibilities, etc.

By these activities the persons participating will have several socialization occasions, that will help them to increase their self-esteem and personal development.

In order to provide these young persons more support there will be published free guides meant to facilitate their accessing to a job. The guide's distribution will be directed to the young persons in placement centers. There will be at least 100 pieces.

The project has as a purpose the increasing of the autonomy level for the persons with a high risk of exclusion, with accent on the social integration and professional development of young persons over 18 years, that have left or are about to leave the placement centers. The specific objectives of the project are:

- The development of active measures (the analysis of the formation, qualification, re-qualification), regarding professional integration for 18 young persons from placement center, especially from Recas;
- The active assistance of 18 young persons to help them to identify and obtain a job
- Increasing of the social integration level of 18 young persons by involving the social community in their support;
- The diminution of discrimination and social exclusion of young persons from placement centers by informing the local community about particularities and needs of these young persons.

During the project, so far, following activities were performed according to section 1.9 Duration and action plan:

- the partnership collaboration agreements were signed by each partner: DGASPC Timis and Business Like SRL;
- Job descriptions for each member of the project team were designed;
- Working instruments were designed: evaluation charts, social service contracts, volunteers contracts and mentors contracts;
- It was constitute the evaluation committee composed by the members of the implementation team, that evaluated 33 potential beneficiaries from the Recas and Lugoj Placement Center, and 18 young beneficiaries were selected;
- 18 social services contracts were signed with the beneficiaries;
- The project manager, following the discussions with the Business Like partner, made the files necessities for the qualification course;
- The project was disseminated and presented to the press. There were 5 appearance in the written media, TV appearance and an radio interview;
- It was selected 6 volunteered which will work on the project and they signed volunteers contracts.

Also, there will be 15 theoretical and practical sessions of preparation to access a job, 70 sessions of individual counselling and group counselling for a job. These sessions will teach them how to write a resume, an intention letter.

The employees of the centers' will be informed about how to prepare the young persons from the placement centers to access a job, in 5 training sessions.

Every young persons will have a mentor from Timis community, to which he will ask for support, for counseling, for further socializing occasions. There will be also 5 volunteers working on the project. There will be 100 guides for the young persons in the centers.

At the end of the project, all 18 young persons, will have a higher level of professional training, and 4 of them will get a job.

“Totul e sa vrei” projektum

2008 januárjában a szociális szolgáltatásokkal foglalkozó Bethany alapítvány „minden akarat kérdése” címmel új projektumba kezdett. A projektum olyan 18 évesnél idősebb fiatalokat céloz meg, akik már kikerültek az otthonokból, vagy hamarosan elhagyják a azokat..

A projektum a DGASPC Timis and SC Business-Like SRL együttműködésével valósulhat meg.

A Bethany szociális szolgáltatásokkal foglalkozó alapítvány a SC Business-Like SRL-vel együttműködve támogatja a fiatalokat abban, hogy szakmát szerezhessenek két tanfolyam, keramikus? és pék – cukrász, révén. A tanfolyam hat hónapig tart, és elvégzése után a résztvevők diplomát vehetnek át.

Ugyanúgy a projektummal megcélozzák a munkábaállítás lehetőségét, a fiatalokat felkészítik az állásinterjúra, előadásokon vehetnek részt, amelyeken hallhatnak arról, hogy mit jelent, ha valakinek van munkája, milyen felelősséggel jár stb.

Az említett tevékenységek mellett a résztvevőknek alakalmuk lesz a szocializálódásra, amely révén kialakíthatják az önbecsülésüket és fejlődhet a személyiségük.

Hogy ezeknek a fiataloknak nagyobb segítséget nyújtsanak, rendelkezésükre bocsátanak egy ingyenes útmutatót, amely megkönnyíti a munkábaállást. A kiadványok forgalmazása elsősorban a gyermekotthonokra terjed ki. 100 darabról van szó.

A projektum célja, hogy önállóságra biztassa azokat a személyeket, akik számár fennáll a veszélye annak, hogy kirekesztik a társadalomból. A projektumban nagy hangsúlyt fektetnek a társadalmi beilleszkedésre és a 18 évnél idősebb, a gyermekotthonokból kikerült vagy hamarosan kikerülő fiatalok professzionális fejlődésére.

A projektum legfontosabb céljai::

- Az aktivitás mértékének növelése (az oktatás analízise, képzés, átképzés) 18 otthonokban élő fiatal hivatásbeli integrációja, különösen Recas központ tekintetében.
- Ezeknek a fiataloknak a támogatása és segítése abban, hogy állásajánlatokat és munkát kaphassanak.
- A 18 fiatal szociális integrációjának hatékonyabbá tétele azzal, hogy támogatják azt, hogy bekapcsolódjanak a társadalmi közösségekbe.
- A diszkrimináció és az otthonokból kikerült fiatalok társadalmi kitaszítottágának visszaszorítása azzal, hogy informálják a közösségeket a részletekről és ezeknek a fiataloknak a szükségleteiről.

A projektum megvalósulásának ideje alatt a következő tevékenységekre kerül sora az 1.9 pont értelmében A projektum megvalósításának ideje és akcióterv:

- DGASPC Timis and Business Like SRL által aláírt együttműködési megállapodás
- A projektumban résztvevők meghatározott munkaköri feladatai
- Meghatározott munkaeszközök: diagrammok az evaluációhoz, szociális szolgálat szerződesei, voluntőr és mentor.
- Értékelő bizottság alakult, amely a projektumot megvalósító csapat tagjaiból áll. A bizottság 33 lehetséges felhasználóval számolt, akik a Recas és Lugo otthonokból kerültek ki, kiválasztottak 18 személyt.
- 18 szerződést írtak alá a szociális szolgáltatásokról a felhasználókkal
- Business Like javaslatára a projektum koordinátora kidolgozta a szakképzésekhez (tréning) szükséges dokumentációt
- A projektumról hírt adtak a sajtóban- 5 hirdetés az írott sajtóban, TV-s bemutatkozás és egy rádiós interjú
- Kiválasztottak hat önkéntest akik a projektumon fognak dolgozni, szerződést írtak alá velük

Ugyanúgy sor kerül 15 elméleti és gyakorlati képzésre az álláskereséssel kapcsolatban és 70 egyéni és csoportos tanácsadás a munkával kapcsolatban. A tréning célja, hogy a résztvevők megtanulják, hogy hogyan kell összefoglalót és szándéklevelet írni..

A dolgozókat a központban, hogy 5 képzés által hogyan készítsék fel a fiatalokat arra, hogy sikerüljön munkát találniuk. Minden résztvevő kap egy mentort, aki támogatja, tanácsokkal látja el, és segíti a szocializációját A projektumon öt önkéntes is dolgozni fog.100 kiadványt osztanak szét a fiataloknak a központokban.

A projektum végén mind a 18 fiatal magasfokú szakképzésen lesz túl, negyedük pedig munkát is kap.

Prezentacija 5

ŠTA SU GRUPE ZA SAMOPOMOĆ STARIJIH?

- Grupu za samopomoć starijih čine 10 starijih osoba, koje su uspostavile socijalni kontakt i međusobno jedni druge pomažu
- Nov socijalni model za poboljšanje kvaliteta života starijih ljudi
- Organizovan način življenja u “trećem” dobu

Ciljevi rada su:

- Poboljšanje kvaliteta života starijih ljudi
- Stariji ljudi postaju aktivni subjekti u rešavanju problema starijih u lokalnoj zajednici
- Sprečavanje usamljenosti i socijalne izolovanosti starijih ljudi
- Prevazilaženje predrasude u lokalnoj zajednici “*star – neaktivan*”

Ciljne grupe

- Socijalno izolovani stariji ljudi
- Osobe sa invaliditetom
- Izbeglice , raseljena lica i lokalno stanovništvo
- Stariji ljudi u seoskoj sredini

Aktivnosti

- Psihološka podrška unutar grupe
- Direktna pomoć članovima grupe
- Zastupanje i lobiranje za probleme starijih
- Uspostavljanje dijaloga sa predstavnicima lokalnih organa vlasti i institucija
- Borba protiv socijalne izolovanosti starijih
- Realizacija aktivnosti planiranih pojedinačnim projektima
- Povezivanje sa drugim grupama za samopomoć

Zašto grupe za samopomoć?

- Stariji ljudi samo najbolje prepoznaju svoje potrebe i probleme
- Stariji ljudi poseduju veliki fond znanja, iskustva, veština i slobodnog vremena
- Stariji ljudi organizovani u grupe za samopomoć imaju snagu da učine promenu u lokalnoj zajednici
- Postojeće lokalne socijalne ustanove ne raspolažu dovoljnim kapacitetima da pruže kvalitetnu podršku starijim ljudima
- U lokalnoj tradiciji neguje se vrednost pomaganja i brige za starije osobe.
- Grupe za samopomoć starijih predstavljaju organizovanu snagu u lokalnoj zajednici da ukažu na probleme i pokušavaju da ih reše kroz dijalog i akciju sa lokalni organima vlasti

WHAT IS ELDERS' SERVICE GROUP?

- The elders' service group has 10 older persons, who are in touch with each other and help each other
- A new social model to improve elders' quality of life
- Organized life style for middle-age people

Goals

- To improve elders' quality of life
- The elders are active in solving the problems of other elders who live in their community
- To prevent elders' from loneliness and from social isolation
- To disprove the prejudice of "old-passive" in the community

Target groups

- Socially isolated older people
- Cripple persons
- Refugees, deportees and the local population
- Older people living in villages

Activities

- Direct help for people of target groups
- Representation of interest of elders' and lobby for solving the problems
- Restore the communication with the local authorities and institutes
- Fight against social isolation of elders
- Realization of planned activities of some projects
- Contacting other service groups

What was the elders' service group founded for?

- The elders know the best their needs and problems
- The elders have knowledge, experience and free time
- The elders of the service groups can do things to make changes in their community
- The existing local social institutes have not enough capacity to provide quality support for elders

The elders' service group represents the organized power in the community, that points out the problems, and is trying to find solutions by the dialogue with local authorities and by other activities

MI IS AZ IDŐSEK ÖNSEGÍTŐ CSOPORTJA?

- Az idősek önszolgáltató csoportját 10 idősebb személy alkotja, akik kapcsolatban vannak és segítenek egymásnak
- Új szociális modell az idősek életminőségének javítására
- Szervezett életmód a középkorú személyek számára

Célok:

- Az idősek életminőségének javítása
- Az idősek személyek tevékenyen részt vesznek a közösségben élő idősek személyek problémáinak megoldásában
- Megakadályozni az idősek elmagányosodását és szociális elszigetelődését
- A közösségben megcáfolni az előítéleteket "idős – *passzív*"

Célcsoportok

- Szociálisan elszigetelt idősek személyek
- Rokkantság személyek
- Menekültek, kitelepítettek és a helyi lakosság
- Falun élő idősek személyek

Tevékenységek

- Közvetlen segítség a célcsoportokba tartozó személyeknek
- Az idősek érdekvédelme és lobbija a problémák megoldásáért
- Visszaállítani a párbeszédet a helyi hatalmi szervekkel és intézményekkel
- Küzdelem az idősek szociális elszigeteltsége ellen
- Egyes projektumok tervezett tevékenységeinek megvalósítása
- Kapcsolatteremtés más önszolgáltató csoportokkal

Miért alakult meg az önszolgáltató csoport?

- Az idősek ismerik legjobban a saját szükségleteiket és problémáikat
- Az idősek nagy tudással, tapasztalattal és szabadidővel rendelkeznek
- Az önszolgáltató csoportba szerveződött idősek tehetnek a közösségbeli változásokért
- A meglévő helyi szociális intézményeknek nincs elegendő kapacitásuk ahhoz, hogy minőségi támogatást nyújtsanak az időseknek
- Az idősek önszolgáltató csoportja egy olyan szervezett erőt képvisel a közösségben, amely rámutat a problémákra és a helyi hatalmi szervekkel folytatott dialógus, s különböző tevékenységek révén igyekszik megoldást találni rájuk

PREDRASUDE

Predrasude su društveni fenomen. U svakom društvu postoje određene grupe ljudi prema kojima društvo proizvodi predrasude. Često se događa da je ista grupacija predmet mržnje u svim društvima na svetu i kroz čitavu istoriju, na primer žene koja se bave prostitucijom.

Važno je shvatiti da društvo traži opravdanje za širenje mržnje u pojavi samoj po sebi, u njenoj prirodi.

Primeri predrasuda:

"Romi su prljavi po prirodi" da "lezbejke čine vanprirodni blud", da su psihijatrijske dijagnoze kao "šizofrenija" "endogenog porekla" što znači stvaraju se same od sebe, prirodnim putem; tako su "žene po prirodi pasivne i stidljive", pa su Crnci "divljaci po prirodi".....

Mržnja deluje na skoro sve životne dimenzije ljudi. Sociološke teorije o predrasudama pokazuju njihove tri osnovne komponente: emotivnu, motivacionu i racionalnu.

Emotivna komponenta predrasuda govori o tome da svaka predrasuda izaziva određene negativne emocije prema stigmatiziranoj grupi. Na primer, žena koja mrzi Crnce će se osećati nelagodno u prisutvu Crnkinje u istom prostoru.

U mnogim slučajevima velike mržnje, osobe koje se zateknu u blizini onih koje mrze osećaju se ugroženima, iako se ništa ne događa.

Motivaciona komponenta predrasuda znači da će ljudi činiti određene radnje u skladu sa mržnjom. Na primer, izaći će iz bazena u kome se kupaju Crnkinje; neće sešesti na stolicu na kojoj je sedela psihijatrijska pacijentkinja.

Oslobađanje od predrasuda:

Pošto su predrasude društveni fenomen vrlo je teško oslobađati se mržnje individualnim procesom. Upravo zbog toga postoje društveni pokreti koji se stvaraju oko određene grupe ljudi sa nezadovoljenim potrebama.

Proces oslobađanja mržnje počinje od pitanja: koliko možemo voleti sebe, koliko možemo prihvatiti druge koje su različite. To nije jednostavan proces, obično se transformacija sopstvenih mržnji najefikasnije događa u grupama koje onda rade na promociji prava te određene grupe. U ovom procesu oslobađanja menjamo sebe, umesto neprijateljstva počinjemo da osećamo fascinaciju što je druga baš tako drugačija kakva jeste, menjamo sopstvena osećanja, misli, govor, odnose i tako menjamo svet.

Mržnja prema Romkinjama i Romima rasprostranjena u svim zemljama u kojima oni žive. Romkinje i Romi imaju svoj jezik i svoju kulturu, koja je različita od svih ostalih jer je zasnovana na kulturnim obrascima koji su podešeni njihovom načinu života.

U našem društvu postoje tri podgrupe Roma, oni koji su pod uticajem pravoslavne religije, onda oni pod uticajem muslimanske i katoličke religije. U Srbiji živi 600.000 Romkinja i Roma, što predstavlja 10% totalne populacije.

Romkinje i Romi često žive u lošim i izuzetno teškim socijalnim uslovima. Jedan mali deo Romske populacije je integrisan i zaposlen u određenim ustanovama dok je većina van svih društvenih normi: oko 80% Romkinja je nepismeno a isto toliko Roma i Romkinja su van radnog odnosa.

INDIVIDUALNA DISKRIMINACIJA

Individualna diskriminacija je ponašanje pojedinih članova rasne/etičke/rodne grupe sa namerom da se proizvede različita i/ili štetna posledica na članove druge rasne / etičke / rodne grupe. Individualna diskriminacija uključuje aktivnost/ponašanje pojedinca ili male grupe pojedinaca. Npr. Poslodavac odbija da zaposli crnca; vlasnik stana odbija da izda stan neudatoj ženi; policajac pretuče imigranta iz Meksika....

Ko može biti diskriminator? Osoba iz bilo koje rasne/etičke/rodne grupe može vršiti akte individualne diskriminacije.

INSTITUCIONALNA DISKRIMINACIJA

Institucionalna diskriminacija se odnosi na politiku institucija dominantne rasne / etičke / rodne grupe, kao i na ponašanje pojedinaca koji kontrolišu ove institucije i primenjuje njihovu politiku, takođe sa namerom da se različito tretiraju i/ili da se proizvedu štetne posledice po pripadnike drugih rasnih/etničkih/rodnih grupa.

Institucionalna diskriminacija je diskriminatorski odnos ukorenjen u važnim društvenim institucijama. Npr. zakon koji je ranije jasno odvajao belce i crnce u sferama života.

Institucionalna diskriminacija obično se vrši od strane dominantne grupe protiv manjinske grupe, zbog toga što dominantna grupa ta koja generalno kontroliše društvene institucije.

STRUKTURALNA DISKRIMINACIJA

Strukturalna diskriminacija se odnosi na politiku institucija dominantne rasne / etničke / rodne grupe i ponašanje pojedinaca koji primenjuju politiku i kontrolišu institucije, koji su u nameri rasno/etički/rodno neutralni, ali za rezultat imaju različit i/ili štetan tretman manjinski rasnih/etničkih/radnik grupa.

Strukturalna diskriminacija podrazumeva ponašanje koje je rasno ili rodno neutralno u nameri.

DISKRIMINACIJA

Diskriminacija je ključni termin u razumevanju problema različitosti.

Podela diskriminacije na tri oblika diskriminacije:

1. Individualna
2. Institucionalna
3. Strukturalna

PREJUDECĂȚI

Prejudecățile sunt un fenomen social. În orice societate există anumite grupuri față de care societatea dezvoltă prejudecăți. Se întâmplă des ca același grup să fie obiectul urii în toate societățile din lume și de-a lungul istoriei, de exemplu femeile care se ocupă de prostituție,

Este important să înțelegem că societatea caută justificare pentru extinderea urii pentru apariția ei de la sine, prin natura sa.

Exemple de prejudecăți: “Romii sunt murdari prin natură”, “lesbistele comit desfrâu împotriva firii”, că diagnosticele psihiatrice gen “schizofrenie” au “origine endogenă”, adică apar de la sine, pe cale naturală; că femeile sunt “prin natură pasive și rușinoase”, că “Negrii sunt sălbatici prin natură”...

Ura acționează pe aproape toate dimensiunile vieții umane. Teoriile sociologice ale prejudecăților arată cele trei componente de bază ale acestora: emoțională, motivațională și rațională

Componenta emoțională a prejudecăților spune că orice prejudecată provoacă anumite reacții negative împotriva grupului stigmatizat. De exemplu o femeie care urăște Negrii se va simți neconfortabil în prezența unei Negrese în aceeași încăpere

În multe cazuri de ură intensă, persoanele aflate în apropiere de persoanele supuse urii se simt amenințate, chiar dacă nu se întâmplă nimic

Componenta motivațională a prejudecății înseamnă comiterea anumitor acțiuni în conformitate cu ura. De exemplu vor ieși din bazinul în care înoată negrese; nu se vor așeza pe scaunul pe care a stat o pacientă cu boli psihice.

Eliberarea de prejudecăți

Deoarece prejudecățile sunt un fenomen social, este foarte grea eliberarea de ele printr-un proces individual. Tocmai de aceea există mișcări sociale în jurul grupurilor de oameni cu nevoi nesatisfăcute.

Procesul de eliberare de prejudecăți începe de la întrebările: în ce măsură ne putem iubi pe sine, în ce măsură putem accepta pe alții care sunt diferiți. Acesta nu este un proces simplu, de obicei transformarea propriei uri se întâmplă cel mai eficient în grupurile care militează atunci pentru promovarea drepturilor aceluși anumit grup. În acest proces de eliberare ne schimbăm pe noi înșine, în loc de dușmănie începem să ne simțim fascinați că cealaltă persoană este tocmai atât de diferită precum este, schimbăm sentimentele proprii, gândirea, vorbirea, relaționarea și astfel schimbăm lumea.

Ura față de romi și femeile rome este extinsă în toate țările unde trăiesc aceștia. Femeile și bărbații romi au limba și cultura lor proprie, care este diferită de oricare alta pentru că se bazează pe paradigme adaptate modului lor de viață.

În societatea noastră există trei subgrupuri de romi, cei aflați sub influența religiei ortodoxe, cei ce sunt sub influența religiei musulmane și catolice. În Serbia trăiesc 600000 de femei și bărbați romi, ceea ce reprezintă 10% din populația totală

Bărbații și femeile rome trăiesc adesea în condiții sociale proaste și deosebit de dificile. O foarte mică parte a romilor este integrată și angajată în diferitele instituții, în timp ce majoritatea se află în afara oricărei norme sociale: circa 80% dintre femeile rome sunt analfabete și același procent de romi și femei rome nu se află în raport de muncă.

DISCRIMINAREA

Discriminarea este un termen cheie în înțelegerea problematicii diferenței.

Discriminarea se împarte în trei forme:

1. Individuală
2. Instituțională
3. Structurală